

Riksdagens protokoll

2013/14:41

Fredagen den 6 december

Kl. 09.00 – 16.32

Protokoll
2013/14:41

1 § Anmälan om faktrapmemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktrapmemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2013/14:FPM28 Förordning om undersökningar om jordbrukets struktur
KOM(2013) 757 till miljö- och jordbruksutskottet

2 § Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2013:19 Klimat för pengarna? Granskningar inom klimatområdet
2009–2013

3 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motion

2013/14:Fö1 till försvarsutskottet

EU-dokument

KOM(2013) 794 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 29 januari*.

KOM(2013) 814 och KOM(2013) 796 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 29 januari*.

4 § Socialförsäkringsområdet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2013/14:SfU1
Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet (prop.
2013/14:1 delvis)
föredrogs.

Utgiftsområde 10

Anf. 1 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande om sjukförsäkring. Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 7, 12, 14, 22 och 23.

Detta är också den sista budgetdebatten som vi har under den här mandatperioden. Jag roade mig med att gå tillbaka till den första debatten som vi hade 2010 för att se hur diskussionerna gick då. Vi hade haft en ganska hård debatt under den tidigare mandatperioden. Vi var väldigt oense om sjukförsäkringen. I slutskedet av valrörelsen 2010 var uppmärksamheten på sjukförsäkringen stor. Det stod klart att det var många – även bland borgerliga sympatisörer – som ville ha en förändrad sjukförsäkring eftersom de tyckte att den var för hård.

Jag inledde därför debatten 2010 med att sträcka ut en hand och säga: Vi ser nu att ni också inser att det finns stora problem. Låt oss då hoppas att vi kan hitta gemensamma lösningar – kortsiktigt i riksdagen med de akuta problemen, långsiktigt i Socialförsäkringsutredningen.

Tyvärr fanns inte viljan – eller mandatet; jag vet inte – att göra några större förändringar i sjukförsäkringen. Det var viktigare att hålla tillbaka kostnaderna än att göra aktiva insatser. Så utförsäkringarna fortsatte att öka.

I stället inleddes mandatperioden med ganska tuffa diskussioner mellan oss om nollklassade och utförsäkrade. Vi från de rödgröna partierna tog initiativ till att se till att personer som nollklassats åtminstone fick någon ersättning. Det utskottsinitiativet fick vi stöd för. Därför kunde vi se till att tvinga regeringen att genomföra detta.

Vi tog ett utskottsinitiativ om att förändra arbetsförmågeprövningen vid 180 dagar. Innan hade man nästan en absurd fiktiv prövning där personer skulle provas mot en hitta-på-arbetsmarknad. Där lyckades vi också tvinga fram förändringar genom en extrainkallad riksdag och ett statsråd som ytterst motvilligt lade fram en proposition. Det blev ändå en förändring så att prövningen blev något bättre.

Jag kan också konstatera att väldigt många av våra förslag inte gick igenom. Vi hade förslag till ett utskottsinitiativ om att stoppa utförsäkringarna, men där fick Alliansen som vanligt stöd av Sverigedemokraterna med följderna att utförsäkringarna fortsatte. Resultatet blev 75 000 utförsäkrade; två tredjedelar av dem var kvinnor. Det är svårt sjuka som hänvisas till Arbetsförmedlingen. De som drabbas av en längre tids sjukdom blir också rejält mycket fattigare.

Nu är vi i slutet av mandatperioden, och vi står här med ökade sjukpenningtal. Vi är tillbaka på samma nivå som när rehabiliteringsgarantin infördes. De flesta medborgare i landet har dess värre mycket lågt förtro-

ende för sjukförsäkringen. Även bland borgerliga sympatisörer litar man inte på att skyddet finns där om man ska skulle råka bli sjuk.

Vi har en misslyckad rehabiliteringsreform. Det visar både utvärderingar och en mängd andra exempel. Framför allt har vi en situation där väldigt många människor utsorteras och utförsäkras i stället för att få stöd och rehabilitering.

Vi socialdemokrater är givetvis nöjda med att vi på några punkter har lyckats se till det har blivit en bättre sjukförsäkring. Där har vi tvingat regeringen till förändringar. Samtidigt är det så oerhört mycket mer som behöver göras för att få till en mänsklig sjukförsäkring.

Vi vill se en försäkring som både ger ekonomiskt skydd när man drabbas av ohälsa och ger stöd och möjlighet att komma tillbaka i jobb. En sådan försäkring är nämligen bra, inte bara för den enskilde utan för samhället som helhet. Det är bra för tillväxten att ha bra sociala försäkringar.

Det är en social försäkring som behövs, inte en som sorterar ut människor utan en som innebär att alla får skydd. Då blir det en riskutjämning mellan grupper som löper olika risker på arbetsmarknaden. Det är ett av skälen till att vi vill höja taken i sjukförsäkringen så att fler omfattas av de gemensamma sociala försäkringarna. I vår budget lägger vi fram ett första förslag till en höjning av taken, och vi vill gå vidare till tio prisbasbelopp.

Vi anser att löntagarna ska slippa teckna kompletterande försäkringar för att få ett rimligt skydd vid sjukdom. Det är inte rimligt att läkare, lärare, sjuksköterskor eller vårdbiträden ska behöva betala dubbelt för att få ett rimligt skydd vid sjukdom.

Dessutom är det absolut inte rimligt om det blir en utveckling där man kräver hälsoprövning och riskdifferentiering, vilket innebär att vissa grupper inte får rätten till en kompletterande sjukförsäkring på grund av att det skulle kosta för mycket för försäkringsbolagen. Det är dessa människor som bolagen betraktar som olönsamma: funktionshindrade, personer med tuff arbetsmiljö, personer med tidigare sjukhistorik eller personer med fetma.

Under alliansregeringen har det uppstått en växande privat försäkringsmarknad, inte bara i skola och i äldreomsorg, och när det gäller vår egen trygghet ser vi hur allt fler privata krafter är det som erbjuds när samhället drar tillbaka sitt gemensamma stöd.

Vi ser nu en utveckling där en del har ett bra försäkringsskydd, eftersom de har låg risk och kan köpa sig bra försäkringar. Andra människor hänvisas till samhällets allmänna, dåliga grundförsäkring med ganska stora revor i skyddsnätet. Allt fler är oförsäkrade eller utförsäkrade som hänvisas till socialbidrag eller till kompletterande försörjning – som statsminister Reinfeldt kallade det vid något tillfälle – det vill säga släkt och vänner.

Alla inser att detta är en utveckling som vi inte vill ha i Sverige. Någoting håller på att gå sönder, och då måste man göra någoting. Vi står upp för den välfärdsmodell som vi gillar. Det är därför som vi föreslår höjda tak. Jag vet att det finns ett bredare stöd för en sådan reform i Sverige, både bland arbetsmarknadens parter och även bland ett eller annat borgerligt parti. Vi står alltså upp för trygghetssystemen, och vill inte att privatiseringen av dessa ska ökas.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Vi vill också se en ordentlig satsning på rehabilitering. Man måste få stöd när man drabbas av sjukdom – det är en arbetslinje – så att man kan komma tillbaka och delta aktivt i rehabilitering i stället för utsortering.

I dag vet man att resultaten av rehabiliteringsgarantin är bedrövliga. Försäkringskassan kan inte säga hur många människor som har fått rehabilitering. Nu är det 75 000 personer som är utförsäkrade och som har hamnat i en rundgång. Dagens Nyheter har skrivit om detta, och flera har säkert noterat den artikeln. En del återkommer till sjukförsäkring en andra gång, men skillnaden är att man inte har fått något stöd under tiden. Man har bara väntat på nästa tidsgräns. Samtidigt har man blivit rejält mycket fattigare.

Jag har tidigare berättat om Kommunal, där man har tittat på de medlemmar som har blivit utförsäkrade. En tredjedel av dessa har förlorat mer än 5 000 kronor i månaden.

Arbetsförmedlingen konstaterar i sin rapport till regeringen att man ser en betydande ekonomisk oro bland dem som nu kommer till Arbetsförmedlingen efter att ha stängts ute från sjukförsäkring.

Vi har haft en hearing om detta i sjukförsäkringsutskottet. Debatterna har varit hårda, och det har tagits utskottsinitiativ. Vi vill att regeringen ska säkerställa att man får rehabilitering – det har vi fattat beslut om här i Sveriges riksdag. Vi har varnat för att om det inte görs någonting så kommer sjukskrivningarna att öka.

Vad är regeringens svar? Jo, i budgetpropositionen vill man skära ned 250 miljoner kronor från rehabiliteringsgarantin. 90 procent av anslaget till företagshälsovården tas bort. Hur tänker ni? Sjukskrivningarna ökar, och ni vill ta bort det som i realiteten skulle kunna innebära att människor kan komma tillbaka till arbetslivet. Bristen på aktiva insatser leder ju i stället till att fler slås ut från arbetsmarknaden.

Vi vill se ökade satsningar på rehabilitering. I stället för regeringens besparingar föreslår vi att man ska investera mer i rehabilitering. Vi vill inte att det ska vara politiskt styrda rehabiliteringsinsatser, som det är i dag med två huvudsakliga behandlingsmetoder. Läkare ska kunna avgöra vad som är den bästa behandlingsmetoden.

Inte minst Kristina Glise på Stresscentrum i Göteborg har reagerat på den 90-dagarsprövning som nu gäller även personer som drabbats av utmattningsdepression.

Alla inser och hela läkarvetenskapen inser att det är ett helt felaktigt sätt att möta människor som drabbas av stress och utmattning.

Ändå finns den där – en rehabiliteringsgaranti som är fyrkantig, som inte tar individuell hänsyn och som innebär att många människor sorteras ut i stället för att få stöd och komma tillbaka in i arbete.

Tidsgränser kan vara bra, men de måste i så fall innefatta krav på åtgärder även från arbetsgivaren, från Försäkringskassan, från sjukvården eller från andra aktörer. Man ska inte lämnas ensam när man är som skörast. Dess värre är det detta många vittnar om i dag: Man står där ensam, inget händer och tiden tickar i väg.

I det här arbetet skulle företagshälsovården kunna vara en fantastisk nyckelaktör. Tänk vad viktigt att ha en företagshälsovård som har bred kompetens och som kan både arbeta förebyggande och stödja rehabilitering.

Dess värre får allt färre tillgång till företagshälsovård – 1,4 miljoner löntagare står utan. Ytterligare nära 1 miljon löntagare har något slags företagshälsovård light, som man skulle kunna kalla det. I princip är det en nyanställningsundersökning och kanske någon läkarundersökning till, men inget systematiskt långsiktigt arbete för att främja hälsa på arbetsplatsen.

I ett läge när det skulle behövas stora satsningar på kvalitetscertifierad företagshälsovård skär regeringen bort 90 procent av anslaget. Kvar blir 30 miljoner kronor, något som statsrådet Ulf Kristersson i *Dagens eko* kallar en satsning. Det är ett moderat nyspråk utan dess like att kalla en brutal besparing för en satsning.

Det är dess värre också helt fel åtgärd i ett läge där företagshälsovården står inför ett generationsskifte, där vi riskerar att tappa gedigen kompetens om vad som kan vara viktiga insatser på svensk arbetsmarknad och där vi behöver nyrekrytera till företagshälsovårdsbranschen. Då drar man i stället ned stödet till och drar undan benen för företagshälsovården. Vi riskerar att få se konkurser framöver inom företagshälsovården.

Vi motsätter oss detta. Vi föreslår ökade anslag. Vi tycker att det är viktigt att vi satsar på företagshälsovård, och vi tror att vi i förlängningen skulle säkerställa det genom omställningsavtal som premierar aktörer som har kvalitetscertifierad företagshälsovård.

Sedan krävs andra insatser för att komma till rätta med ohälsan, och de ryms inte alltid inom utgiftsområde 10. Det ser vi inte minst nu när vi får larmrapporter om ökad ohälsa bland kvinnor.

Jag vill i detta sammanhang varna för att en del debattörer börjar peka på den enskilda kvinnans situation och individualiserar det som är strukturella problem. Om vi tittar på den ökade ohälsan bland kvinnor handlar det inte om att kvinnor gör felaktiga val eller inte har köpt tillräckligt många RUT-tjänster för att få ett drägligt liv. Det handlar om att vi fått ett tuffare arbetsliv där många får mycket ansvar men lite befogenheter och där det är mycket stress och tunn bemanning, inte minst inom skolan, sjukvården eller äldreomsorgen.

Det är inte så underligt när det gäller skolan eftersom regeringen återigen väljer att lägga 20 gånger mer pengar på skattesänkningar än på skolan. Resultatet ser vi allihop – det har vi hört i veckan.

Det är lärare, sjuksköterskor, vårdbiträden och andra som får känna på det tuffare arbetsliv vi har. I stället borde man satsa på ett hållbart arbetsliv och insatser som förebygger ohälsa samt tillföra resurser. Men det gör man inte.

Jämställdheten är dessutom på tillbakagång. Jag skulle önska att det fanns en bredare majoritet i riksdagen för att verka för ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen. Den debatten kommer vi att ha senare i dag, men det är ingen tvekan om att utvecklingen har stått stilla sedan alliansregeringen tillträdde. Här skulle vi behöva få en tydlig politisk inriktning. Det skulle bidra till ökad hälsa, inte minst för kvinnor på arbetsmarknaden.

Det behövs också arbetslivsforskning. Eftersom männen är normen när man tittar på arbetsförmågan skulle det behövas en gedigen stor satsning på arbetslivsforskning och på kvinnors hälsa. Man skulle kunna använda politiken för att bryta en sådan utveckling, och jag tycker att det är sorgligt att regeringen passivt ser på i stället för att aktivt agera.

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

Det är viktigt att personer kan komma tillbaka i jobb, inte minst de som har en tidigare ohälsa. Vi vet att det finns tveksamhet hos arbetsgivare att anställa personer med tidigare sjukhistorik. Det är ett av skälen till att vi vill ta bort företagets ansvar för den andra sjuklöneveckan. Där kan Försäkringskassan träda in i stället. Det finansieras i vårt förslag rakt av i budgeten. Vi höjer inga sociala avgifter, och vi tycker att det är rimligt att man gör den lättnaden för att minska motståndet mot att anställa.

Skop har gjort en undersökning på uppdrag av Företagarna där de säger att 16 procent av företagen avstått från att anställa på grund av sjuklöneansvaret. 68 procent är positiva till att man tar bort hela eller delar av sjuklöneansvaret. Jag tror dessutom att ett borttagande av andra sjuklöneveckan skulle innebära att vi får öka förutsättningarna för parterna att hitta överenskommelser om omställningsavtal med rehabilitering.

Vi vet att det finns stöd för detta hos Folkpartiet, Centerpartiet och många andra. Ändå händer ingenting därför att det stora blå partiet i Alliansen vägrar att se vilken möjlighet det skulle kunna innebära att ta bort den andra sjuklöneveckan. Jag beklagar det.

Avslutningsvis blir det lite beröm i vinterns julglädje. Vi har kommit överens om en sak, och det är jag riktigt glad över. Det är Finsam. Jag vill ge en eloge till Kurt Kvarnström och Gunilla som kämpar och sliter för våra samordningsförbund. Här är vi överens, men vi har bekymmer med att se till att det blir sjysta och bra spelregler för samordningsförbunden. Det är bra skrivningar i utskottets betänkande.

Jag skulle vilja att vi går vidare och passar på att utreda Finsams framtida struktur eftersom vi skulle kunna ha en utveckling där nationella uppdrag ges till samordningsförbunden så att de tydligt kan göra insatser för dem som annars bOLLAS mellan de olika insatserna – socialtjänsten, sjukvården, Arbetsförmedlingen eller sjukförsäkringen.

Tänk vad bra det hade varit. Jag vet att många borgerliga sympatisörer delar den bilden. Här skulle vi kunna göra mycket mer. Därför har vi kvar reservationen om Finsam, men vi gläds åt att vi nu är överens om att de pengar vi avsätter till Finsam naturligtvis ska gå dit och inte försvinna till Försäkringskassans administration.

Det sista jag tänkte avsluta med är en vädjan så här i juletid eller ett krav – vilket ni vill. När man sitter och tittar på Kalle Anka på julafton måste man fundera på om det verkligen är värt att få ännu ett jobbskatteavdrag. Passa på att innan dess i onådiga luntan läsa om hur personer som utförsäkrats har det i Sverige i dag i vårt välfärdsland.

Min vädjan eller mitt krav är att vi måste stoppa utförsäkringarna. Det är inte värdigt ett välfärdsland som Sverige att utförsäkra så många människor. Vi vill ta bort stupstocken därför att vi tycker att det inte är vare sig moraliskt, ekonomiskt eller politiskt hållbart att utförsäkra människor med en administrativ tidsgräns bara för att de drabbats av ohälsa. Här måste vi gemensamt kunna göra ett mycket bättre stöd till dem som haft otur att drabbas av en sjukdom.

Sverige behöver en mänsklig sjukförsäkring, och jag hoppas innerligt på en bra debatt i dag men också på en socialdemokratiskt ledd regering efter valet 2014 så att vi kan få en bättre och mänsklig sjukförsäkring.

(Applåder)

Anf. 2 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag självklart står bakom Miljöpartiets samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 15.

Sverige har blivit kallt. Det blåser snålt om dem som har det tuffast i samhället.

Den debatt som Kristdemokraternas Alf Svensson inledde på DN Debatt för många år sedan och som insinuerade att alla nog inte var så sjuka gjorde att den medicin som ordinerades var hårdare tag mot *alla* sjuka och arbetslösa. Men varenda medicinskunnig vet att ordinationer måste anpassas till patienten – till den enskilda individ som ska ha behandlingen. Och ingen människa är den andra lik.

Låt mig berätta om Fanny, en tjej som fick leukemi när hon var 18 år och gick i trean på gymnasiet. Hon fick en benmärgstransplantation av sin syster och lyckades efter strålbehandling och otaliga sjukhusbesök bli kvitt sin cancer. Men då fick hon biverkningar av transplantationen. Hennes skelett blev som en schweizerost, och hon blev tvungen att avsluta sina studier.

Nu är hon 22 år gammal och väntar på att göra en knäledsoperation eftersom brosket i knäna är helt borta. Utöver det behöver hon också bekymra sig för hur hon ska kunna försörja sig.

Hon har noll i sjukpenninggrundande inkomst. Hon skulle kunna återfå arbetsförmåga, så sjukersättning eller aktivitetsersättning kan hon egentligen inte få mer än möjligen för korta perioder. Någon fast förankring på arbetsmarknaden är det omöjligt att få eftersom hon fick hoppa av sina studier, inte är tillräckligt frisk och inte har arbetsförmåga. Hon kan knappt gå.

Nu har Försäkringskassan ändå beviljat henne aktivitetsersättning, men bara för några månader i taget och med glapp varje gång hon ska få ut pengar. Hon har väntat fyra månader på besked om hon får någon ersättning eller ej.

Är det så en ung människa ska behöva starta sitt vuxenliv i dagens Sverige?

Med ett golv i sjukförsäkringen skulle hon kunna få en ersättning från försäkringen i stället för att behöva gå till socialen eller flytta hem till mamma. Det är ett exempel på hur vi kan få en mänskligare sjukersättning med en gemensam försäkring vid sjukdom och arbetslöshet och med ett golv, alltså en lägsta ersättning för den som inte har fått en fast förankring på arbetsmarknaden. Tidigare fanns det en möjlighet till tillfällig sjukersättning som man kunde få om man inte hade en fast fot på arbetsmarknaden, men den togs bort.

Det var väldigt bråttom att förändra reglerna 2008. Det blev ganska drastiska åtgärder när man forcerade igenom en sjukförsäkringsreform. Visserligen fick man backa några gånger, men det har ändå inte lett till bättre rehabilitering eller väl fungerande trygghetssystem.

Sedan 2010 ökar sjukskrivningarna stadigt i Sverige. Skillnaderna ökar mellan kvinnor och män, något som Tomas Eneroth var inne på tidigare. Det är nästan dubbelt så många kvinnor som män som är sjukskrivna. I september 2013 var sjukpenningtalet för kvinnor 78 procent högre än för män. Som minst var skillnaden i maj 2010 då kvinnors sjukpenningtal var 54 procent högre än mäns.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Det är dags att gå till botten med orsaken: den ojämställdhet som präglar arbetsliv och familjeliv. Det kommer vi inte åt genom att införa utförsäkringsregler och liknande, utan vi måste se politiken som en helhet. För att lyckas vända utvecklingen krävs förebyggande insatser. Det handlar om hälsa, inte bara om ekonomi.

Miljöpartiet vill skrota regeringens ineffektiva sjukskrivningsmiljard och presenterar i stället en ny satsning på en arbetsmiljömiljard. Att som Alliansen gjort, införa borte tidsgräns och bolla människor mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, har inte gett effekt i friskare befolkning. De senaste månadsuppgifterna från Försäkringskassan bekräftar trenden med ökande sjukskrivningar.

I oktober 2013 var sjukpenningtalet uppe i 8,25 dagar. Mest ökar sjukskrivningarna bland unga kvinnor. Enligt Jobbhälsobarometern 2013 har 80 procent av kvinnorna under 30 år varit borta från jobbet på grund av sjukdom det senaste året. Den dominerande diagnosen är ökad psykisk ohälsa i form av stress. Ökningen spänner över alla sektorer på arbetsmarknaden.

Den senaste tidens utveckling visar tydligt att Alliansens politik för att minska ohälsan inte fungerar. När man införde sjukskrivningsmiljarden 2010 var syftet med reformen att minska ohälsan och förkorta sjukskrivningstiden. Tanken var god, men nu ser vi resultaten. Att detaljreglera landstingens sätt att administrera sjukskrivningar, som sjukskrivningsmiljarden innebär, har inte fungerat.

Resultaten av denna storsatsning har uteblivit, och reformen har fått svidande kritik från flera håll. I regeringens egen utvärdering, som genomfördes av Inspektionen för socialförsäkringen, konstaterades att sjukskrivningsmiljarden är felkonstruerad och att betydande förändringar krävs. Trots det har man inte gjort något åt den misslyckade sjukskrivningsmiljarden, utan den föreslås finnas kvar precis som tidigare.

Inte heller har människor blivit friskare av regeringens tricksande med sjukförsäkringen. Att sjukskrivningarna ökar är ingen naturlag, och det måste inte vara så här. Med en ny politisk inriktning på folkhälsoarbetet kan trenden vändas.

Ute på arbetsplatserna kan stora hälsovinster göras, och forskning visar att ohälsa som leder till sjukdom och därmed sjukskrivning kan förebyggas. Men det folkhälsopolitiska målet Hälsa i arbetslivet, målområde 4, som riksdagen har bestämt är det tyst om från regeringen.

I regleringsbrevet till Folkhälsoinstitutet har inget uppdrag givits som berör målområde 4, alltså Hälsa i arbetslivet. Regeringen borde inte bara titta på de enskilda tidsgränserna eller borte gränser utan också jobba förebyggande för att människor ska slippa hamna i sjukskrivning. Där har nästan inga insatser gjorts alls.

Jag ska återge vad som står i den skrivelse som regeringen lade fram om folkhälsopolitiken. Motion och annan friskvård på arbetsplatsen: Arbetsplatsen ska utgöra en viktig arena för att stödja och möjliggöra hälsosamma val för individer med avseende på bra matvanor och fysisk aktivitet. Staten stöder det hälsofrämjande arbetet på arbetsplatsen genom att enklare motion och annan friskvård utgör en skattefri personalvårdsförmån.

Visst, friskvård och individinsatser är inte fel, men att inte ens ta upp delaktighet och inflytande och en hälsosam psykosocial arbetsmiljö som har stor betydelse för sjukskrivning är antingen okunnigt eller nonchalant.

Aktivt arbetsmiljöarbete har i regeringens folkhälsopolitik reducerats till motion och friskvård för individer. Det är verkligen att blunda för strukturerat arbetsmiljöarbete. En annan liten men konkret insats som förhindrar hjärtinfarkt och stroke är att få bort transfett ur livsmedel, men det har regeringen struntat i trots att riksdagen beslutade om det för över två år sedan.

Ytterligare ett exempel på hur man skulle kunna få fler människor i arbete och förebygga ohälsa är att ge större möjlighet att arbeta deltid. Arbetsgivare ska våga anställa. Om man tar bort sjuklöneansvaret för de riktigt små företagarna skulle fler företag våga anställa personer som har en kronisk sjukdom eller en sjukdom som går i skov. Trots att regeringen inom sig har flera partier som jag tror egentligen skulle vilja det har den moderatledda regeringen inte lagt fram några sådana förslag. Det har tillsatts en utredning.

Miljöpartiet vill ta bort sjuklöneansvaret helt och hållet för de små företag som har färre än tio anställda. Det tror vi är en viktig åtgärd för att fler ska våga anställa personer som har en tidigare sjukdomshistorik.

I stället för sjukskrivningsmiljarden vill Miljöpartiet införa en arbetsmiljömiljard. I satsningen lägger vi 2 miljarder per år på förebyggande arbete ute på landets arbetsplatser. Arbetsmiljömiljarden riktas till kommuner och landsting, som får dela på pengarna. Två tredjedelar adresseras till kommunerna och den sista tredjedelen till landstingen.

Med vår satsning får kommuner och landsting pengar som gör det möjligt för dem att jobba aktivt med förebyggande och hälsofrämjande arbete både i den egna organisationen och i samarbete med arbetsmarknadens parter på de arbetsplatser som finns inom de områden där de verkar. Det är på arbetsplatserna som de stora hälsovinster kan göras.

Pengarna kan till exempel användas så att fler får tillgång till företagshälsovård. I dag har bara en tredjedel av de anställda en väl fungerande företagshälsovård, och två tredjedelar har ingen alls eller bara bristfällig. Regeringen har dessutom nyligen föreslagit att anslagen till företagshälsovård ska minska kraftigt. Det behövs insatser för förebyggande arbete så att man slipper hamna i sjukskrivning.

Pengarna skulle vidare kunna användas till att förbättra arbetsmiljöinspektionerna. I dag ligger tonvikten på fysisk arbetsmiljö, men det är den psykiska ohälsan som ökar. Därför behöver man förbättra metoderna för att bedöma den psykosociala arbetsmiljön.

Det här är exempel på insatser, inte detaljerade beställningar. Kommuner och landsting har själva möjlighet att bedöma vad som behövs utifrån de egna förutsättningarna. Men det här skapar möjlighet till ett strukturerat folkhälsoarbete som också inriktas på arbetsmiljö, något som vi har saknat de senaste sju åren.

Den ökade ohälsan är en av vår tids stora politiska utmaningar. Nu krävs en modern folkhälsopolitik och ett trygghetssystem som fungerar. Men det krävs också en regering som vill ta itu med detta.

Därtill vill jag nämna de förslag som Miljöpartiet har lagt fram för en bättre försäkring för småföretagare.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

När man startar ett eget företag i dag är det klart att man brinner för den idé man startar företaget för. Man kanske inte tänker så mycket på vilka regler som gäller för sjukskrivning. Att det gör skillnad vilken bolagsform man har är inte heller alldeles självklart, men det har jättestor betydelse.

Det här vill vi ändra. Vi har lagt fram ett antal förslag som finns med i betänkandet. Man ska få längre tid i uppstartsfasen – vi vill bygga ut den till 36 månader – och man ska kunna välja att senaste anställningsinkomst ska ligga till grund för sjukpenning i ett uppbyggnadsskede om man har oturen att bli sjuk i början.

På samma sätt skulle de som har ett fåmansbolag kunna välja en karenssdag. Det kan de inte i dag eftersom man gör skillnad på i vilken bolagsform den enskilde har startat sitt företag.

Men, som sagt, det krävs en modern folkhälsopolitik och ett trygghetssystem som fungerar. Då behöver vi också ha en ny regering som vill ta itu med detta.

Anf. 3 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Vi är som sagt inne på utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Jag kan inte låta bli att börja med att kommentera lite grann av det som Tomas Eneroth sade i sitt inledande anförande. Han stod här och pratade om förbättrad välfärd och tog som vanligt åt sig äran för de välfärdsförbättringar som har gjorts under de senaste åren. Han försitter aldrig en chans att göra detta.

Något som Eneroth dock undviker att nämna är att inga av dessa förbättringar hade ägt rum om inte Sverigedemokraterna hade gett sitt stöd till dem. Det har hänt att vi har valt att inte stödja utskottsinitiativ från rödgröna partier, men då säger Tomas Eneroth att Sverigedemokraterna "som vanligt" stödjer borgarna. Hade vi "som vanligt" stött borgarna hade Eneroth aldrig kunnat stå här och skryta på det sätt som han gör.

Eneroth inledde också med att tala om att han har försökt sträcka ut en hand till borgarna för att förbättra välfärden. Jag vill påminna om att jag stod i talarstolen och hade fått en replik från Tomas Eneroth – jag tror att det var för ett år sedan. Jag sträckte också ut en hand och erbjöd samarbete, men han avvisade den på samma sätt som borgarna brukar avvisa honom. Kålsuperiet är alltså ungefär lika stort på båda sidor, kan man säga.

För att återgå till utgiftsområdet vill Sverigedemokraterna höja anslagen för sjukpenning och rehabilitering. Jämfört med regeringen satsar vi 3,6 miljarder kronor extra under en fyraårsperiod – under första året, 2014, omkring 900 miljoner kronor.

Vidare satsar vi under budgetperioden hela 8,7 miljarder på minskat sjuklöneansvar för företag. Det gör vi helt enkelt för att vi menar att det bör finnas en ambition att göra det både billigare och enklare att anställa.

Vi kommer nu in på företagarfrågor, men eftersom det handlar om sjuklöneansvar hamnar de i detta utgiftsområde.

Vi menar att det är nödvändigt att reformera sjuklöneansvaret på så vis att mikro- och småföretagens börda lindras. Det är trots allt i små och medelstora företag som tillåts växa som den stora mängden nya jobb kan skapas, och det är det som krävs för att komma till rätta med den arbets-

löshet som vi har. Det är också viktigt att svenska företag kan behålla sin konkurrenskraft.

För att undvika tröskeleffekter kan reformen konstrueras på så sätt att varje företag får göra avdrag för sina sjuklönekostnader motsvarande sjuklönekostnaden för en genomsnittlig anställd, upp till maximalt 10 anställda. Det är ett förslag som särskilt gynnar mindre företag.

Ett genomsnittligt företag skulle få dra av sjuklönekostnader på upp till 22 658 kronor per år. Det är ett förslag som gynnar inte bara företagen utan även människor med upprepade sjukdomshistorik. Vi menar att med ett minskat sjuklöneansvar kan företagare bli mer villiga att anställa människor som annars skulle ha löpt risk att sällas bort som potentiellt för dyra.

Herr talman! Med risk för att sväva ut en aning utanför utgiftsområde 10 – jag ska jag inte nämna några siffror – och för att komma tillbaka till välfärdssatsningarna kan jag nämna att vi utöver höjda anslag för sjukpenning och rehabilitering även satsar mer på bekämpning av psykisk ohälsa. Det är en diagnos som i dag står för fyra av tio sjukskrivningar.

Vi vill avsätta mer för praktiskt stöd vid funktionshinder och öka biståndet för funktionshindrade.

Vi avsätter också en akut- och tillgänglighetsmiljard för att exempelvis förbättra kötiderna vid akuta läkarbesök.

Vi vill hjälpa dem som tar på sig rollen av vårdare för de anhöriga som i dag inte till fullo klarar sig på egen hand. Anhörigstödet ökar vi rejält jämfört med regeringens anslag under budgetperioden.

Men det räcker inte att bara ta hand om dem som blir sjuka. Vi måste också fundera på hur människors hälsa ska bli bättre.

Enligt Statens Folkhälsoinstitut ökar antalet ohälsodagar inom nästan varje åldersgrupp, både för män och för kvinnor. Kvinnor i åldern 45–54 år hade 40,8 ohälsodagar år 2010. Två år senare hade de 44,2. Män i samma ålder hade 26,9 ohälsodagar år 2010. Två år senare hade de ökat till 29,7.

Även om ohälsodagar inte är detsamma som sjukdagar vittnar det ändå om en befolkning som mår allt sämre. Försäkringskassan gick nyligen ut i medierna och meddelade att de skriver upp prognosen rejält för antalet sjukskrivna dagar för 2014.

Regeringen jämför säkert dagens nivåer med de nivåer som gällde för många år sedan. Och visst, fram till 2010 minskade sjukskrivningarna. Dock har de åter börjat öka, och en kategori som ökar särskilt starkt är den psykiska ohälsan.

Den vanligaste formen av psykisk ohälsa är stressrelaterade åkommor, speciellt bland kvinnor. De yrkesgrupper som oftast är sjuka återfinns inom offentlig sektor, som till exempel vård och omsorg, samt inom fysiskt ansträngande yrken som byggarbetare och transportarbetare.

Samhället bör kunna erbjuda en socialförsäkring som människor känner trygghet i. De ska känna trygghet i vetskapen att om de blir sjuka täcker försäkringen deras behov. Men återigen: Det handlar inte bara om att ta hand om människor som redan har blivit sjuka, utan vi måste också bli bättre på att förebygga.

Sverigedemokraterna presenterade i sitt budgetförslag ökade anslag till sjukpenning och rehabilitering men även den stora reformen *Rätt till heltid i offentlig sektor*. Det ger fler händer inom vård, skola och omsorg,

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

det är en höjning av ambitionen inom offentlig sektor och det innebär mer avlastat arbete för väldigt många som är offentliganställda.

Vi presenterade även en utökad rätt till deltid under barnets första åtta år. Detta eftersom – som IFAU, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, beskriver det – många kvinnors sjukfrånvaro ökar vid tidpunkten för barnafödandet och inte kan jämnas ut förrän 15 år efter det första barnet. Att utöka familjernas flexibilitet och möjlighet att vara hemma är ett sätt att bekämpa det problemet. Jag kommer att utveckla resonemanget angående det i kommande debatter.

SD:s budgettram för utgiftsområde 10 har fallit. Jag deltog därför i enlighet med praxis inte i beslutet i betänkandet och ber därför att få hänvisa till mitt särskilda yttrande.

Anf. 4 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag står fast vid det jag säger. Vid två tillfällen vet jag att vi har lagt fram utskottsinitiativ där Sverigedemokraterna har stött de rödgröna förslagen, men i alla andra fall röstar ni med Alliansen.

Tydligast är det väl i diskussionen om utförsäkringar. Vi har återkommande lagt fram förslag om att stoppa utförsäkringarna. 70 000–75 000 personer är nu utförsäkrade. Två tredjedelar av dem är kvinnor, inte minst många av dem som arbetar inom sjukvården eller omsorgen.

Jag noterar att Jimmie Åkesson och en del sverigedemokratiska företrädare på senare tid har velat tala sig varma för dessa grupper, men det är en värme som blir väldigt kall när man inser att ni samtidigt tycker att det är helt okej att utförsäkra dessa och att man inte heller ger grundläggande stöd till företagshälsovården.

Min grundläggande fråga till David Lång är: Varför vill ni fortsätta utförsäkra människor? Om ni hade ställt upp på utskottsinitiativet 2010 hade vi kunnat se till att 30 000–40 000 hade sluppit att ställas helt utan sjukpenning, hänvisas till en jobbcoach och hamna i den rundgång som innebär att man både blir fattig och kommer allt längre bort från arbetsmarknaden. Återigen: Två tredjedelar av dem det gäller är kvinnor.

Varför är det så viktigt för er att människor ska utförsäkras och inte få stöd och rehabilitering?

Anf. 5 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Tomas Eneroth sade att vi har stött utskottsinitiativ två gånger. Jag skulle vilja säga att korrekt siffra är fyra. Det är möjligt att det bara är två sedan jag inträdde i socialförsäkringsutskottet, men vi hade ju en annan ledamot där tidigare. Det är nog bara vid två eller tre tillfällen vi har valt att avslå utskottsinitiativ.

Sedan är frågan vilken politisk inriktning man väljer, och då kan vi titta på dagens betänkande. Vi kan titta på alla tre utgiftsområdena.

Politik är en fråga om prioriteringar. Sverigedemokraterna har valt att prioritera i enlighet med betänkandet. Faktum är att Socialdemokraternas satsningar totalt sett ligger ganska nära Sverigedemokraternas. Skillnaden gäller vilka anslag som har fått de stora summorna. Men nog är det så att båda våra partier vill satsa mycket på välfärdsområdena?

Som jag sade i mitt anförande har vi stått här och debatterat på det här sättet förut. Jag har sträckt ut en hand och sagt att vi faktiskt skulle kunna

köra över regeringen betydligt oftare om vi bara samarbetade. Vi skulle kunna få igenom väldigt mycket välfärdsolitik.

Det blir en fråga om givande och tagande exakt vilka anslag som ska hamna på vilka poster, men Sverigedemokraterna är ett välfärdsparti. Vi är alltid beredda att diskutera förbättringar i välfärden. Det har vi gjort tidigare. Vi gör det gärna framöver, och vi gör det gärna mycket mer intensivt än tidigare.

Anf. 6 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna är inget välfärdsparti. Det är ett högerparti som på flera områden i riksdagen röstar för att försämra lönta-garnas möjligheter till fackliga rättigheter på arbetsplatsen, som försäm-rar trygghetssystemen och accepterar att 70 000 personer utförsäkras från sjukförsäkringen.

Jag kommer också ihåg att ni hade en annan ledamot i utskottet, Erik Almqvist. Jag tror inte att han är kvar i riksdagen. Även om det skulle ha varit två ytterligare utskottsinitiativ där andra partier ställt sig bakom och vi alltså fått ett enigt utskott är det vad jag minns bara vid två tillfällen som vi har haft voteringar och där Sverigedemokraterna har stött alterna-tivet, alltså den rödgröna oppositionen. I huvudsak stöder ni alliansrege-ringen och de förslag som finns om sjukförsäkringen.

Jag noterar att jag faktiskt inte har fått något svar från David Lång. Varför tycker Sverigedemokraterna att det är rimligt att vi fortsätter ut-försäkra människor? Är det rimligt att den som varit sjuk tillräckligt länge blir av med sin sjukpenning i princip oavsett hur sjuk man är? Jag vet att det finns små undantagsregler som omfattar väldigt få, men är det rimligt att vi har en borte tidsgräns, en stupstock, som innebär att man hänvisas till Arbetsförmedlingen trots att man fortfarande är sjuk?

Arbetsförmedlingens egna redovisningar visar att en stor del av dem, ungefär 40 eller 50 procent, är så dåliga att de inte ens kan gå in i någon form av aktivitet, och de som kan delta i någon aktivitet kan ta emot ungefär ett samtal i veckan. Det är kvaliteten på de insatser som Sverige-demokraterna tycker är rimliga för personer som drabbas av allvarlig och lång sjukdom och som i stället nu återförsäkras och går runt i systemet som en följd av att ni tycker att det är rimligt att människor utförsäkras. Kan du förklara varför?

Anf. 7 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jag vidhåller att det är fler än två gånger vi har kört över regeringen i utskottsinitiativ i socialförsäkringsutskottet, men den dis-kussionen kan vi lämna till ett annat tillfälle.

Jag noterar att Tomas Eneroth inte använder ordet ”stupstock” riktigt lika ofta nu längre. I sin första replik sade han det inte en enda gång, men nu använde han det en gång. Men i stället talar han mer om rundgång och utförsäkring.

Om det verkligen vore en stupstock och alltså vore så brutalt och hän-synslöst som Tomas Eneroth säger skulle man kanske kunna se betydligt fler uteliggare och tiggare än tidigare. När jag flyttade till Stockholm kommer jag ihåg att de tiggare man såg var sådana som gick omkring på gatorna och kom fram till en och bad om en tia eller tjuga för natthär-bärge. Det var huvudsakligen svenskar, eller snarare enbart svenskar, på

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

den tiden. Nu kanske man kan säga att de har konkurrerats ut av utländska ligor som har organiserade tiggare som sitter och skräpar i gat hörnen.

Hade inte de varit här kanske vi hade sett om det verkligen fanns fler svenska tiggare och uteliggare. Då hade vi kunnat konstatera om det verkligen var fråga om en stupstock.

Nu är det inte så. Tomas Eneroth konstaterar själv att det är en rundgång i systemet. Som sagt är det en fråga om prioriteringar var vi lägger pengarna i välfärdssatsningarna. Vi satsar mycket mer än regeringen. Vi är därmed ett välfärdsparti. Hur pengarna sedan exakt ska fördelas kan vi som sagt ta en diskussion om och förhandla om.

Anf. 8 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna 8, 21 och 24. Jag står förstas bakom samtliga våra reservationer, men för att vinna tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till dessa.

Herr talman! Regeringens politik för sjuka har misslyckats. Drygt 75 000 har utförsäkrats. Jag såg i Dagens Nyheter i går siffran 100 000, och källan var Försäkringskassan där också. Försäkringskassans färskaste siffror visar att sjukskrivningarna har ökat med 30 procent från december 2010 till juni i år.

Fler och fler blir nu sjuka av jobb som ställer allt större och allt tuffare krav, tidsgränser och piska till trots. Två tredjedelar av de sjukskrivna som tillkommer är kvinnor.

Bland sjukskrivna i kommuner och landsting är psykiska sjukdomar den vanligaste diagnosen. Mest ökar den bland kvinnor. Bland anställda som är yngre än 35 år ökar sjukskrivningarna också, och ofta blir sjukskrivningarna långa.

Alla arbetsgivare ska enligt lag förebygga ohälsa som är kopplad till stress och psykosocial arbetsmiljö, men ingen har hittills dömts eller fått ta sitt ansvar när man inte har gjort det, trots att anmälningarna om sociala problem på jobbet har ökat med 2 500 procent på tio år, enligt tidningen Arbetet. Arbetsgivarna vill inte ha skarpare krav i arbetsmiljölagen. Det vill däremot facket.

Jag tar upp detta för att det naturligtvis hänger ihop med att vi blir allt sjukare av stress och dålig psykosocial arbetsmiljö, och dessa missförhållanden måste självklart rättas till. Arbetsmiljöverket försöker och har ambitionen att komma med ett nytt försök till föreskrifter som ska vara klara hösten 2015, men arbetsgivarna är fortfarande iskalla till att ta ökat ansvar.

Med detta att förhålla sig till framstår regeringens omänskliga sjukförsäkring med fasta tidsgränser som ännu omänskligare. Den som har ett jobb och blir sjuk kan ju, som vi vet, efter ett halvår också bli arbetslös. Visserligen har arbetsgivare krav på sig att anpassa arbetsplatsen för att underlätta för den sjuke att komma tillbaka till sin arbetsplats, men den arbetsgivare som inte gör det har inget att frukta. Det kostar helt enkelt inget att strunta i det. Det tycker vi är fel.

Vänsterpartiet vill därför att möjligheten till kännbara sanktioner, det vill säga kännbara ekonomiska sanktioner, införs.

Herr talman! Förlorarna efter sju år med borgerlig politik är framför allt kvinnor. Inkomstklyftan mellan män och kvinnor har ökat med 40

procent sedan Reinfeldt blev statsminister. Anledningen är att jobbskatteavdragen mest gynnar välavlönade män. Kvinnor har oftare osäkra anställningar, deltidsarbete och jobb i sektorer som sliter på både den fysiska och den psykiska hälsan på grund av underbemanning. De blir därför oftare både sjuka och fattiga av dagens låga ersättningar.

Att kvinnor också tar huvudansvar för barn och hem gör att hälften av dagens kvinnor som är pensionärer lever under EU:s fattigdomsgräns. Kvinnor som grupp får bara ut 65 procent av vad män i genomsnitt får ut i pension. Och fattigpensionärerna återfinns alltså till största delen bland kvinnor.

Kvinnor måste ges möjlighet att delta i arbetslivet på lika villkor som män, och män måste ges möjlighet att delta i skötsel av barn och hem på lika villkor. Olikheterna följer annars kvinnor från vaggan till graven.

Herr talman! I en debattartikel i DN den 18 september, samma dag som budgeten lades på riksdagens bord, skyller finansminister Anders Borg ett minskat utrymme för reformer på sjuka och på förtidspensionerade. Men då glömmar Anders Borg att han själv har sänkt avgifterna till sjukförsäkringen och att samma försäkring under årtal har gett staten många miljarder till statskassan. Närmare bestämt 45 miljarder har gått från sjukförsäkringen till statskassan. Det är uppgifter från Folksam rapport *Välfärdstendens*. I rapporten framgår det att år 2011 uppgick det samlade överskottet i socialförsäkringarna, om man tar bort arbetslöshetsförsäkringen och pensionssystemet, till 45 miljarder.

Trots att sjukförsäkringen har sänkts blev överskottet i sjukförsäkringen 2012 nästan 2 miljarder kronor. Det är pengar som till stor del har gått till skattesänkningar för de rikaste, en grupp där en majoritet är män. Samtidigt är sju av tio sjukskrivna kvinnor. Det här är en del av regeringens väldigt ojämsställda politik.

Herr talman! Finansministern räknar med att det ökade antalet sjukskrivningar och förtidspensioner kommer att kosta 10 miljarder de kommande tre åren. Enligt Anders Borg är utvecklingen oroande och bör mötas med en politik som sätter jobben främst. Det måste alltså betyda mer av samma politik som gynnar de redan gynnade, det vill säga bidrag, ROT och RUT, till dem som redan har. Till de här bidragen tar regeringen 17 miljarder ur statskassan nästa år. Man kanske skulle ha satsat mer på dem som har blivit sjuka.

Om de sjuka får rimlig ersättning från den försäkring som ska täcka inkomstbortfall vid sjukdom riskerar det på sikt att urholka resurserna till andra delar av välfärden, enligt Anders Borg i Dagens Nyheter den 18 september.

Jag menar att det är struntprat. Vad som urholkar den generella välfärden och minskar jämställdheten och jämlikheten är alla fem jobbskatteavdragen. Om det femte jobbskatteavdraget går igenom kommer jobbskatteavdragen tillsammans nästa år att uppgå till 99 miljarder. Där skulle jag vilja säga att vi har det minskade reformutrymmet.

Det är dags att sluta upp med att skylla bristande reformutrymme på sjuka och på förtidspensionärer. Det är dags att stoppa utförsäkringarna, ta bort stupstocken. Och det är dags att återigen ge Försäkringskassan i uppdrag att verka för att föräldralediga tar ut föräldraförsäkringen jämställt. Det har regeringen sett till att ta bort.

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

Herr talman! Vad vill då Vänsterpartiet? Jo, vi vill avskaffa den bortre tidsgränsen för sjukpenningen. Vi vill höja sjukpenningen successivt till tio prisbasbelopp, så att fler får 80 procent av sin lön. Och självklart ska det vara 80 procent så länge man är sjuk, ingen avtrappning och ingen så kallad särskild avtrappning, som redan från början urholkar 80 procent till att bli dryga 77 procent. Det blir ju inte billigare att leva för den som är sjuk länge. Det är precis tvärtom.

Vi höjer successivt och börjar nästa år med att lyfta taket till 29 600 kronor. Vi vill slopa sjuklöneansvaret för småföretag. Vi vill införa ett högriskskydd för långtidssjukskrivna där staten betalar sjuklön för den som varit sjuk mer än 60 dagar under ett år.

Vi tycker att det är rimligt att höja bostadstillägget för dem med sjuk- och aktivitetsersättning på samma sätt som för pensionärer. Vi tycker att det är rimligt att arbetsgivare som struntar i att anpassa arbetsplatsen för att en sjuk ska kunna komma tillbaka får betala för det med någon typ av kännbara sanktioner. Vi tycker att det är bakåtsträvande att Försäkringskassan inte längre ska verka för ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Den borgerliga regeringen tycker alltså inte att det är någon vits med att kvinnor och män uppmuntras att dela mer jämställt på den.

På sikt vill vi ta bort karensdagen. Som ett första steg vill vi ersätta den med ett karensavdrag, som blir mer rättvist än i dag. Den som arbetar en mer koncentrerad arbetstid, det vill säga färre men längre pass per månad, blir ju av med mer än den som jobbar mer vanliga dagtider.

Det finns ett gammalt förslag som Socialdepartementet tog fram 2004. Det tog man fram efter ett trepartssamtal. Vi säger inte att det direkt skulle kunna anpassas till dagens situation. Men det är dags att damma av det och se hur detta ska kunna förverkligas.

Herr talman! De som har haft oturen att bli sjuka och inte är friska i tid för regeringens stoppgränser ses återigen som tärande. De får vara glada om de lyckas hålla näsan över vattenytan. Jag tycker att det är dags för regeringen och statsrådet Ulf Kristersson, som är här i dag, att säga att det här inte fungerar. Det fungerar inte ens på det sätt som ni vill, att det skulle minska sjukskrivningarna. Jag ser i DN och i andra medier att statsrådet är bekymrad över det. Men gör någonting åt det! Ingen blir friskare av att bli piskad och jagad av idiotiska tidsgränser. Det måste också regeringen inse.

Rehabiliteringskedjan fungerar inte. Regeringen har inte heller lyssnat på vad riksdagen tidigare har beslutat om när det gäller rehabilitering. Riksdagen har beslutat att den som behöver rehabiliteringsinsatser ska få det i god tid innan tidsgränserna i sjukförsäkringen löper ut. Hur det ska gå till har vi fortfarande inte fått något svar på. Vi och de sjuka väntar på att regeringen konkret ska tala om hur det ska göras.

Herr talman! I dag debatterar vi tre olika utskottsområden. Jag menar att de egentligen hänger ihop och bör ses som en helhet. Men det har administrativt delats upp i tre områden.

Kvinnors ohälsa börjar mycket med att de tar ansvar för hem och barn och får sämre villkor på arbetsmarknaden. Därför hade det känts naturligt om man hade börjat i den änden. Vi måste ha en regering som ser till att arbetsgivaren tar sitt ansvar för arbetsmiljön, att kvinnor och män får samma möjligheter på arbetsmarknaden och att ingen blir utförsäkrad.

Man måste se till att människor får dragliga villkor och en mänsklig sjukförsäkring.

Prot. 2013/14:41
6 december

Anf. 9 FINN BENGTTSSON (M):

Herr talman! Statens finansiering av socialförsäkringarna, som dagens tre debatter handlar om, utgör själva kärnan i våra sociala trygghetssystem. De utgör själva grunden för att Sverige är ett av världens mest generösa länder när det gäller att förse människor med social trygghet vid sjukdom, vid funktionsnedsättning och vid ålderdom. Det gäller även familjer och barn. Detta betalas av resurser som en gemensam och solidarisk skattefinansiering medför. Om detta är vi sedan länge, herr talman, brett överens över parti- och blockgränser i denna kammare.

Det är också därför som Sverige stolt i dag kan visa upp de minsta inkomstklyftorna i världen, särskilt om man i beräkningen lägger till denna stora omfördelning av resurser inom ramen för solidariskt finansierade socialförsäkringar.

Detta har alliansregeringen värnat. Sett i detta perspektiv blir svartmålningen, som vi har hört från tidigare talare, vänsterinriktade politiker, av vårt lands internationellt sett unika ekonomiska jämställdhet minst sagt beklämmande. Ja, den blir faktiskt både oärlig och till och med farlig om den inte analyseras på ett annat sätt.

Tomas Eneroth och Wiwi-Anne Johansson har hänvisat till en artikel i DN i går, som tog upp en fjärdedels sida. Den går tillbaka till en tredje kvartalsrapport från Försäkringskassan om 75 sidor. Hade man bemödat sig om att bara läsa den fyrasidiga sammanfattningen av denna tredje kvartalets uppföljning, som kom den 27 november, hade man sett att det som stod i den här lilla artikeln i DN över huvud taget inte stämde med rapporten. Den visar att rehabiliteringen och de rehabiliteringsinsatser som alliansregeringen gör i allt väsentligt fungerar och att de människor som nu går till sjukpenningen kommer från den mycket mer bedrägliga sjukersättningen, det vill säga långtidsfastlåsningen i det som förr hette förtidspension.

Man kan också fundera lite grann över det genusperspektiv som Tomas Eneroth tog upp. Vet Tomas Eneroth när kvinnorna blev som mest sjuka i förhållande till männen i det här landet? Det blev de åren 1998–2003. Det var då det samlade sjukuttaget ökade och försäkringen inte längre fungerade. Det var också intressant att det var just då som kvinnorna drabbades mer av sjukdom än männen. I dag har socialförsäkringsministern tillsatt tre utredningar; vi vet faktiskt inte orsaken. Under åren 1998–2003 när den könsojämlika utvecklingen av sjukligheten expanderade som mest gjorde Socialdemokraterna mig veterligt ingenting åt detta.

Svenska statens samlade inkomster och utgifter uppgår till knappt 2 000 miljarder kronor för socialförsäkringarna, vilket i sin tur är nästan 50 procent av hela vår bruttonationalprodukt. Av dessa går ca 1 900 miljarder till statsutgifter för innevarande års budget. Då utgör våra gemensamma utgifter enbart för de socialförsäkringssystem som vi i dag debatterar närmare 220 miljarder kronor, hela 12 procent av statens samlade utgifter för året som kommer.

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Denna storlek på vår välfärdspolitik för statligt finansierade socialförsäkringar är internationellt unik, som jag nämnde tidigare, och det är därför så enormt viktigt att det finns långsiktiga mål att värna legitimiteten och den hållbara solidariska finansieringen.

Herr talman! Det är på de senare avgörande punkterna som skillnaderna i prioriteringarna i Alliansens politik och det som de övriga fyra oppositionspartierna står för blir som allra tydligast. Alliansens konsekventa arbetslinje har inneburit en politik som har skapat mer resurser till människor och hushåll i alla inkomstlägen som de själva kan bestämma över, inte minst i de lägsta inkomstlägena. Samtidigt finns allt fler i sysselsättning och färre i utanförskap. Nu är det över 400 000 fler människor i arbetsför ålder än när vi tillträdde regeringsmakten 2006. Trots den globala finanskrisen som svept, och fortfarande sveper över oss, har vi fått ökade samlade skatteintäkter för att förbättra och bygga ut så att vi långsiktigt bäst kan garantera den finansiella hållbarheten inte minst i socialförsäkringssystemen.

Mot detta står nu en föreslagen statsbudget från socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister som överger arbetslinjen till förmån för kraftigt ökad försörjning av människor inom socialförsäkringarna, inte minst sjukförsäkringen.

Vid sidan av alla andra utgiftsökningar som föreslås av oppositionen, det vill säga löften om allt till alla från skattebetalarnas pengar, leder detta till att Socialdemokraternas budget sammantaget innebär skatteökningar nästa år på över 30 miljarder kronor, för Miljöpartiet på runt 50 miljarder och för Vänsterpartiet på uppemot helt orealistiska 100 miljarder. Eftersom de samtidigt tvingas till att samregera, om de olyckligtvis vinner regeringsmakten, blir det fråga om kompromisser som hamnar någonstans mellan 40 och 60 miljarder kronor i skatteökningar. Men dessa faktiska förhållanden talas det tyst om hos den rödgröna oppositionen eftersom det äventyrar finansieringen av våra trygghetssystem långsiktigt.

Om vi håller oss till sjukförsäkringen, som den första delen av betänkandet berör, ökar utgifterna med drygt 2 miljarder kronor enligt Miljöpartiets budgetförslag och med nästan 5,5 miljarder enligt Vänsterpartiets förslag. Värst i klassen är Socialdemokraterna med över 5,6 miljarder i sitt budgetökningsförslag.

En slopad andra sjuklönevecka till en kostnad av långt över 3 miljarder kronor för arbetsgivarna lanseras av S som ett opportunistiskt försök att blidka företagen. Vi har med hjälp av riksdagens utredningstjänst analyserat förslaget, och det har visat sig att med all sannolikhet gynnar detta offentliga arbetsgivare på bekostnad av privata företag. Det är särskilt allvarligt eftersom det är hos de offentliga arbetsgivarna som ohälsotalen ökar mest i dag. Dessa ska alltså enligt S premieras med en skatterabatt som är mycket komplicerad att genomföra – man får pengarna i efterhand – men för dåligt utförd i fråga om förebyggande arbetsmiljöarbete. Detta är horribelt.

De andra partierna i oppositionen har lite olika förslag som är mer riktade mot företag, med problemet att begränsningen är satt till 10, möjligtvis 20 eller 49 anställda, men företag med 50 och däröver anställda täcks inte in. Den viktiga kostnaden är inte borttagandet av den andra sjuklöneveckan – om man händelsevis vill gynna företagen – utan det är

den första sjuklöneveckan. Här säger Wiwi-Anne Johansson att hon också värnar företagen med sin modell, samtidigt som hon i sitt anförande säger att det ska införas kännbara sanktioner för de företag som inte rehabiliterar sin personal. Om vi till det lägger Vänsterns förslag på att inga företag får etableras inom någon välfärdssektor kan vi undra hur man över huvud taget gynnar företag i detta land.

Låt oss se vidare på vad de rödgrönas politik får för konsekvenser och vad Alliansens alternativ i stället innebär vad gäller sjukförsäkringen. Det är då lämpligt med en kort historisk tillbakablick.

Faktum är att efter Socialdemokraternas sista regeringsperiod 2002–2006, med stöd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet, var sjukförsäkrings-systemet så urholkat att detta enskilt riskerade stabiliteten för hela de svenska statsfinanserna om inget gjordes prompt.

En av de viktigaste frågorna för regeringen när den tillträdde i oktober 2006 var därför att minska det omfattande utanförskapet från arbetsmarknaden och reformera en sjukförsäkring som vid sidan av sjuka höll både arbetslösa och människor som inte ville arbeta under armarna. Starkt bidragande till denna utveckling var en passiv sjukskrivningsprocess. Syftet med den genomförda sjukskrivningsreformen har varit att genom tidiga och aktiva insatser säkerställa att den sjukskrivnes arbetsförmåga tas till vara i så stor utsträckning och i ett så tidigt skede som möjligt.

Antalet sjukpenningdagar minskade visserligen något under åren 2003–2006 men till priset av att antalet personer med förtidspension i stället fortsatte att öka. Först från år 2007 minskade så antalet människor med både sjukskrivning och förtidspension. Fram tills då hade de med hjälp av idéerna i den rödgröna politiken alltför lättvindigt slussats över utan tanke på att återvända till en arbetsmarknad. Man kunde objektivt notera att antalet personer som fick sjukpenning i augusti 2006 var 213 755, och i september 2013 var det 149 904, det vill säga 63 851 färre, vilket var mycket mer överensstämmande med det rådande medicinska hälsoläget i Sverige och även situationen i jämförbara länder.

Därför har sjukförsäkringsreformen bidragit till att fler är i arbete än vad som annars skulle ha varit fallet. Viktiga inslag i reformen är rehabiliteringskedjan med dess fasta tidsgränser och att Försäkringskassan aktivt prövar rätten till ersättning. En påtaglig effekt av rehabiliteringskedjan är att samarbetet mellan myndigheterna, bland annat Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, har förbättrats väsentligt.

Utöver införandet av rehabiliteringskedjan har satsningar på förstärkt rehabilitering i form av rehabiliteringsgaranti, arbetslivsintroduktion och rehabiliteringsinsatser i samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen varit betydelsefulla för resultatet av reformen.

Herr talman! Det är därför ytterst viktigt att sjukförsäkringsreformen fortsättningsvis vårdas, inte minst mot bakgrund av att sjukpenningtalet ökar sedan december 2010. Man bör notera att vissa ändringar har gjorts i den lagstiftning som reglerar rehabiliteringskedjan sedan den trädde i kraft den 1 juli 2008 för att rätta till en del barnsjukdomar på detta område i reformen. Men en objektiv betraktare måste vara av den bestämda uppfattningen att rehabiliteringskedjan, med dess fasta tidsgränser, visat sig vara helt nödvändig för att sjukskrivningsprocessen ska fungera väl. Vidare kan man konstatera att den av alliansregeringen tillsatta parla-

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

mentariska socialförsäkringsutredningen sedan 2010 har i uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet. Utredningen ska överväga förändringar som kan leda till mer hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet, och utredningens arbete ska slutredovisas senast den 31 januari 2015.

Resultatet av utredningens arbete med att finna långsiktiga och konstruktiva lösningar för sjukförsäkringen bör därför avvaktas innan mer grundläggande förändringar genomförs, exempelvis en ny sjukförsäkringsreform, ändrade ersättningsnivåer och avskaffade tidsgränser. Frågor som rör höjt tak och införande av ett golv i sjukförsäkringen liksom minskningen med faktorn 0,97 vid utbetalning av sjukpenning kommer troligen också att bättre övervägas inom ramen för utredningens arbete än att plötsligt ta ställning till enskilda förslag här i budgetdebatten.

Under perioden 2002 till 2005 ökade antalet personer med förtidspension, eller som det numer heter sjukersättning, kraftigt. Detta berodde huvudsakligen på en överföring av långtidssjukskrivna till sjukersättningen till följd av en då gällande närmast obegriplig regel som angav att sjukskrivna efter ett års sjukskrivning skulle prövas för sjukersättning, det vill säga förtidspension. I enlighet med det av Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet omhuldade regelverket lämnades människor därmed utan vidare omtanke för att över huvud taget kunna återinträda i arbetslivet. De lämnades helt enkelt i sticket, och arbetslinjen övergavs på så vis bryskt med den då förda politiken. Antalet personer med sjukersättning har minskat kraftigt först sedan regeringsskiftet 2006.

Från september 2006 till oktober 2013 har antalet personer med sjukersättning minskat från 552 092 – vilket är en ofantligt hög siffra, med tanke på den arbetsföra befolkningen vid den tidpunkten – till nu 364 626 personer. Det är alltså drygt 187 000 personer som har kommit närmare arbetsmarknaden från att ha lämnats i en återvändsgränd som sjukförsäkringen i så fall innebär för återinträde på arbetsmarknaden.

Det finns flera skäl till att antalet personer med sjukersättning har minskat kraftigt liksom att antalet långa sjukfall har minskat, vilket har betydelse för hur många personer som kan vara aktuella för att beviljas sjukersättning, men också att kriterierna för att beviljas sjukersättning har ändrats. Från den 1 juli 2008 krävs stadigvarande nedsättning av arbetsförmågan för att få sjukersättning.

Sammantaget beräknas därför nu nedgången av utgiftsutvecklingen fortsätta åtminstone till och med 2017, enligt de prognoser som görs, med ca 5 miljarder kronor. Det är fräscha resurser, som därför kan komma svenska folket bättre till del i fortsatta reformer inom exempelvis välfärdssektorns område. Framför allt ger det människor en chans att åter få inträda eller prövas för inträde på arbetsmarknaden, vilket är den allra viktigaste faktorn med denna förändring.

Det är då ett nytt system, som inte med socialistisk automatik ser människor som är sjuka som omöjliga att hjälpa till en egen arbetsinkomst utan som enligt denna logik bäst skulle förvaras i passiva bidragssystem – system som ger dem mindre egenmakt över sin situation och gör dem helt beroende av välvilja för sin försörjning av makthungliga politiker.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag därför bifall till förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande i denna del, som utgör statens utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, och avslag på samtliga motioner och reservationer i denna del.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (båda M).

Anf. 10 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Finn Bengtsson är en alldeles utmärkt företrädare för Nya moderaterna. Han har en historieskrivning som ligger i linje med Sofia Arkelstens historierevision. Det är imponerande.

Han är också väldigt nöjd och tycker att det väl inte behövs några stora förändringar i sjukförsäkringen. Och behövs det något ska vi nog utreda det långsamt så att vi kan hänvisa till utredningar så att inget händer i närtid, för pengar tänker vi lägga på någonting annat.

Jag noterade att Finn Bengtsson sade att politiken har inneburit att det finns mer köpkraft, tror jag uttrycket var, i alla hushåll. Men då glömmer man pensionärer, arbetslösa, sjukskrivna och många andra. Vi är ett land där klyftorna ökar och där inte minst människor som drabbas av sjukdom blir rejält mycket fattigare. I det läget lånar ni dessutom till ytterligare skattesänkningar – en diskussion som är välbekant i denna kammare.

Finn Bengtsson berättar inte heller riktigt hela sanningen om vårt förslag om sjuklöneveckan. Här hittar man på att vi sannolikt kommer att höja arbetsgivaravgifterna – det gör vi inte – för att finansiera sänkt sjuklön. Vi tycker, precis som Folkpartiet och Centern, att man borde ta bort den andra sjuklöneveckan och tror, precis som företagarna och många andra, att det vore bra.

Min fråga till Finn Bengtsson handlar om rehabilitering. Vi har ju fått ganska många vittnesmål om att rehabiliteringskedjan absolut inte fungerar.

I regeringsförklaringen 2007 sade Fredrik Reinfeldt: Rätten till rehabilitering ska lagfästas och skyldigheten att delta preciseras.

Hur har det gått med det som var alliansregeringens stora ambition, att lagfästa rätten till rehabilitering? Tycker Finn Bengtsson att fler personer har fått rehabilitering? Tycker Finn Bengtsson att ni har fullgjort regeringsförklaringens ambition att lagfästa rätten till rehabilitering? Kan man säga det i ett läge där 70 000–75 000 personer nu är utförsäkrade?

Anf. 11 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Om jag börjar med rehabiliteringen kan jag konstatera att mig veterligt har inte någon socialdemokrat gjort en större satsning på rehabilitering än vad alliansregeringen har gjort. Det handlar om miljardbelopp.

Sedan kan man konstatera att i årets budget, den vi diskuterar just nu, har regeringen analyserat noga hur satsningarna på bland annat företagshälsovården – som mycket av Tomas Eneroths anförande upptogs av – har fallit ut. Vi har varit lite självkritiska där och sagt att det kanske inte har fungerat så bra, och man har funderat mycket på hur det kunde vara på det viset.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Till sitt stöd har regeringen då kallat in företrädare för företagshälsovården och börjat en dialog kring hur man bättre ska kunna utnyttja deras resurs. Stöd har man också fått från Försäkringskassan. Om Tomas Eneroth vill dra sig till minnes den hearing vi hade om företagshälsovården nämnde Försäkringskassan där att man behöver fundera lite över om resurserna riktade till företagshälsovården kommer direkt arbetsgivarnas ansvar för rehabilitering till del, eller om arbetsgivarna ställer nya krav på företagshälsovården och på samma sätt företagshälsovården marknadsför sina tjänster på ett lite bättre sätt så att arbetsgivarna kan utnyttja dem.

Det är det som regeringens förslag nu innebär i årets innevarande budget. Man börjar med 30 miljoner riktade så att arbetsgivarna får ta ett större ansvar, för att sedan skala upp det till 50 miljoner kommande år och 100 miljoner året därefter. Detta görs i samråd med diskussionen om företagshälsovården. Man kan inte, Tomas Eneroth, säga att företagshälsovården just i denna övergångssituation är den organisation som självklart är optimal.

Uttaget av de resurser vi har satsat i många år har varit runt 50 procent, och det är för lite. Ett sådant budgetansvar kan en regering inte fortsätta med. Det är därför man har inlett en dialog.

Att Socialdemokraterna däremot fortsätter att pytsa ut pengar på någonting som vi inte vet om det över huvud taget ger rehabilitering är anmärkningsvärt.

Anf. 12 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag var på samma hearing och kunde höra representanter för företagshälsovården beklaga sig både över besparingarna och över att man varit så rigid i fråga om hur man riggar systemet så att resurserna inte har kunnat användas på ett vettigt sätt. Det är ju en känd teknik, att man ser till att anslå någonting men också ser till att det blir väldigt svårt att utnyttja det. Det känner vi igen från Arbetsförmedlingen och deras brist på förmåga att göra aktiva insatser när de får skicka tillbaka 17 miljarder i oanvända medel.

Konsekvenserna är att en stor del av den kompetens som finns inom företagshälsovården tas bort. Finn Bengtsson har tidigare haft ett engagemang i företagshälsovården men måste väl ändå tycka att det är synnerligen besvärligt att 90 procent av anslaget tas bort, att det är 30 miljoner kronor kvar och att alla företrädare för företagshälsovården, oavsett om det är branschföreträdare, företag eller koncerner, säger att det är fel väg att gå. Ni riskerar en utveckling där företagshälsovården försvinner, att den kompetensen försvinner från svensk arbetsmarknad.

Jag noterade också att Finn Bengtsson inte svarade på frågan om hur rehabiliteringen ska lagfästas, som regeringen sade i sin regeringsförklaring 2007. Det skulle vara intressant att höra om man har bytt uppfattning där.

Så ställer jag den avslutande frågan om de 75 000 utförsäkrade: Är ni nöjda då? Eller ska det bli fler? Jag vet inte varifrån DN fick siffran 100 000. Ska det bli 100 000 eller 120 000? Hur många ska utförsäkras? Och hur många ska sedan behöva omförsäkras igen? Kan ni ha någon ambitionsnivå eller något mål?

Det brukar vara så att man i politiken talar om vilket mål och vilken riktning man ska ha. Jag tycker att målet borde vara att fler kommer tillbaka i arbete och att den som är sjuk kan erbjudas stöd och rehabilitering – att man säkerställer att de får stöd och rehabilitering. Men där säger majoriteten i betänkandet god dag yxskaft, så också regeringen i budgetpropositionen.

Vad är ert mål egentligen? Kommer ni att nöja er med 100 000 utförsäkrade?

Anf. 13 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Om jag börjar med det sista, om dem som Tomas Eneroth kallar utförsäkrade, tycker jag att man måste fundera lite grann över den historieskrivning jag gav i mitt anförande.

Under de socialdemokratiska regeringsåren, med stöd av Vänstern och Miljöpartiet, var det så att människor passivt flyttades över i förtidspension. Det fanns en regel som sade att man efter ett år skulle släppa sitt intresse av att återrehabilitera människor och att de skulle över i passiv bidragsförsörjning för resten av livet trots att de kanske hade arbetskapacitet. Det var ett svek emot många människor.

Visst – det är några som återvänder efter att arbetslivsintroduktionen kanske inte har fungerat och provas igen. Sedan kan man antingen få sjukersättning eller komma tillbaka i arbetslivsintroduktionen.

Det är på detta sätt man hjälper människor med långtidssjukskrivning att provas för en arbetsförmåga för att komma tillbaka i arbete. Det är skillnad mot det som Socialdemokraterna tillsammans med vänsterpartierna har att erbjuda. Vi ser nämligen dessa människor och vill göra någonting för dem.

När det gäller företagshälsovården är det mycket riktigt så att jag tror att den har en framtid. Alliansregeringen tror på företagshälsovården.

Det är lite parodiskt att höra Tomas Eneroth nu värna företagshälsovården. Under de socialdemokratiska regeringsåren såg man nog över huvud taget inte företagshälsovården – det var inte någonting som stod högt på agendan. Man tyckte att detta var någonting som knöts alltför nära arbetsgivarna och som inte var den sjukvård man själv ville skala upp.

Nu har vi insett att vi behöver ha en dialog med företagshälsovården i en övergång. Att i det läget lägga tillbaka resurser, när vi tycker att vi har sett ett problem, som jag kanske tycker att Socialdemokraterna klädsamt nog skulle stödja oss i, är lite besvärande.

Jag delar dock Tomas Eneroths bekymmer för återväxten av just företagsläkarkåren. Det är någonting som vi får försöka hitta en lösning på gemensamt. Det är inte bara socialförsäkringsministerns ansvar, utan det handlar också om Utbildningsdepartementet och annat. Men det måste lösas, för det är ett akut problem.

Anf. 14 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! I september i år är kvinnors sjukpenningtal 78 procent högre än mäns. Det är ökning från drygt 50 procent. Det är ganska talande att kvinnors sjukskrivning ökar mycket mer.

Moderaten Finn Bengtsson sade i sitt anförande att man inte vet orsaken till varför kvinnor är sjukskrivna. Jo, Finn Bengtsson, det finns ett antal studier om det. Bland annat visar IFAU hur det hänger ihop med familj och barn.

Har det fallit Moderaterna in att det kan bero på samhällsstrukturer, att det handlar om jämställdhet och människors livsvillkor?

Faktum är att också inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har ökat med 18 000 under de år ni har regerat. I dag är inkomstskillnaden mellan heltidssysselsatta kvinnor och män mer än 52 000 kronor om året. Det är en effekt av den förda politiken. Eftersom jobbskatteavdragets konstruktion gör att den som är mer sjukskriven inte får ta del av det påverkar det kvinnors och mäns disponibla inkomster.

Finn Bengtssons anförande innehöll massor med olika siffror, men detta handlar om människor. Många av dem som fanns i förtidspension är i dag pensionärer för att de har fyllt 65 år.

Min fråga till Finn Bengtsson handlar om jämställdhet och människors livsvillkor. Är Finn Bengtsson och Moderaterna beredda att säga ja till att inte överlåta månader i föräldraförsäkringen för att få ett mer jämställt uttag?

Anf. 15 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja med människorna. Vi ser människorna. I dag har vi 400 000 fler som inte är i utanförskap. Dessa människor har kommit närmare arbetsmarknaden. Det är att se människor och vilja hjälpa dem.

Att i stället som stödparti till Socialdemokraterna vilja flytta över dem i förtidspension när de är i arbetsför ålder är inte att se människor, Gunvor G Ericson.

Jag och Alliansen tar kvinnors ohälsa på största allvar. Socialförsäkringsministern har sett till att tre av varandra oberoende analyser ska göras för att utröna vad detta problem består i och komma till rätta med det.

Vi vet inte detta och står därför inte här som Gunvor G Ericson och säger att det finns generella slutsatser och att man vet precis vad det beror på.

Från april 1998 till augusti 2003 ökade sjukskrivningarna för hela befolkningen och mycket mer för kvinnor än för män. Sedan började sjukskrivningarna minska, och då inträffade det intressanta att de minskade mer för kvinnor än för män. Så var det ända fram till 2010. När vi sedan ser en ökning igen glider kvinnor och män isär.

Med Gunvor G Ericsons lättköpta resonemang skulle förklaringen till att ohälsotalen för kvinnor sjönk mer än för män under 2003–2010 vara att det inte fanns någon stress, att det var lugn och ro och att familjepusslet inte var problemet, men när stressen återkom steg sjukskrivningarna.

Nej, Gunvor G Ericson, det är mycket mer komplicerat. Därför tar vi det på största allvar. Vi tillsätter de utredningar som behövs och som aldrig gjordes under den tid då ni stödde en socialdemokratisk regering och problemet var som allra störst, åren 1998–2003.

Anf. 16 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Det är intressant att Finn Bengtsson tar upp just dessa år. Det var precis då som omställningen i offentlig sektor gav stora effekter. Under 90-talet varslades kvinnlig personal i många landsting. En undersköterska med tolv års anställningstid fick gå på grund av stora rationaliseringar. Denna turbulenta tid gav en ökad sjukskrivningsfrekvens. Läs gärna Töres Theorells utvärderingar av omställningen på 90-talet. Den resulterade i en kraftig ökning av kvinnors ohälsotal på grund av vår segregerade arbetsmarknad.

Det är också intressant att notera att pappamånaderna kanske hade effekt eftersom pappamånaderna infördes i slutet av 90-talet och början av 2000-talet.

Att Moderaterna vill blunda för att det handlar om jämställdhet och människors livsvillkor är kanske inte så förvånande eftersom jämställdhetspolitik inte har varit Moderaternas starka sida vare sig denna mandatperiod eller tidigare.

Men att man inte vill se att förebyggande insatser faktiskt påverkar folkhälsan och ohälsotalen och därmed sjukskrivningarna gör mig bekymrad.

Jag håller med dem som säger att det inte är någon quick fix. Det var det inte 2008 heller, men då var det så väldigt bråttom att driva igenom de drastiska förändringarna. Nu ser vi att det inte är så enkelt att det leder till en mycket friskare befolkning.

Jag upprepar frågan som Finn Bengtsson inte svarade på: Kan Moderaterna säga ja till att föräldrapenningdagar inte ska överlätas helt fritt som i dag förutom två månader var till respektive förälder?

Dessutom: Kan ni tänka er ytterligare en så kallad pappamånad?

Anf. 17 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Vad gäller det sista kommer vi till den debatten senare i dag, och det är bättre att det behandlas i det sammanhanget. Därför lämnar jag med varm hand över det till dem som ska debattera utgiftsområde 12.

Det som Gunvor G Ericson sade i inledningen förtjänar att tas upp i ett replikskifte, nämligen att detta är ganska enkelt. Du hade själv lösningen på problemet som socialförsäkringsministern har gett tre oberoende instanser, Försäkringskassan, Karolinska Institutet och en särskild duktig psykolog, i uppdrag att titta på eftersom det minsann inte är enkelt.

Visst kan det ligga mycket i att vi har en segregerad arbetsmarknad, och då ska insatserna givetvis riktas dit för att påverka den ojämlika hälsan hos män och kvinnor den vägen. Men att föregripa utredningen genom att säga att vi vet vad problemet är och att det bara är att fixa det är galet.

Regeringen tar ansvar för ett komplext problem, delar ut uppdrag och inväntar svar för att sedan ta upp diskussionen hur man ska lösa problemet. Men Gunvor G Ericson föregriper resultatet genom att säga att det bara finns en förklaring, nämligen den segregerade arbetsmarknaden punkt slut – och detta trots att jag motbevisar det med siffror.

Vad gjorde arbetsmarknaden så annorlunda mellan 1998 och 2010? Under denna tid såg vi först hur skillnaden mellan män och kvinnor

ökade till kvinnors nackdel och sedan minskade till fördel för kvinnorna. Det är inte rimligt att den enda förklaringen är en arbetsmarknad som visserligen ändrades men inte skilde sig totalt från dagens över denna relativt korta period och där skillnaden nu ökar igen.

Man måste se problemet som lite mer allvarligt och komplext om man verkligen vill lösa det. Frågan är om det handlar mer om retorik från Miljöpartiet för att lyfta fram egna kärnfrågor och intressen än om att verkligen vilja lösa ett problem.

Anf. 18 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Det är som vanligt inte lätt att veta var man ska börja diskussionen med Finn Bengtsson. Han hittar bara olika siffror och är så nöjd med tillståndet för sjuka i Sverige i dag, trots att vi har 75 000 som är utförsäkrade, att de psykosociala problemen fortsätter att skjuta i höjden och att kvinnor är mest drabbade.

Jag beskrev hur de psykosociala problemen, enligt tidningen Arbetet och Arbetsmiljöverket, har skjutit i höjden. Detta verkar Finn Bengtsson inte vilja förstå.

I stället pratar Finn Bengtsson om tre utredningar som ska ta reda på varför det ser ut som det gör. Jag vill anknyta till Gunvor G Ericson och säga: Vi vet väldigt mycket vad det hela beror på.

Det fanns en 90-talskris som innebar en oerhört stark nedskärning av den offentliga sektorn. Det var väldigt många kvinnor – jag var en av dem – som fick betala priset för det genom till exempel sänkta barnbidrag, och andra fick det ännu sämre. Likadant ser det ut i dag.

Vi vet att det är en ojämsställd arbetsmarknad och att det finns sektorer där kvinnor jobbar som har skurits ned. Exempelvis kommunerna har fått mycket mindre pengar under er tid. Folk får slita mycket mer. Människor, kvinnor, blir allt sjukare.

Kan ni inte begripa att man måste göra något åt det? Är det så att de får skylla sig själva därför att de jobbar i den här sektorn? Vad ska ni göra åt det? Hur många utredningar ska ni ha, trots att ni vet vad en stor del av problemet är?

Anf. 19 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Återigen, Wiwi-Anne Johansson, precis som till Gunvor G Ericson: Förutfattade meningar om komplexa problem leder till förutfattade beslut som sällan gynnar dem som egentligen berörs.

Jag försökte nämna att mellan åren 1998 och 2003 ökade distansen mellan kvinnlig sjuklighet och manlig sjuklighet, avläst som sjukpenningtalet, mest i vårt land. Sedan 2003 fram till 2010 har skillnaden minskat. Då har samtidigt den totala sjukskrivningen minskat. Men nu ökar den igen sedan 2010, och då går det också isär.

Då säger vi att det är ett större problem, även om jag inte alls säger att det är uteslutet att psykosociala komplikationer kan vara en del i detta. Men att ni vill föregripa de utredningar som vi har tillsatt för att råda bot på kunskapsbristen i ett komplext problem – som ni aldrig gjorde något åt när ni ändå hade de här siffrorna under era regeringsår – förvånar mig mycket, för jag tror inte att det kommer att leda fram till enkla lösningar.

Man kan också fråga: Hur ska man kunna garantera att dessa individer får det bästa välbefinnandet? Ja, en lösning är väldigt klar, som jag sade i

mitt anförande. Ni tänker drakoniskt höja skatterna med 100 miljarder bara över ett budgetår. På det sättet kommer man att slå ut massvis med möjligheter för människor att arbeta och tjäna en inkomst på grund av att det kommer att bli lägre sysselsättning, genom att man i privat näring inte kommer att anställa folk. Man kommer helt enkelt inte att ha råd att starta företag. Då kommer vi inte heller att få in skatteintäkter.

Sanningen är att vi genom jobbskatteavdragen, som har varit stimulerande för att folk ska arbeta, sammantaget med bland annat det vi diskuterar i dag, sjukförsäkringsreformen och det som gör att folk kommer närmare arbetsmarknaden, har fått en totalt sett mer skattebetalande befolkning. Då har vi resurser som leder till att vi kan satsa på de mest utsatta grupperna. I vänsterns värld kommer de resurserna inte att finnas.

Anf. 20 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! När det gäller vem som har fått mer, alltså köpkraften, är det så att en som inte jobbar utan är sjukskriven och i bästa fall har 12 000 kronor i månaden betalar nästan 900 kronor mer i skatt. Det drabbar naturligtvis de sjuka. Ni ser till att de sjuka drabbas på mer än ett sätt. Man blir ju fattigjord också.

För ett år sedan var jag i olika omgångar i två veckor på två helt olika äldreboenden och praktiserade. Jag jobbade hela veckorna. Jag var på ett privat Attendodrivet i Lindome och ett annat i Mölndal som drevs av kommunen. Man ser hur de som jobbar där sliter. De sliter med att de har för låg bemanning. De sliter också med tunga lyft, eftersom de inte anser sig ha resurser för att ha liftar. De har inte tid att hämta dem utan bryter hellre ryggen av sig för att det går fortare.

Då tänker jag så här, Finn Bengtsson: Borde ni inte inse att ni borde satsa mer på kommunerna och på till exempel de branscher där kvinnor jobbar? Då kanske de inte går hem varje dag och känner: Jag kunde aldrig göra det jag borde ha gjort.

Ni sänker skatterna hela tiden, nu ett femte jobbskatteavdrag på 17 miljarder. Det är pengar som vi vill använda för att göra det drägligare på till exempel äldreboenden och för dem som arbetar där. Då slipper vi många sjukskrivningar. Vi vill också ute på arbetsplatserna se till att arbetsgivaren drabbas av kännbara sanktioner om arbetsgivaren inte ser till att fixa arbetsplatsen så att man kan gå tillbaka efter en sjukskrivning.

Anf. 21 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Jag håller inte alls för osannolikt, Wiwi-Anne Johansson, att delar av det du tar upp är något som regeringen, när den får de här rapporterna, kommer att kunna vara engagerad i att vilja rätta till, så det kan ligga något i det. Men det är inte så enkelt att vi här i dag kan stå och säga det, framför allt inte när uppdraget har givits till kompetenta utredare som säger att det är ett mycket svårt problem och att det finns mycket mer till detta än en enda gottköpslösning. Då löser man inte problemet genom att ha förutfattade meningar och sedan förutfattade beslut.

Sedan till den som jag tycker lite större frågan om hur vi tillsammans ska kunna komma fram till slutsatser om hur man på ett rimligt sätt försörjer sig om man är i utanförskap, vilket många människor tyvärr hamnar i. Det är mycket färre med alliansregeringen, men dem måste vi

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

hjälpa. Då har vi saker som höjt tak, och vi kan även diskutera tidsgränser och annat.

Det förslag som ligger på bordet från de tre rödgröna oppositionspartierna är som jag sade skattehöjningar på totalt sett – eftersom man dessutom ger så mycket mer av allt annat, vid sidan av socialförsäkringarna – 30, 50 eller 100 miljarder, om man tittar på era respektive budgetpropositioner samlat. En mycket stor del av samtliga tre rödgröna partiers förslag är ökningar av socialförsäkringsutgifterna. De ska då finansieras av skatteökningar, som vi menar kan vara väldigt kontraproduktiva, givet det faktum att de skattesänkningar på lönearbete som vi har gjort totalt sett har visat sig bidra med mer skatteintäkter.

Vår ekvation går ihop, men jag tror knappast att er gör det på längre sikt.

Slutligen: Eftersom det är komplexa problem som vi diskuterar ska de tas på stort allvar, och det ska sökas en bred parlamentarisk enighet kring dem. Därför har den här regeringen, till skillnad från den tidigare regeringen, tillsatt en parlamentarisk socialförsäkringsutredning, där både Wiwi-Anne Johansson och jag ingår och där vi kan diskutera de här frågorna i lugn och ro. Det är en mycket bättre ordning än att göra en quick fix som sedan kanske inte alls faller väl ut, vilket historien har visat med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag.

Anf. 22 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande SfU1 beträffande utgiftsområde 10 och avslag på samtliga motioner och reservationer i den delen.

Sedan till detta om vi från allianspartierna är nöjda eller inte. Jag kan inte säga att vi i Folkpartiet är nöjda. Det är ju svårt att bli nöjd i en fråga som handlar om människor som är sjuka och sjukskrivna. Det handlar om att det ska vara bra förutsättningarna för att de ska komma tillbaka till ett arbetsliv. Det finns alltid mycket att göra och mycket att utreda och fundera över när man ska ta bra beslut för att kunna åstadkomma detta.

Herr talman! Faktum är att den nya sjukförsäkringen har givit väldigt många människor i Sverige ett bättre liv. Det är i dag fler som hittar tillbaka till arbetslivet. Med fasta tidpunkter under sjukskrivningstiden för en individuell bedömning av arbetsförmågan har regeringen skapat en mer aktiv sjukskrivningsprocess. Sjukskrivningen fortsätter nu inte i all oändlighet utan att myndigheter, arbetsgivare och den enskilde tillsammans tänker igenom hur den sjukskrivne ska kunna komma tillbaka till arbetslivet. Det är det viktiga med den reform som vi har genomfört.

Grunden för reformen är att de som är allvarligt sjuka självklart ska ha sjukpenning. De som kan arbeta ska förstås få möjlighet att göra det – men kanske inte med samma arbetsuppgifter som tidigare. Det är väl känt att reformen hade barnsjukdomar. Från Folkpartiets sida har vi jobbat hårt med att driva på en översyn för att undvika situationer där människor behandlas på ett orimligt sätt. Ändringar har gjorts, och lagen har förtydligats.

Herr talman! Jag vill återkoppla till ett tidigare anförande. Jag tror att det var Gunvor G Ericson som tog upp kritik mot sjukskrivningsmiljarden. Det är klart att det är olika i olika landsting. Men jag vill ändå säga att från det län som jag kommer från, Gävleborg, har sjukskrivningsmil-

jarden haft positiva effekter, och fler än förr får i dag snabbare och bättre hjälp inom sjukvården än tidigare, så reformen har uppenbarligen haft positiva effekter i ett antal landsting i vårt land. Jag tror att det är en bra idé att fortsätta med detta system.

En av de viktigaste frågorna för regeringen när den tillträdde i oktober 2006 var att minska det omfattande utanförskapet för personer som står utanför arbetsmarknaden. En starkt bidragande orsak till denna utveckling var en passiv sjukskrivningsprocess. Syftet med den genomförda sjukskrivningsreformen har varit att genom tidiga och aktiva insatser säkerställa att den sjukskrivnes arbetsförmåga tas till vara i så stor utsträckning och i ett så tidigt skede som möjligt.

Detta tycker jag är en högst mänsklig inställning. Någon sade att Alliansens sjukskrivningsreform skulle vara omänsklig. Jag tycker att det är ett mycket olyckligt uttryck med tanke på att vi alla vet att både oppositionspartierna och vi i majoriteten här i kammaren jobbar för att skapa så bra villkor som möjligt. Inte någon av oss vill vara omänsklig. Jag tycker att det är ganska lågt att uttrycka sig så.

Det som vi har sett är att antalet sjukpenningdagar har minskat 2003–2006, medan antalet personer med aktivitets- och sjukersättning fortsatt ökar. Men från 2007 minskade volymerna i båda systemen. Antalet personer som fick sjukpenning i augusti 2006 var 213 755, och i september 2013 var antalet 149 904 – en klar minskning. Detta är onekligen positivt.

Enligt oss i allianspartierna har sjukförsäkringsreformen bidragit till att fler är i arbete än vad som annars skulle ha varit fallet. Viktiga inslag i reformen är rehabiliteringskedjan med dess fasta tidsgränser och att Försäkringskassan aktivt prövar rätten till ersättning. En påtaglig effekt av rehabiliteringskedjan är att samarbetet mellan myndigheterna, bland andra Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, har förbättrats väsentligt. Utöver införandet av rehabiliteringskedjan har satsningen på förstärkt rehabilitering i form av rehabiliteringsgaranti, arbetslivsintroduktion och rehabiliteringsinsatser i samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen varit betydelsefulla för resultatet av reformen.

Vi i allianspartierna anser att det även i fortsättningen är viktigt att sjukförsäkringsreformen vårdas, inte minst mot bakgrund av att sjukpenningtalet ökar sedan december 2010.

Jag kan konstatera att vissa ändringar har gjorts i den lagstiftning som reglerar rehabiliteringskedjan sedan den trädde i kraft den 1 juli 2008 för att rätta till ett antal inte avsedda effekter. Vi är ändå av den bestämda uppfattningen att rehabiliteringskedjan med de fasta tidsgränserna är nödvändig för att sjukskrivningsprocessen ska fungera väl.

Vidare kan jag konstatera att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen, som har nämnts här tidigare, har i uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet. Utredningen ska överväga förändringar som kan leda till mer hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet. Utredningens arbete ska slutredovisas den 31 januari 2015. Vi i allianspartierna anser att resultatet av utredningens arbete att finna långsiktiga och konstruktiva lösningar för sjukförsäkringen bör avvaktas innan mer grundläggande förändringar genomförs, till exempel en ny sjukförsäkringsreform, ändrade ersättningsnivåer och avskaffade tidsgränser. Frågor om höjt tak och införande av ett golv i sjuk-

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

försäkringen liksom minskningen med faktorn 0,97 vid utbetalning av sjukpenning kan komma att beröras av utredningen även om det inte anges uttryckligen i direktiven. Av direktiven framgår dock att sjukförsäkringen ska ge en god ekonomisk trygghet.

Herr talman! Som tidigare nämnts från talarstolen har antalet med sjukersättning minskat kraftigt sedan 2006. Från september 2006 till oktober 2013 har antalet personer med sjukersättning minskat från 552 092 personer till 364 626 personer, alltså en minskning med drygt 187 000. Det finns flera skäl till att detta har inträffat. Bland annat har antalet långa sjukfall minskat, vilket har betydelse för hur många personer som kan vara aktuella för att beviljas sjukersättning, alltså förtidspension.

När det gäller frågan om höjda ersättningsnivåer inom bostadstillägg- et kan jag konstatera dels att bostadstillägget för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning höjdes 2010, dels att personer med sjuk- och aktivitetsersättning kan vara berättigade till särskilt bostadstillägg. Det särskilda bostadstillägget är till för att förbättra den ekonomiska situationen för personer med låg inkomst och hög boendekostnad.

En positiv sak är att gravida egenföretagare, i likhet med vad som gäller för gravida arbetstagare, från och med den 1 januari 2014 ska omfattas av rätten till graviditetsspenning vid risker i arbetsmiljön. Genom de ändringar i trygghetssystemen för företagare som har genomförts och kommer att genomföras har likabehandlingen av företagare och anställda ökat. Regler har också införts som underlättar övergången från anställning till företagande.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen ska i sitt arbete beakta och utforma sina förslag även från ett företagarperspektiv. I direktiven anges bland annat att reglerna bör utformas så att de underlättar för individer att dels växla mellan olika anställningsformer och företagsformer, dels kombinera dessa. Regeringen avser också att se över konstruktionen av högkostnadsskyddet i fråga om sjuklönekostnader i syfte att förbättra småföretagares situation.

Herr talman! Jag vill också nämna något om skatterna. Det är hårda angrepp mot att vi har sänkt skatterna via exempelvis jobbskatteavdrag.

I tidningen Dagens Samhälle konstaterar chefredaktören Mats Edman: "Glädjande då att sysselsättningen ökat med 228 000 personer, vilket ger mer pengar i skatteboxarna. Sysselsättning, och fler arbetade timmar, ger landet resurser så att vi kan hjälpa folk som flytt krig, tvingas flytta, utbilda unga och hålla i gång välfärden."

Bland annat är det här viktigt att få pengar till sjukskrivningsprocessen.

Han nämner också att skattetrycket har gått ned från 48 till 44 procent av bnp.

Men samtidigt konstaterar Mats Edman:

"Samhället drog in 145 miljarder mer i skatter 2012 än 2006. Samhällets skatteintäkter har *ökat* 10 procent enligt statsbudgeten, trots alla jobbskatteavdrag."

Man kanske kan säga att det har skett tack vare alla jobbskatteavdrag. Detta är riktiga pengar som vi kan använda i välfärden, och det får vi inte glömma bort.

Det är oroande med de skattehöjningar på 100 miljarder kronor som bland andra Vänsterpartiet föreslår. Det känns som om lafferkurvan, för att ta till en nationalekonomisk term, skulle slå in då och att vi skulle förlora skatteintäkter med färre arbetade timmar och färre incitament att arbeta. Det vore förstås olyckligt och förödande för möjligheterna att behålla en bra välfärd ute i våra kommuner, inte minst inom sjukvården. (Applåder)

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Anf. 23 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra Hans Backman. Jag antar att han arbetar så oerhört mycket effektivare nu än för några år sedan eftersom han har fått jobbskatteavdrag och ekonomiska incitament för att arbeta. Är det så man ska tolka det? Jobbskatteavdrag har ju inte den som är sjuk, arbetslös, pensionär eller föräldraledig fått, och vi har 400 000 arbetslösa, vilket kanske tål att påpekas. Arbetslösheten är högre nu än den var 2006 när alliansregeringen tillträdde.

Jag välkomnar däremot att Folkpartiet, inte minst på sitt landsmöte, gjorde ett antal bra reträtter. Man slog fast vikten av att höja taken i sjukförsäkringen. Man har i debatten hyllat TCO:s olika förslag om en förbättrad sjukförsäkring. Man föreslog dessutom på Folkpartiets landsmöte att arbetsgivarnas ansvar för den andra sjuklöneveckan ska tas bort. Jag tror till och med att beslutet handlade om att hela sjuklöneansvaret på sikt bör tas bort.

Då infinner sig frågan: Hur ska det gå till när Folkpartiet uppenbarligen tycker att det är viktigare att umgås med Alliansen och Moderaterna än att genomföra sin politik? Folkpartiet krävde höjda tak inför valrörelsen 2006. Men det första man gjorde i regeringsställning, när man kom till makten med alliansregeringen, var att sänka taken för 1,7 miljoner löntagare.

Risken är därför att det blir något slags omvänd retorik. Vi kanske får se fyra veckors arbetsgivarperiod om olyckan skulle vara framme och alliansregeringen får förnyat mandat.

Jag vill ställa följande fråga: Kan Hans Backman redovisa hur Folkpartiet kommer att driva kraven på att ta bort arbetsgivarnas ansvar för den andra sjuklöneveckan och hur ni kommer att säkerställa att man höjer taken, krav som TCO, Saco och många andra tycker är viktiga för att minska utbredningen av privata försäkringar och för att se till att människor inte behöver betala dubbelt för sitt försäkringsskydd? Detta borde vara en folktoppartistisk och liberal hjärtefråga. Hur tänker ni driva den? Hittills har det inte var så framgångsrikt.

Anf. 24 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag ska börja med jobbskatteavdragen. Här får man ändå, som jag sade i mitt anförande, ta i beaktande att ökade skatteintäkter ger möjlighet att stötta dem som för tillfället är exempelvis i en sjuk-skrivning. Det är pengar som kan användas i den delen av samhället.

Sedan har arbetslösheten stigit med 67 000 personer. Den ökningen kan förklaras bland annat med flyktinginvandring och fler heltidsstudenter. Jag tror inte att Tomas Eneroth vill stoppa möjligheterna för invandrare att komma till Sverige, utan det är kostnader vi tycker är solidariskt viktiga att ta. Många av dem tillför sedan mycket till vårt samhälle – när

de har fått en utbildning i exempelvis svenska språket och kommer ut i arbete får vi en stor resurs som kommer till vårt land.

Angående hur vi ska jobba med att skapa förändringar för arbetsgivare när det gäller sjuklöneveckorna och de höjda taken inom sjukförsäkringen är svaret väldigt enkelt. Tomas Eneroth vet förstås mycket väl om att det i en regering fungerar så att man jobbar med budgetprocessen tillsammans. Man driver sina hjärtefrågor och försöker få igenom dem. Så har vi gjort under hela denna regeringsperiod, och i många stycken har vi också fått igenom en hel del goda åtgärder. Vi ser fram emot en fortsatt bra dialog med våra allianskolleger kring detta.

Anf. 25 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas att jag hörde fel, för annars hörde jag en folktalist stå i riksdagens talarstol och hävda att arbetslösheten har ökat och att det är flyktigmottagandets fel. Jag hoppas verkligen att jag hörde fel.

Var fjärde ung människa är arbetslös i det här landet. Bland dem finns ingen skillnad när det gäller geografi, ålder eller etnicitet, utan det är utbildningsbakgrunden som spelar roll – det är ungdomar som inte har en gedigen, genomgången gymnasieutbildning som hamnar i arbetslöshet. Där är inte etnicitet en faktor. Hur det kommer sig att de inte lyckas få en gymnasieutbildning kan man särskilt fråga Folkpartiet om. Jag tror att PISA-undersökningar och väldigt många andra visar effekten av den skolpolitik vi haft under de här åren. Det är utbildning som spelar roll för att pressa tillbaka arbetslösheten.

Återigen, när det gäller grundfrågan om både höjda tak och sjuklöneperioden: Eftersom Folkpartiets record på det här området har varit att man har drivit en fråga och utvecklingen sedan har gått i motsatt riktning måste jag ändå ställa ett par frågor. Innebär Hans Backmans uttalande här att Folkpartiet kan tänka sig att efter nästa val sitta i en alliansregering och gå med på ytterligare sänkta tak eller förlängd sjuklöneperiod? Hur viktiga för Folkpartiet är de krav landsmötet tog för bara några veckor sedan?

Att partiledningen inte ville få upp en fråga om sjuklöneperioder kan man förstå – de känner sig väl bundna av överenskommelsen med Moderaterna. Men ombuden på landsmötet tyckte att det var viktigt. De hade lyssnat på förslagen från oss socialdemokrater, centerpartister eller företagare, och många andra, och sett vikten av att ta bort företagets ansvar för den andra sjuklöneveckan. Jag skulle alltså vilja ha en lite tydligare redogörelse. Hur viktigt är det egentligen för er att höja taken och ta bort den andra sjuklöneveckan?

Anf. 26 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag skulle först vilja slå fast att vi i Folkpartiet är positiva till att ha en generös flyktingpolitik, och det vet Tomas Eneroth mycket väl om. Däremot är det så att det när man kommer som nyanländ flykting tar sin tid att få sitt första jobb. Där har vi bland annat haft en av våra folktistiframgångar i regeringen, genom att vi nu jobbar med den etableringsreform som har införts för att människor snabbare ska få hjälp att komma ut i arbetslivet genom utbildning och genom att kunna tillgodogöra sig språkkunskaper.

Jag sade också att våra invandrare är en resurs för landet. Jag är övertygad om att Sveriges goda välfärd och det faktum att vi är ett av de rikaste länderna i världen beror på att vi har varit ett öppet och tolerant land. Vi är ett land som är öppet för att ta emot människor från andra delar av världen, som tillför mycket till vårt samhälle.

När det gäller våra landsmötesbeslut är de såklart viktiga för oss. Alla partiets landsmötesbeslut eller motsvarande beslut är viktiga, och man jobbar förstås hårt för att få dem genomförda. Det är en förmån att då sitta i en regering – man har ju ökade möjligheter att få dem att bli propositioner och genomförda lagförslag via riksdagens majoritetsställning. Vi kommer förstås att fortsätta jobba med både förändrat sjuklöneansvar för arbetsgivare och en höjning av taket i sjukförsäkringen, och vi kommer att hoppas på framgångar.

Allting får man såklart inte igenom på en gång, men samtidigt får man nämna att vi har lyckats få igenom en stor utbildningsreform som jag tror på sikt kommer att leda till att PISA-undersökningarna kommer att peka i en helt annan riktning än den problematiska undersökning vi såg nyligen. Jag vill samtidigt säga att det också är en folkpartiframgång att vi har fått gehör exempelvis för att vi ska ha ett bättre system för att nyanlända till Sverige ska få en bra möjlighet att komma ut i arbete. Vi har alltså framgångar, och vi hoppas på att få det även i fortsättningen i de här frågorna.

Anf. 27 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Folkpartiet var en gång ett parti som satte jämställdhet väldigt högt. Jag är glad över att Folkpartiet på sin senaste landskongress faktiskt har flyttat fram positionerna på jämställdhetsområdet igen.

När det gäller frågan att en allt större andel av de sjukskrivna är kvinnor tycker jag dock att Folkpartiet är tyst. Jag hörde inte Hans Backman säga något nämnvärt om det i sitt anförande. Att vi då har en borte tidsgräns – ett absolut slut – i sjukförsäkringen, oavsett hur man mår och vilken diagnos man har, gör att det blir en rundgång i systemet. Människor som är sjukskrivna men blir utförsäkrade kommer tillbaka igen. Närmare 100 000 utförsäkrade har vi, och vi har 3 000 personer som har utförsäkrats för *andra* gången och snurrar runt i systemet.

Från Miljöpartiets sida vill vi ha en gemensam försäkring, och vi vill göra det möjligt för människor att komma tillbaka till arbetslivet utan att fattiggöras på vägen dit. Kan Folkpartiet förklara för mig varför det är bra med en borte tidsgräns? Kan Folkpartiet förklara för mig varför en tjej som Fanny, som jag nämnde i mitt inledningsanförande, inte ska ha rätt till ersättning?

Anf. 28 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! När det gäller större förändringar i det sjukförsäkrings-system vi har i dag tycker jag att vi ska avvakta Parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete och där se vilka sådana förändringar som kan behövas.

När det gäller den borte tidsgränsen och varför den är bra skulle jag kunna exemplifiera det. Innan jag kom in i riksdagen jobbade jag i olika omgångar som produktionschef eller teamledare på postkontor. Alltid när man kom till ett nytt postkontor och skulle göra lönerapporteringen var

det ett antal personer bland de anställda som många inte ens visste vilka det var. Varför då? Jo, de hade varit sjukskrivna så länge. Med det system vi har nu får de personerna faktiskt hjälp tidigare, och de blir sedda och synliggjorda.

Det är det som är det viktiga med att ha tidsgränserna: Man får möjlighet att få hjälp i rätt tid, och kanske hjälp till ett annat arbete eller en annan sysselsättning. Våldigt många har ju en arbetsförmåga, och då är det så viktigt för den enskilde personens skull och för samhällets skull att den personen får möjlighet att göra detta. Att gå osynliggjord och sjukskriven i långa perioder och sedan, som det var förr, ofta hamna i sjukersättning – eller förtidspension, som det heter i folkmun – är förstås förkastligt och för många ett hårt slag. Man vill inte hamna i det.

Jag tycker alltså att det är syftet med våra tidsgränser: att se människor och försöka skapa lösningar.

När det gäller jämställdheten jobbar vi hårt med de frågorna. Bland annat har vi landsmötesbeslut på att försöka titta på en utökning av föräldraledigheten för pappor, alltså att öka delningen. Men det är också en sak vi som sagt får jobba hårt med tillsammans med våra allianskolleger i nuläget.

Anf. 29 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att vi behöver förändra möjligheten att överlåta föräldrapenningdagarna. Vi ser också att det hänger ihop med sjukskrivningsmönstret, till skillnad från alliansregeringen som inte har lyckats få in det synsättet.

Hans Backman svarade inte på min fråga om varför en ung tjej som Fanny, 22 år, inte ska ha rätt till någon sjukförsäkring.

Jag tycker att det är rimligt att det finns ett golv i sjukförsäkringen, för att den som är behovsanställd eller som inte har kommit in i sjukförsäkringen efter en viss tid ska ha möjlighet att få en ersättning. Det som händer är att man fattiggör människor eller vältrar över kostnader på kommunerna som ska betala ut försörjningsstöd. Det är inte dåligt bara för den enskilda individen utan också dåligt för kommunerna, eftersom kommunerna då måste göra besparingar i skolan eller i vården och omsorgen.

Jag vill gärna ha ett svar på varför det är bra att man inte ska ha rätt till ersättning om man är ung och inte har fått en plats på arbetsmarknaden, varför det inte ska kunna finnas ett golv i sjukförsäkringen.

Jag vill också ha ett svar på varför det är bra med en borte tidsgräns. Det som Hans Backman nämnde handlar ju om arbetsgivarens ansvar. Arbetsgivaren har fortfarande ett ansvar för att alltid se till att personer som är långtidssjukskrivna får hjälp, stöd och rehabilitering. Men detta att vi ska ha en borte tidsgräns i försäkringen handlar inte om arbetsgivarens ansvar, utan det handlar om att man då inte längre ska få vara försäkrad och att det i sig leder till en rundgång i systemet. Jag kan inte förstå varför människor skulle bli friskare av en rundgång.

Vi måste väl ändå se till att vi har en försäkring som ger incitament för myndigheten Försäkringskassan och för arbetsgivaren att se till att människor kommer tillbaka. Den enda som har incitamenten nu är den enskilde. Hur vill Hans Backman göra?

Anf. 30 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Verkligheten på postkontoret var den att dialogen mellan arbetsgivaren och Försäkringskassan inte fungerade. Med det system vi har i dag finns det incitament och krav på att man ska den här dialogen för att se människorna. Jag är övertygad om att en bra effekt av tidsgränserna är att människor som är sjukskrivna, i det här fallet under en längre period, blir sedda och får hjälp på ett bättre sätt än tidigare. Det tror jag också är en av orsakerna till att vi under långa perioder de senaste åren fått färre personer som är sjukskrivna. Det systemet tycker jag att vi ska fortsätta vårda. Sedan finns det alltid förändringar att göra, och där har vi den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen som ska jobba med det.

När det gäller det enskilda fallet som Gunvor G Ericson tar upp är det alltid problematiskt när folk faller mellan stolarna. Här får vi också titta på om det finns saker som vi kan göra och förbättra, och då har vi den parlamentariska utredningen som faktiskt kan åstadkomma förändringar där. Det är ett datum satt för när den ska komma med sitt förslag. Finns det möjligheter till förbättringar här är jag den förste att uppskatta det.

När det sedan gäller kvinnors hälsa har vi bland annat jobbat med att införa jämställdhetsbonusen, som ska kunna skapa incitament för att ta ut föräldraledighet mer jämställt. Det finns skäl att utvärdera och titta på om det finns behov av förändringar som kan leda till ett mer jämställt föräldraledighetsuttag. Det kommer förstås också att arbetas med detta.

Anf. 31 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag blir alldeles matt när jag hör Hans Backman säga att det är så jättebra med tidsgränserna, därför att när han var teamledare på posten kom det folk som man inte kände till.

Som jag har pekat på tidigare kommer arbetsgivarna lätt undan och slipper ta sitt ansvar. Det finns inga sanktioner, men arbetsgivaren ska kunna anpassa. Tidigare fanns det anpassningsgrupper och avstämnings-samtal, och som facklig företrädare kunde man bistå den som var sjuk och som skulle återrehabiliteras till arbete.

Visst, det ligger ett ansvar på arbetsgivarna, men det händer ingenting om de inte tar det. Och tidsgränserna, som är så himla bra, kan också göra att om det är någon som arbetsgivaren vill bli av med kan man som arbetsgivare under ett halvår sitta med armarna i kors och vänta ut en person som man tycker att det är lika bra att bli av med. Är det detta som är bra med tidsgränserna?

Vad är det som är bra med att man blir utförsäkrad och valsar runt i ett system som gör en allt fattigare? Var och en vet att man dessutom blir sjukare av att vara orolig för sin ekonomi. Jag undrar: Vad är det som är bra med?

God ekonomisk ersättning får man också, enligt Hans Backman. Jaha? Läs *Onådiga luntan*, och läs om alla de som är sjuka och utförsäkrade som tvingas leva på sina sambor, män eller hustrur! Man blir faktiskt häpen över detta.

Om jag möjligen får 12 000 kronor i månaden i sjupenning betalar jag dessutom 900 kronor mer i skatt än om jag hade haft ett jobb och varit frisk. Vad är det som är bra med det?

Anf. 32 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag sade att av direktiven till den parlamentariska Sjukförsäkringsutredningen framgår det att försäkringen ska ge god ekonomisk trygghet. När det gäller den ekonomiska tryggheten har vi i Folkpartiet sagt att vi skulle vilja se högre ersättningar. Det är en sak som vi får arbeta vidare med att driva.

När det sedan gäller de bortre tidsgränserna är sanningen dock att de gör personerna sedda och att de får en tydlig gräns för när de ska få hjälp och stöttning. Jag är övertygad om att det också är bra för arbetsgivarna att ha en dialog med Försäkringskassan. Jag tror även att man som arbetsgivare känner att man har en tydligare struktur när man ska arbeta med personer som är sjukskrivna.

Wiwi-Anne Johansson talar om att arbetsgivare skulle vilja bli av med människor. Ja, det finns förstås en del dåliga arbetsgivare, men generellt sett är arbetsgivarna mycket måna om sina anställda och vill ha tillbaka varje enskild person i arbete så fort som det någonsin går. Man har ju ofta en personlig relation med de här personerna som man har jobbat ihop med och tycker om dem. Man vill inte bli av med människor som arbetsgivare. Det där är en fördom som Vänsterpartiet eller i alla fall Wiwi-Anne Johansson verkar ha.

Jag tror att tidsgränserna är bra, för de gör att människor synliggörs. Tidigare hamnade alltför många i förtidspension. Det var det som var haken. Förtidspensionerna ökade drastiskt innan alliansregeringen tog över. En av orsakerna till att vi genomförde den här reformen var att människor tvingades ut i förtidspension, för att man inte gav dem den hjälp som de skulle kunna få för att komma tillbaka till sitt gamla arbete eller till ett annat arbete. Det som vi nu jobbar med är att ge sådana möjligheter. Det är i alla fall förklaringen till tidsgränserna, och det har jag sagt ett antal gånger.

Anf. 33 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Hans Backman säger att tidsgränserna ger människor som är sjuka en möjlighet att bli sedda och att de också är bra för arbetsgivaren. Jag är inte säker på att man blir mer sedd nu, utan det beror på hur man använder sig av rehabiliteringskedjan.

Vi är inte motståndare till tidsgränser för när den enskilde senast ska få hjälp. Däremot är vi helt motståndare till den bortre tidsgränsen, den som ofta kallas för stupstocken, som gör att man tvingas valsa runt i systemet.

Vi tror inte att arbetsgivare är några onda människor som inte vill sina anställda gott. Vi vill till exempel ta bort hela sjuklöneansvaret för arbetsgivare med mindre än tio anställda, för vi tror att det skulle vara en god idé. Det är inte så att vi har något nedärvt dåligt förhållande till dem som skapar arbetstillfällen.

Enligt gamla LO-tidningen, som numera heter Arbetet, har anmälningarna om psykosociala arbetsmiljöproblem ökat på tio år med 2 500 procent – en fullständigt osannolik siffra. Då inser man kanske att det är på arbetsplatsen som det behöver göras någonting. Arbetsmiljöproblemen har också ökat mest på kvinnodominerade arbetsplatser. Då undrar jag vad Hans Backman vill göra åt det. Tycker han att det är bra att de valsar runt i systemet, eller finns det någonting som han vill göra för att

öka arbetsgivarnas ansvar, de arbetsgivare som inte sköter sin anpassning av arbetsplatsen i den mån det är möjligt att göra det? Finns det någonting där som han vill göra?

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Anf. 34 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Ja, självklart. Även vi i Folkpartiet har sagt att vi skulle vilja se ett slopande av sjuklöneansvaret för företagare. Samtidigt måste man utveckla och förtydliga kraven på arbetsgivarna att ha en bra arbetsmiljö för att undvika sjukskrivningar så långt det någonsin går. Det ligger både i den anställdes och i arbetsgivarens intresse att man gör sådana förebyggande insatser på sina respektive arbetsplatser.

Det hänger ihop. Jag skulle inte vilja ta bort sjuklöneansvaret utan att det är säkerställt. Detta med sjuklöneansvaret är ett paket. Vi får arbeta vidare med det för att se vad vi kan hitta för bra möjligheter.

En sak som vi nu gör som är intressant och positivt är att vi nu förändrar företagshälsovårdssystemet. Det är bra att man mer riktar in det mot arbetsgivare så att de kan göra insatser på sina arbetsplatser för att ge hjälp och också förebygga arbetsrelaterade sjukdomar eller arbetsskador.

När det gäller kvinnors hälsa är det ett problem att kvinnors ohälsa har ökat. Det är också oroväckande att den psykosociala ohälsan ökar. Här skulle jag vilja återkoppla till det Finn Bengtsson sade om att det är komplicerat. Det är viktigt att verkligen titta på utredningarnas framtida slutsatser och förslag till vad vi kan göra åt det.

I dag finns det vissa saker vi vet om som påverkar kvinnors livssituation. Många kvinnor har dubbelarbete. De tar stort ansvar hemma och jobbar lika mycket som mannen på sin arbetsplats. Här har vi möjlighet att förändra incitamenten att exempelvis ta ut föräldraledighet. Men det är mer komplext än så.

Det finns säkert många underliggande orsaker här. De är viktiga att vi tittar på. Jag ser fram emot utredningsförslagen och vad de kan ge oss för hjälp för att fatta bra beslut om detta.

Anf. 35 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp är det vi behandlar just nu. Det innebär inte bara att människor ska få pengar och få en ersättning. Det innebär att vi ska få stöd och hjälp att kunna återgå i arbete när vi är sjuka. Det innebär också att man ska förebygga så att vi inte blir sjuka.

Den allra bästa ekonomiska tryggheten är att kunna ha ett arbete och ha en inkomst. Av det skälet, mina vänner, stod jag här för sju år sedan och sade att vi måste få en sjukförsäkring som motverkar sjukskrivningar, förkortar sjukskrivningar och möjliggör att vi kan få återkomma till arbete.

Man kan undra: Vad är det som har hänt sedan dess? Har mina ord gått i uppfyllelse? Vi har kommit en god bit på väg, men oerhört mycket återstår.

För fem år sedan fick vi en ny sjukförsäkring med en rehabiliteringskedja. Det är en rehabiliteringskedja som inte avslutas med att vara sjuk och hos Försäkringskassan utan fortsätter till Arbetsförmedlingen och arbetslivsintroduktionen.

Det är vad man från oppositionen kallar att bli utförsäkrad. Det är den möjligheten att få stöd och hjälp från Arbetsförmedlingen som den röd-gröna sidan vill ta bort. Man vill ta bort den så kallade bortre gränsen, och det är en katastrof.

Dessa fem år har inte varit enkla, definitivt inte. Det har inte varit spikrakt, och det har inte varit lätt. I dag har vi hört flera gånger att det är ungefär 64 000 färre som i dag har sjukpenning. Det är dessutom ungefär 190 000 som i dag inte uppbär sjukersättning men som gjorde det 2006.

Det är bra. Det visar att det gäller att ha tålamod när man gör en så stor genomgripande reform som den nya sjukförsäkringen är. Det är också att erkänna och göra förändringar under resans gång, och det har vi gjort.

Jag är övertygad om, som jag sade, att det behövs mer. Vi i Centerpartiet tillsammans med Alliansen vill mer. Vi vill minska vårdköerna. Vi vill få fler rehabiliteringsinsatser och fler rehabiliteringsmetoder.

Vi måste också, precis som har sagts här tidigare, uppmärksamma detta med jämställdheten i sjukförsäkringen och att fler kvinnor är sjuka.

Låt oss börja med sjukvårdsmiljarden. Den har varit bra på många sätt. Det har minskat väntetiderna på många ställen. Men i mitt hemlän har den inte gjort det. Hans Backman från Folkpartiet sade att i hans hemlän hade sjukvårdsmiljarden givit resultat. Vi måste titta på där vi inte har lyckats och se vad vi kan göra i stället.

Rehabiliteringspengen har gjort nytta. Det behövs också fler instrument på den vägen. Jag uppskattar att det i betänkandet står nämnt om förrehabilitering. Det är en kursform som folkhögskolorna har arbetat fram.

Det är en metod som har visat sig vid utvärderingar ge väldigt bra resultat för dem som står längst från arbetsmarknaden och varit sjukskrivna länge. De får här en möjlighet för att sedan göra sig klara för arbetslivsintroduktionen.

Utskottet är positivt till att man från regeringen ska ta initiativ i frågan. Jag vill förtydliga att min uppmaning till regeringen är att man inte bara ska ta initiativ utan att man ska göra det nu, för det behövs.

Rehabiliteringsgarantin för lättare psykiska åkommor och psykisk ohälsa, det vi kallar för utbrändhet, resulterade i att vi fick en garanti för en metod som vi kallar för KBT.

Man trodde då – för det var vad man då visste – att det var bra för kvinnor. Det de var mest sjukskrivna för var just utbrändhet och lättare psykiska åkommor. Därför ingick det i rehabiliteringsgarantin.

Vi har i dag sett att det inte hjälper. Det har hjälpt fler, men det behövs mer. Vi behöver fler alternativ till KBT. Jag menar att psykoterapi behövs i allra högsta grad inom det området.

En annan metod som jag och Centerpartiet saknar i rehabiliteringsfrågan är natur i vården, eller trädgårdsterapi som man kallar det för. Det finns evidens även på det området att metoden är bra och ger goda effekter. Det gäller inte minst inom det område som vi kallar för psykisk ohälsa.

Detta skulle behöva utvecklas mer. Det skulle kunna ge arbetstillfällen på landsbygden och för kunniga personer inom de gröna näringarna. Det är ingenting som är till nackdel.

Herr talman! Låt mig återkomma till det som jag som centerkvinna brinner extra mycket för. Det är att komma till rätta med sjuktalet för kvinnor.

Vi vet att det finns tydliga tecken på att det är under barnåren som vi skiljer oss åt, vi kvinnor och män. IFAU säger som vi också har hört att det är vid det andra barnets födelse som de stora förändringarna i sjuktal inträffar.

Man säger att det är dubbelarbete. Låt oss lyfta upp det dubbelarbetet och se vad vi kan göra för att pappor och mammor ska ha likartat ansvar och att inte kvinnor ska ta på sig dubbelarbete.

Om det vore så enkelt att vi genom att dela föräldraförsäkringen skulle åstadkomma detta så skulle jag genomföra det på en gång. Men det innebär också att vi har andra värderingar. Detta är en kultur som vi måste ändra på, och det tar betydligt längre tid.

Jag vill uppmärksamma det som centerpartisten Abir Al-Sahlan har skrivit i sin motion som finns med i betänkandet. Där säger hon att regeringen borde överväga detta med jämställdhetsmålen i föräldraförsäkringen, för det är en viktig del. Vad Försäkringskassan säger och arbetar för i föräldraförsäkringen är en viktig del.

En formulering som tidigare fanns i Försäkringskassans uppdrag var att man skulle arbeta för att förutsättningarna för ett jämställt uttag av föräldrapenningen mellan kvinnor och män skulle förbättras. Det var en bra formulering, så jag kan rekommendera regeringen att ge detta uppdrag till Försäkringskassan igen.

Jag är himla glad för samordningsförbunden och den överenskommelse som vi har kommit fram till i utskottet. Jag uppskattar att vi fick ett enigt utskott, för samordningsförbunden gör en oerhörd nytta. Det är A och O att de fyra myndigheter som bär ansvar för att hjälpa personer tillbaka till ett friskare liv samverkar och samarbetar. Det är jätteviktigt att kommunen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen jobbar tillsammans med landstinget. Detta är en bra överenskommelse som visar att vi kan samarbeta över blockgränserna.

Vad beträffar att förebygga sjukdomar spelar arbetsgivaren en stor roll; det har vi hört här. Företagshälsovården är en viktig spelare i sammanhanget. Men att då säga att det som har varit hittills är det bästa sättet som vi har haft är att säga att det är fel, för vi har pengar kvar på det kontot som inte används.

Socialdemokraterna vill ta bort den andra sjuklöneveckan, och Miljöpartiet vill ta bort sjuklönen för de företag som har färre än elva anställda. Vi centerpartister vill också ta bort den andra sjuklöneveckan; det är ingen hemlighet. Men vi fick inte igenom det i budgeten för 2014. Då tog vi i stället – och det är minst lika viktigt, mina vänner – ett steg på vägen. Det som nu står i budgeten för 2014 är att man ska snabbutreda högkostnadsskyddet för företagare.

Här, David Lång, vill jag att du ska lyssna! Det finns ett högkostnads-skydd för företagare. Det har varit krångligt hittills, och därför inte varit känt och använt i den utsträckning som skulle vara till nytta för de små företagen. Därför ska man nu snabbutreda detta för att det ska bli lättare och bättre för företagen. Det innebär att man under 2014 kan komma med ett förslag som minskar sjuklönekostnaden, framför allt för de mindre företagen. Det är något som vi har ekonomi för.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Om vi som Socialdemokraterna föreslår tog bort den andra sjuklöneveckan och höjde ersättningsnivåerna i sjukersättningen skulle det kosta ungefär 3 miljarder. Om man dessutom skulle ta bort den bortre gränsen kan man undra var, hur och när incitamenten för att återgå i arbete skulle finnas kvar. De skulle naturligtvis minska drastiskt.

Finansdepartementet har beräknat vad detta skulle kosta. Man säger att på sikt skulle 16 000 färre få jobb. Hur kan ett socialdemokratiskt parti föreslå att man ska få färre jobb i Sverige? I förra veckan ville dessutom Socialdemokraterna finansiera detta att man inte skulle ha någon nedsättning av egenavgifterna för företag. Det gick man emot då. Detta är något som drabbar småföretagen i allra högsta grad.

Mina vänner! Som lök på laxen vill Socialdemokraterna också höja arbetsgivaravgiften för de unga. Det skrämmer mig.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 36 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Det var ett intressant anförande som Solveig Zander höll. Poängen med den andra sjuklöneveckan är att den innebär att man vågar anställa. Det är det som redovisas i företagarnas egen undersökning, och det är därför Annie Lööf en gång i tiden tyckte att detta var ett bra förslag. Ni har fått stryk i budgetförhandlingarna, och ni har fått vika er därför att Moderaterna inte vill göra sådana här insatser. Det beklagar jag.

Jag vill ändå berömma Solveig Zander för att hon tycker att det är bra att man nu öppnar för fler behandlingsmetoder inom ramen för rehabiliteringsgarantin. Den ensidiga fokuseringen på KBT har inte varit så lyckosam, och nu öppnar också Solveig för psykoterapi.

Dess värre säger regeringen fortfarande nej, så jag hoppas verkligen att Centern bidrar till att pressa regeringen att göra bättre överenskommelser med SKL framöver. Det är inte rimligt att det är politiker som ska bestämma behandlingsmetod. Det kan läkarna få göra.

Centern har varit företrädare för att vi ska ha tillgänglighet till socialförsäkringen i hela landet. Servicekontoren ska finnas kvar. Vi har uttalat oss om detta i riksdagen vid flera tillfällen. I somras kom ISF med en granskning som visar hur det har gått med servicekontoren. Ambitionen från början var ungefär 330 servicekontor, som skulle göra personliga möten möjliga. År 2011 fanns 248 servicekontor kvar i landet. I somras var man nere vid 102 servicekontor.

Trots utskottsinitiativ och trots tydliga besked där vi har varit överens i riksdagen har man fortsatt att avveckla servicekontor. De är nere i 102, med innebörden att folk som bor på landsbygden inte får tillgång till Försäkringskassan. De hänvisas till webblösningar eller annat när de egentligen behöver ha någon att tala med.

Tycker Solveig Zander att det är en bra utveckling? Tycker hon att regeringen och Försäkringskassan ändå tar ansvar i ett läge där man avvecklar och fortsätter att avveckla Försäkringskassan på landsbygden?

Anf. 37 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Har Centerpartiet fått stryk i regeringen? Nej, tänk att det tror inte jag – det måste jag vara uppriktig och säga. Jag vet att det inte är så. När man är fyra partier ska man kompromissa. Vi kan inte diktera allt som regeringen gör. Därför fick vi igenom det andra förslag som vi hade – att snabbutreda högkostnadsskyddet. Det är inte att få stryk. Det är att få igenom en av två saker som man kräver.

När Tomas Eneroth tar upp servicekontoren vet han precis som alla andra att jag var ganska tydlig på den punkten när jag sade att jag inte ville ta bort servicekontoren. Vi tillsköt pengar till Försäkringskassan för att man skulle ha servicekontoren kvar. Vi lät utreda vad de myndigheter som man samarbetade med skulle få för resultat om Försäkringskassan drog tillbaka sitt engagemang, och vi vet att det inte var bra.

Vad hade vi kunnat göra mer? Att gå in och detaljbestämma över en myndighet – det är inte så man gör från regering och riksdag. Centerpartiet vill nu att servicen på landsbygden ska öka, inte bara vad gäller myndigheternas närvaro utan servicen över huvud taget. Det är någonting som vi kommer att utveckla och ta strid för i framtiden.

Anf. 38 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Att få stryk eller komma överens – ni hade två förslag. Det ena var en reell reform för företagarna, och det andra var att tillsätta en utredning. Ni fick tillsätta en utredning. Jag kallar det att få stryk, för det var inte mycket till utredning efter den förhandlingen.

Ikke desto mindre: Det jag har med mig här är ISF:s rapport från den 31 maj i år. Där står följande om antalet servicekontor efter det att riksdagen tog beslut om att man ska säkerställa personliga möten och inte avveckla servicekontoren: Vid halvårsskiftet 2013 läggs ytterligare 13 servicekontor ned, och efter dessa nedläggningar finns det nu 102 servicekontor kvar.

Från ett läge då vi tog utskottsinitiativet och det var 248 servicekontor och målsättningen en gång i tiden var 330 finns det nu alltså 102 kontor kvar.

Det verkar vara en väldig skillnad mellan vad man säger och vad som faktiskt händer. Jag kan inte kalla det att det skulle vara detaljstyrning eller att peta i en myndighet om effekten är att servicekontoren på svensk landsbygd avvecklas, precis som sker med apoteken och en del annat. Vill vi ha en försäkring som ska gälla för hela landet kan vi väl i förlängningen inte ha en ordning där man bara ska ha servicekontor i större städer.

Återigen, vad tänker Centern göra för att vi ska upprätthålla det utskottsinitiativ och det riksdagsbeslut som vi har om att man ska säkerställa personliga möten? Jag kan inte tänka mig att Solveig Zander och Centern tycker att det är acceptabelt att vi nu, trots riksdagsbeslutet, ytterligare har halverat antalet servicekontor i landet.

Anf. 39 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att prata om landsbygden, för Socialdemokraterna medverkar definitivt inte med sina skatter till att vi ska få det lättare att bo där. Det är definitivt så, herr talman, att Socialdemokraternas samarbete med sina rödgröna vänner, som har förslag på att man

ska öka kostnaderna för transporter och sådant till landsbygden, inte bidrar till att det ska vara lättare att bo och verka på landsbygden.

Jag håller med Tomas Eneroth om att vi behöver göra oerhört mycket mer för att hela Sverige ska leva. Vi vill göra mycket mer. Vi vill att det ska finnas apotek på landsbygden. Därför har vi inte ett monopol i dag, och därför har det blivit fler apotek på landsbygden.

Vi vill naturligtvis också, i allra högsta grad, att Försäkringskassan och andra myndigheter ska finnas kvar där. Det tänker vi fortsätta att jobba för, Tomas Eneroth. Men det fordrar också att människor har ett arbete på landsbygden, att de ska kunna verka och bo där. Det är därför som vi tycker att det är så viktigt att man ska satsa mer på den agrara näringen. En av punkterna jag tog upp här är jag övertygad om kan bidra till det, och det är den som handlar om den gröna rehabiliteringen. Det är *ett* sätt att bidra till att landsbygden kan leva och också få en bättre service.

Anf. 40 TALMANNEN:

Jag är medveten om att Tomas Eneroth vill ha en extra, kort replik. Vi är väldigt griniga med detta och brukar säga att frågor i slutrepliken är retoriska. Det är nästan aldrig som vi tillåter extra repliker, och jag tänker inte göra det nu.

Anf. 41 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Solveig Zander säger att det vore katastrof att ta bort den bortre gränsen i sjukförsäkringen. Jag kan säga att för enskilda är det en katastrof att den finns.

Solveig Zander säger också att vi ska ha tålamod, för förändringen tar sin tid. Det är nog många människor som tycker att deras tålamod är väl prövat. De valsar runt mellan Arbetsförmedlingens arbetslivsintroduktion och Försäkringskassan eller blir helt och hållet ställda utanför.

Jag skulle önska att någon kunde beskriva för mig varför det är nödvändigt med den bortre gränsen. Vad är det för människosyn som ligger bakom det som Solveig Zander säger om att man måste ha incitament? Vad är det för incitament som ska göra mig frisk om jag är sjuk? Eller är jag bara den inbillade sjuke? Är jag inte sjuk i verkligheten? Det skulle jag vilja ha ett svar på. Jag har aldrig lyckats få det av någon av er som så ihärdigt pekar på att det är bra. Kom inte och säg igen att det handlar om att bli sedd och få rehabilitering, för det kan man få ändå.

Sedan skulle jag vilja ställa en fråga till Solveig Zander om det som hon säger om rehabiliteringsgaranti och att det inte bara är kognitiv beteendeterapi som gäller nu. Är det Solveig Zanders och Centerns uppfattning, eller är det regeringen som har ändrat sig?

När det gäller uppdraget till Försäkringskassan att uppmuntra till ett jämställt uttag undrar jag: Är det också Solveig Zanders fromma förhoppning, eller är det regeringen, som om den, Gud förbjude, skulle sitta kvar, i så fall skulle ändra på det i uppdraget åt Försäkringskassan?

Det är två frågor som jag skulle vilja ha svar på.

Anf. 42 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag ska försöka beskriva varför den bortre gränsen är bra. Jag ska inte använda argumentet om att inte bli sedd, för det var tydligen någonting som inte förstods.

Det är viktigt att vi har en rehabiliteringskedja som vid olika tidpunkter under sjukskrivningen visar på att man ska vidta åtgärder. Den sista delen i kedjan innebär att om man har varit sjukskriven i 550 dagar är man endera så sjuk att man saknar arbetsförmåga, eller så är man sjuk men har en arbetsförmåga. Om man saknar arbetsförmåga och inte heller kommer att få det inom överskådlig tid ska man inte överföras till Arbetsförmedlingen, utan då ska man ju ha sjukersättning. Men om det visar sig att man är sjuk men har en arbetsförmåga, för det kan man ha, ska man få en möjlighet – varje människa i Sveriges avlånga land ska få den möjligheten – att pröva och se om det finns ett arbete som man kan ha trots att man är sjuk, förutsatt att man har en arbetsförmåga. Det är det som är det viktiga i sammanhanget.

Detta kan inte Försäkringskassan pröva. Det är ju Arbetsförmedlingen som har kunskaperna att hjälpa och stödja och ge den möjligheten. Det finns tidsgränser även för det. Vi måste ha en tydlig sjukförsäkring som visar att det ska leda till ett arbete om man har en arbetsförmåga. Men man glömmer ofta från Vänsterpartiet att det också är kopplat till om man har en arbetsförmåga.

Anf. 43 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag blev inte så mycket klokare av det, och det tror jag inte att någon annan blev heller, om man inte redan från början omfattas av teoribildningen att det är bra med en stupstock. För alla som är så sjuka att de skulle få sjukersättning, alltså det som tidigare kallades för förtidspensionering, är det jättetråkigt att de är så sjuka, men regeringen har sagt: Menar ni i Vänsterpartiet att det är fler som ska bli förtidspensionerade? Ja, om man är så sjuk att man inte kan arbeta ska man bli det.

Solveig Zander blir mig svaret skyldig på frågan om rehabiliteringsgarantin. Jag frågade om det var Centerpartiets fromma förhoppning att det inte bara skulle vara kognitiv beteendeterapi som skulle vara metoden utan att man även skulle kunna ha andra behandlingsmetoder vid lättare psykisk ohälsa. Jag skulle välkomna om det var regeringens uppfattning.

Jag frågade också om uppdraget till Försäkringskassan att informera om och uppmuntra till ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Där fick jag inte heller något svar, och det skulle jag vilja ha.

Eftersom det är min sista replik ska jag inte ställa en fråga på slutet som jag ändå inte kommer att kunna replikera på, men jag skulle som jullektyr, om inte Solveig Zander har läst den, rekommendera Björn Johnsons bok *Kampen om sjukfrånvaron*. Jag kan också rekommendera *Onådiga luntan*, för läser man den ser man vilka multiproblem som sjukdom för med sig som adderas till den fattigdom som de drabbade får utstå efter sjukförsäkringsreformen som är historisk på många sätt men inte på något positivt sätt för den som råkar bli sjuk.

Anf. 44 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Vi börjar med jämställdhetsmål. I betänkandet står det – det har Wiwi-Anne säkert också läst – att regeringen överväger ett nytt jämställdhetsmål. Min rekommendation var en formulering av vad det målet skulle kunna innebära. Vi har inget lagförslag på det, och vi har inte något regeringsbrev som säger det än. Men regeringen överväger

det. Det innebär att inte bara jag och Centerpartiet tycker att det kan vara angeläget under rådande förhållanden.

Återigen – när det gäller att inte ha en arbetsförmåga eller att ha en arbetsförmåga vet jag inte hur tydlig man kan vara. Om man är sjuk, saknar en arbetsförmåga och inte kan återfå den ska man få sjukersättning. Därom finns ingen tvekan i lagstiftningen. Men om det finns en möjlighet att man ska kunna få en arbetsförmåga ska man få alla de möjligheter som sjukvården och andra myndigheter i samhället kan erbjuda för att hjälpa till med att man ska kunna återfå arbetsförmågan. Vi har till exempel samordningsförbunden för att hjälpa personer som står långt ifrån men som man bedömer har möjligheter att få en arbetsförmåga. Det är oerhört viktigt. Vi är skyldiga människor det; vi kan inte lämna dem därhän, för att bara få sjukersättning och 64 procent av sin inkomst livet ut. Det är inte människovärdigt.

Vi har dock mycket mer att göra. Alla metoder som skulle behövas finns nämligen inte än. Jag tog upp det i mitt anförande och sade: Vi vill mer. Detta är ett område som vi vill mer på. Vi återkommer.

Anf. 45 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Vad är Centerpartiets vision när det gäller sjukförsäkringen? Håller ni med om att det behövs ett golv i försäkringen, alltså en lägstaersättning så att Fanny och andra också kan få ersättning? Jag talar om 22-åriga Fanny som fick leukemi och inte hann ut på arbetsmarknaden utan råkade bli sjuk. Ska personer, som hon, som inte har fått en fast förankring också kunna vara med i sjukförsäkringssystemet? Det är min första fråga.

Jag har en hälsning från Tomas Eneroth, som inte fick chans att replikera, om att skatteutjämningen är 1 miljard och att man fick ge en liten muta till vissa kommuner. Det var de tio rikaste Stockholmskommunerna som fick ta del av den miljarden.

Jag går tillbaka till sjukskrivningsmiljarden och det som Solveig Zander tog upp i sitt anförande. Inspektionen för socialförsäkringen har riktat kraftig kritik mot utformningen av sjukskrivningsmiljarden, att den är felkonstruerad. Ja, de skriver "felkonstruerad" i utvärderingen. Då behöver man titta på hur man ska göra i stället.

Vi föreslår förebyggande insatser. Tidigare har också Centerpartiet varit angelägna om att titta på folkhälsa. Jag har många gånger stått här och debatterat, inte minst med Lennart Levi, om vikten av förebyggande arbete.

Min fråga är: Håller ni med om att det behövs ett golv? Och vad är er vision för framtidens sjukförsäkring?

Anf. 46 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag vill göra det tydligt och klart för alla som lyssnar och ser på det här att Centerpartiet inte vill ha en samhällslön. Vi vill inte att alla människor ska få sjukersättning eller arbetslöshetsersättning. Det måste finnas kriterier för när man ska få sjukersättning och när man ska få arbetslöshetsersättning.

Gunvor G Ericson och jag sitter i den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen tillsammans, herr talman. Där diskuterar vi det här. Gunvor G Ericson vet, precis som jag, att vi vill medverka till att fler

kommer in i sjukförsäkringssystemet och i a-kassan. Men det ska man inte göra bara för att man blir sjuk. Det är väldigt viktigt att ska finnas kriterier för det.

När man är yngre än 30 år, går på gymnasiet, och har sjukersättning får man den ersättningen. Om man har en funktionsnedsättning, ett handikapp, som gör att man aldrig kommer att jobba har Centerpartiet föreslagit att man ska få en speciell ersättning som ska vara livet ut. Men även personer som den flicka Gunvor G Ericson nämnde ska få en chans, en möjlighet, att kunna komma in på arbetsmarknaden, även om man då ska ha andra nedsättningar i arbetsgivarens ersättningar till den som inte kan jobba till 100 procent. Det får vi se över, men det har inte med sjukersättningen att göra.

Anf. 47 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Centerpartiet säger att man ska en chans att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det håller jag fullständigt med om. Men ska man då behöva leva på luft och vatten? Eller ska man behöva flytta hem till sina föräldrar? Eller ska man behöva gå och knacka på hos socialkontoret för att kommunen ska betala ut försörjningsstöd? Det är i så fall dåligt inte bara för den enskilda individen utan också för kommunen eftersom det vältras över kostnader som kommunen måste spara in någon annanstans, i skolan eller i omsorgen.

Vi har uppenbarligen olika ideologier. Miljöpartiet säger att alla ska ha möjlighet att bli försäkrade. Det handlar inte om medborgarlön eller basinkomst. Det handlar om en möjlighet för dem som är sjuka att omfattas av en försäkring, efter viss tid. Så hade vi det tidigare, men då hette det tillfällig sjukersättning.

Jag säger inte att vi ska införa den tillfälliga sjukersättningen. I stället föreslår vi ett golv i sjukförsäkringen, en lägsta ersättning. När man har varit sjuk under en längre tid ska man kunna få ta del av den. Golvet ska kunna gälla både om du är sjuk eller arbetslös och ska därmed inte vältras över till socialförsäkringen i kommunerna – det som egentligen kallades för fattigstödet. Det var till för att få tillfälligt stöd när man inte hade någon annan ersättning.

I dag har försörjningsstödet kommit att bli en ersättning under allt längre perioder. Därför vill vi ha ett golv. Vi ser att det är viktigt att ha en gemensam försäkring. Det har Centerpartiet tidigare varit för. Men nu undrar jag: Vad är Centerpartiets vision?

Anf. 48 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Centerpartiets vision är tydlig och klar. Vi vill få in fler i trygghetssystemet, men det måste finnas tydliga kriterier för hur det ska gå till. Det är precis vad de kriterierna ska vara som vi diskuterar i den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen. Det är ingen lätt uppgift att komma fram till det.

När det gäller till exempel arbetslöshetsersättningen har vi sagt – för att inte yppa vad vi säger i de slutna rummen där diskussionerna förs – att om man har slutfört en utbildning och står till arbetsmarknadens förfogande skulle det kunna vara ett kriterium som gör att man får a-kassa.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Jag funderar över när man ska få det golv som Miljöpartiet föreslår. Ska man vara hur ung som helst? Ska det inte ställas några krav över huvud taget?

Vad är det som ska vara den yttersta gränsen för ekonomiskt stöd, det som i dag är försörjningsstöd från kommunen? Är det fel att få det under en period i sitt liv om man inte uppfyller kraven på sjukersättning och därmed inte heller tillhör sjukförsäkringssystemet? Det här är oerhört svåra frågor, herr talman, och ingenting som jag här och nu, på denna korta tid, kan utveckla.

Jag beklagar att man från Miljöpartiets sida vill ge en ungdom rätt att få sjukersättning fast han eller hon inte har någon förlorad arbetsinkomst, vilket ju i dag gäller för att få sjukpenning och sjukersättning.

Anf. 49 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Det kommer nog att bli en lång dags färd mot kvällen för dem som ska delta i alla ärendedebatter.

Man kan ha flera infallsvinklar in i den här debatten. Jag tänkte börja med en något udda vinkel och berätta att jag är mycket förtjust i gamla klassiska deckare. Jag uppskattar deras förmåga att ställa de rätta frågorna, att inte dra förhastade slutsatser och samtidigt ha en deduktionsförmåga att avgöra vem som är den skyldige, vem eller vad som kan vara boven i dramat.

Det första man kan fråga sig i det här sammanhanget är varför det över huvud taget har gjorts flera utredningar om sjukförsäkringen ifall den fungerar som den ska. De utredningar som ligger till grund för dagens sjukförsäkring tar sin utgångspunkt i definitionen försäkring och försäkringsmässighet. Själva begreppet försäkring – vi talar nu om sjukförsäkring – talar om vad som avses. Andra begrepp, som ersättning och sjukersättning, avser någonting helt annat. Där utgår ersättningen från andra premisser. Ofta sammanblandas de olika definitionerna och leder därmed till missförstånd i den allmänna debatten. Det är därför det finns olika regler mellan systemen, utformade beroende på vad som avses. Sjukpenning är en försäkring för inkomstbortfall vid arbetsoförmåga, och syftet är återgång till arbete. Sjukersättning utbetalas vid bestående arbetsoförmåga, och därför finns det andra regler för det. Det är också anledningen till att rehabiliteringskedjan är kopplad till just sjukförsäkringen.

För att öka försäkringsmässigheten måste det finnas tydlighet i försäkringen. Utan en rehabiliteringskedja relativiseras försäkringen både vad gäller legitimitet och insatser. De flesta diskussioner på senare tid har fokuserat på rehabiliteringskedjans funktion och utformning. Det har, som nämnts tidigare i debatten, även gjorts justeringar för att förbättra tydligheten, kopplat till syftet på området.

Hur ser det då ut i verkligheten, herr talman? Det finns en rad andra delar som påverkar rehabiliteringskedjans funktion och som denna kammar inte beslutar över. Det handlar om vårdkvalitet. Det handlar om tillgänglighet. Dessa varierar dess värre över landet, och det finns en tydlig koppling mellan tillgänglighet och sjukskrivningars längd som inte kan motiveras utifrån sjukförsäkringens regelverk.

Ett viktigt instrument i förbättringarna av försäkringen är beslutsstöden som skapat likvärdighet i underlaget för Försäkringskassans beslut.

Likväl finns här mer att göra för att få bättre underlag. Det finns fortfarande alltför många intyg som är ofullständiga som beslutsunderlag.

En annan minst lika viktig förbättring är det pågående arbetet med att utveckla samarbete och metoder för samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Tidiga insatser är grundläggande för rehabiliteringskedjans funktion och har glädjande nog blivit en del i det utvecklingsarbete som pågår vid myndigheterna. Detta motverkar onödigt långa sjukskrivningar och förbättrar den enskildes möjlighet att återgå i arbete. Sett från den enskildes sida är tidiga och högkvalitativa insatser viktiga. Det ansvaret åligger vårdgivarna oavsett var i landet man befinner sig.

Kömiljarden har inte nämnts. Här talas om sjukskrivningsmiljarden. Om man rensar bort inflation och annat har vårdsektorn tillskjutits drygt 30 miljarder kronor. Att skillnader kvarstår kan inte vara rimligt. Jag kan mycket väl förstå varför socialministern börjar fråga om vi verkligen ska organisera vården på detta vis över landet. Om man lägger saker och ting i ett tomt hål, varför ser det ändå ut på det viset?

En fråga som jag tror att Hercule Poirot, en av mina favoriter, skulle ha ställt sig är hur det kommer sig att det nästan uteslutande är offentliga arbetsgivare som har de stora problemen, som har den kvinnoojämlikhet vi talar om. Där kan man inte säga att det finns ett egenintresse, egen syfte, för att hjälpa dem som är anställda. Det måste finnas en annan orsak. Då är det bra om man utreder vilka grunderna egentligen är innan man simmar ut i färdiga uppfattningar och gör nya insatser som kanske visar sig vara mindre effektiva sett till kostnaden.

Ytterligare ett viktigt område är likvärdighet och rättssäkerhet i bedömningen av arbetsförmågan. I de allra flesta fall fungerar det bra, men i vissa komplexa fall finns det osäkerheter. Genom de sammansatta team som Försäkringskassan nu inför och jobbar med tror jag att besluten och de rekommenderade åtgärderna kommer att förbättra situationen för de enskilda.

Vid riktigt långa sjukskrivningar, där återgång i arbete efter upprepade utvärderingar visar sig vara svårt att uppnå, bör man möjliggöra erbjudande om sjukersättning. Det är i linje med utslaget i ett ärende i högre instans som nyligen kom. På samma sätt som man ska återgå i arbete om man har arbetsförmåga bör man kunna erhålla sjukersättning när arbetsförmågan bedöms som bestående.

Vi har i tidigare inlägg hört att det hela är omänskligt, ekonomiskt förkastligt och så vidare. Medan jag lyssnade kalkylerade jag lite grann på det. Förr i världen när man var sjukskriven – om vi tänker oss långa sjukskrivningar då man inte kan återgå i arbete efter en kortare tid – fick man tidsbegränsad sjukersättning efter tolv månader. Normalt sett var de skrivna på två år, 24 månader. Den ersättning som erhöles för dem som fick tidsbegränsade sjukersättningar, låt oss säga att de hade 10 000 kronor i SGI, var 153 600 kronor under 24 månader. Den som med dagens sjukförsäkring får 75 procent under en period och sedan återgår till sjukförsäkring får 159 000 kronor, alltså 5 400 kronor mer – och naturligtvis det dubbla om man i stället har 20 000 i månaden.

Det visar sig att man väl får den ersättning man hade tidigare men med den skillnaden att man får en utvärdering hos Arbetsförmedlingen om man har arbetsförmåga. Har man inte det kan man få sjukförsäkring

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

direkt. Det är inte alls så att människor råkar mer illa ut än tidigare. Problemet var tidigare att de aldrig fick någon utvärdering utan cirkulerade runt period efter period. Det var ett mycket omänskligt system som jag varit med om att förändra.

Herr talman! Flera av de frågor som rör beräkningsgrunder för sjukpenning och arbetslöshetsersättning är föremål för förslag i Socialförsäkringsutredningen. Jag ser därför inga skäl att här ta upp varje enskilt förslag från de olika partierna om hur man ska beräkna ersättningarna. För oss kristdemokrater är det viktigt att utredningens uppdrag är just att föreslå hur sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ska samverka bättre än i dag, att de samordnas bättre. Det är min förhoppning att vi i utredningen ska kunna lösa ett antal frågor som ger ett bredare underlag för gemensamma beslut framöver.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om företagshälsovården, vilken redan varit föremål för debatt. Det blir alltför ofta ett käbbel om kronor och ören i stället för en diskussion om en långsiktig lösning för hur företagshälsovården ska kunna bli en del av, eller delaktig i, rehabiliteringskedjan. I mitt hemlän Halland finns det vårdgivare som är positiva till det nya förslaget att arbetsgivare ska köpa tjänster av företagshälsovården. Från andra håll i landet framförs motsatt uppfattning, trots att avsatta resurser inte förbrukats.

Den viktiga frågeställningen – jag höll på att säga den viktigaste – är hur vi på bästa sätt kan nyttja företagshälsovården både i det förebyggande arbetet och som vårdgivare. Här är det glesare med förslag. Jag tror att vi alla bör fundera på hur vi ska nyttja denna viktiga resurs på bästa sätt. Det finns ingen brist på goda exempel.

När det gäller sjuklöneansvaret, som också har varit uppe till diskussion, tror jag att det är viktigt att hitta en form, en version, som lindrar sjuklöneansvaret, speciellt för mindre företag, men som inte samtidigt skapar trösklar i systemen. Jag är övertygad om att det går att hitta vägar framåt om man bara vill.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 50 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! När man beskriver historien är det viktigt att ta upp hela verkligheten, inte bara de delar och siffror som passar ens egen vision, ens eget tänkande. Det som Lars Gustafsson tog upp i sitt anförande stämmer bara delvis.

För många människor som inte omfattas av möjligheten att få vara kvar i sjukförsäkringen gäller inte det Lars Gustafsson säger. Då blir det inga 5 000 kronor mer om året. En person som inte har en fast förankring på arbetsmarknaden kunde tidigare få tillfällig sjukersättning, till exempel Fanny med leukemi. Då fanns det en möjlighet att få ersättning. Det gör det inte längre. Det är ganska många som är i hennes situation, inte minst alla de ungdomar som jobbar på en arbetsmarknad där man inte får ett fast jobb utan springer runt mellan olika tillfälliga vikariat och inte kan visa att man har en fast anställning som skulle kunna ge rätt till ersättning.

Miljöpartiet menar att fler måste få vara med i försäkringen. Om man är över 20 år, har stått till arbetsmarknadens förfogande under minst sex

månader och skulle ha kunnat ta ett jobb om man hade varit frisk, men nu inte är det utan har nedsatt arbetsförmåga, menar vi att det måste finnas ett golv i försäkringen. Min fråga till Lars Gustafsson är: Tycker inte Kristdemokraterna att alla sjuka ska få omfattas av en försäkring?

Anf. 51 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! Svaret är att man inte kan omfattas av en bilförsäkring om man inte har en bil. Antingen ingår man i en försäkring eller så gör man inte det. Vilka som ska ingå i den är en annan fråga. Vi har aktivitetsersättning för de ungdomar som inte kan komma in om de bedöms ha en varaktig förmåga och bedöms kunna komma tillbaka. Men det kan inte vara så att man per automatik får en försäkring som man egentligen inte omfattas av. Då är allt detta med sjukpenninggrundande inkomst och de system vi har för detta meningslösa eller i alla fall urvattnade. Har man en medborgarlönsvariant får man en annan problematik.

Vi tittar i Socialförsäkringsutredningen på hur vi ska hitta dem som finns utanför arbetsmarknaden, hur vi ska koppla dem till sjukförsäkringen och så vidare. Det är ett ganska komplext system. Men jag vill vara tydlig med att vi har olika skyddsnät i samhället och att det yttersta skyddsnätet finns för alla.

Hur man ska koppla ihop olika försäkringssystem med personer som inte kvalificerar sig för dem är ett mycket grannläga arbete som jag inte är beredd att beskriva här och nu. Det viktigaste är dock att de som omfattas av försäkringen ska få ta del av den. Det är ett viktigt arbete vi har framför oss. Hur hittar man exempelvis dem som ska gå mellan sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring? Där finns falluckor som jag är bekymrad över. Syftet är ju att man inte ska förlora på att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande på det vis man kan göra i dag.

Vi tittar på detta. För mig är det viktigt att tala om dem som över huvud taget inte har varit inne i försäkringen. Vilka försäkringsnivåer ska gälla, och hur ska man räkna? Jag är inte säker på att jag kan ge något exakt svar här. Det krävs nog mer utredning. Jag vill vara försiktig i det sammanhanget.

Anf. 52 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Det vi pratar om nu är människor, och människor är inte maskiner. Alla kan vi bli sjuka. Som regelverket är nu ska man ha en varaktigt nedsatt arbetsförmåga för att kunna få aktivitetsersättning eller sjukersättning. Men förhoppningsvis är det så att de flesta unga människor inte är varaktigt sjuka utan har en önskan att komma tillbaka till arbetsmarknaden och få arbete. Det är det skyddsnätet vi eftersträvar. Människor ska kunna få en chans att komma tillbaka i arbete.

Vi eftersträvar inte medborgarlön längre. Det finns några i vårt parti som gör det, men partiet gör inte det först och främst. Den linje Miljöpartiet driver kallar vi arbetslivstrygghet. Människor ska kunna få en försäkring som är som en hängmatta när man inte klarar av att vara på arbetet. Man ska också få rehabilitering och stöd och hjälp att komma tillbaka till arbetet.

Vi behöver helt enkelt en mänskligare arbetslinje som gör det möjligt att komma i arbete och att vara så sårbar som varje människa kan vara utan att för den skull bli straffad. Det handlar om strukturella åtgärder

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

och livsvillkor för människor. Socialförsäkringssystemet skulle kunna bidra till det. Men vi måste jobba ännu mer med förebyggande insatser för folkhälsan, som jag tagit upp. Kristdemokraterna borde egentligen stå upp för den typen av människosyn. Det förvånar mig att inte Lars Gustafsson kan göra det.

Anf. 53 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! Det finns två mycket goda exempel på omsvängningar i Miljöpartiet. Det ena är EU-frågan. Vi gratulerar er till att ni äntligen nyktrat till där. Det andra är att ni inte längre driver frågan om medborgarlön.

Jag vill inte använda någon låg retorik i detta sammanhang. Men jag kan ta ett exempel från mitt eget län. Vår nuvarande gruppleddare i landstinget fick när han var 19 år beskedet: Du kan ändå inte se, så du kan väl lika gärna få aktivitetsersättning med en gång. Jag vill inte tillbaka dit. Det är den utsorteringsmetod som fanns tidigare. Jag vet att Gunvor G Ericson inte vill att det ska vara så. Men det är följden om man har för låga trösklar till ersättningarna.

Det är därför jag säger att jag är väldigt försiktig när det gäller de här personerna. Hur behjärtansvärt det än kan vara att förbättra deras ekonomi och hur väl jag än förstår detta så vill jag ändå inte ha så bråttom att göra sådana systemförändringar. Hur man ska kvalificera sig för systemet tycker jag att vi har en skyldighet att titta på och hitta lösningar på i utredningen, så att det blir bättre. Det håller jag med om. Men att jag inte skulle stå upp för de svagaste tror jag är rätt svårt att hävda. Vi har skjutit till väldigt mycket resurser inom vårdsektorn. Vi vill öka valfriheten, ge de äldre bättre tillgång till hemtjänst och allt vad det är. Den där retoriken behöver man inte hålla på med.

Jag skulle vilja tacka Gunvor G Ericson för debatten. Jag vet inte om Gunvor ska delta i debatten om pensionsfrågan. Annars önskar jag en god jul!

Anf. 54 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! I går fick jag den allra senaste lägesrapporten från Försäkringskassan om den svenska sjukförsäkringen i min hand. Det är angelägen och komplex läsning – det är komplexa frågor vi diskuterar – som alla som har ett seriöst intresse för svensk välfärdspolitik i allmänhet och svensk socialförsäkring och sjukförsäkring i synnerhet borde ägna en del möda.

Rapporten ger i första hand en blyxtbelysning – var står vi just nu? Men den sätter också in dagens läge i ett historiskt sammanhang – var har vi varit förut, och vad skulle vi kunna se framför oss? Det gör att rapporten även är en reseberättelse om vad vi har uppnått under den senaste tiden och vilka problem vi fortfarande har skäl att oro oss över.

De viktigaste resultaten i rapporten kan sammanfattas i fem punkter.

1. Den samlade sjukfrånvaron i Sverige sjunker. Sverige ligger nu på ett europeiskt genomsnitt efter att ha varit en europeisk extrem.
2. Det är radikalt färre riktigt långa sjukfall i dag i Sverige jämfört med hur det var förr.

3. Vi har betydligt färre förtidspensioneringar. Vi har gått från Europas högsta nivå till Europas lägsta.
4. Vi har stabila regelverk.
5. Vi har mer aktivitet i hela försäkringsprocessen, från det första läkarbesöket till det allra sista oundvikliga beslutet att det inte finns några alternativ till sjukersättning.

Det är en ungefärlig sammanfattning av det läge vi har just nu. Allt detta tycker jag i grund och botten är förbättringar. Jag vet att det gärna beskrivs som brutala försämringar, eftersom det nu inte är så att alla som någon gång ber om sjukpenning får det och att alla som någon gång tror sig behöva sjukersättning beviljas sådan.

Rapporten uppmanar oss inte alls att vara nöjda och belåtna, tvärtom. Den manar oss att vara försiktiga med experiment. Den varnar oss för att äventyra det vi har uppnått. I stället ska vi blicka framåt mot det vi inte har uppnått.

Vi har i dag enligt Statistiska centralbyrån ett utanförskap på 14,4 procent. Ibland låter det som att ingen människa i Sverige tillåts få några ersättningar över huvud taget. Jag vill påpeka att det är en felaktig beskrivning. 14,4 procent är det samlade svenska utanförskapet. År 2006, när vi tog över ansvaret, var det 19,1 procent. Det är en väsentlig förbättring. Men det är fortfarande många människor som på goda grunder får sociala ersättningar för att de inte kan arbeta just då eller inte kan arbeta alls.

Om vi blickar framåt ser vi dessutom helt nya utmaningar. Svensk välfärdspolitik är, vilket vi i denna församling vet bättre än många, långt ifrån problemfri.

För det första ser vi en uppgång just nu i kortvarig sjukfrånvaro. Det mäts allra tydligast i företagens och arbetsgivarnas tvåveckorssjukfrånvaro.

En uppgång i den korta sjukfrånvaron är, om den stannar där, inget allvarligt bekymmer. Den är bekymmersam nog för arbetsgivare som har produktionsbortfall, och det är synd om människor måste vara borta två veckor i stället för en. Men den är inget allvarligt hot mot samhället i stort.

Däremot är det en risk att det övergår i långa sjukskrivningar om man har många fler korta sjukskrivningar. Det finns skäl att fundera på vad det är vi gör på våra arbetsplatser som gör att många fler människor i dag upplever besvär och är hemma oftare eller några dagar längre än tidigare. Det är värt att uppmärksamma.

För det andra har vi kvinnors ohälsa, som vi uppmärksammar mycket mer i dag än tidigare. Det är intressant att oppositionen nu tycker att frågan är jätteintressant men aldrig ägnade frågan en sekund under ett långvarigt maktinnehav.

Vi försöker nu mer i detalj förstå skillnaden mellan mäns och kvinnors sjukskrivningsmönster. Vi landar naturligtvis ofta i slutsatsen att det är en krock mellan arbetsliv och familjeliv som drabbar kvinnor hårdare än män. Där finns det väldigt goda skäl att visa nyfikenhet från politikens sida.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

För det tredje pratar vi alltmer om psykisk ohälsa som växer i Sverige. Vi gör det utifrån problemperspektivet. Psykisk ohälsa ska inte bagatelliseras. Det är allvarliga saker.

Vi gör det också utifrån spegelperspektivet. När psykisk ohälsa växer som andel beror det på att vi är bättre än någonsin i Sverige på att snabbt hjälpa människor med somatiska sjukdomar och fysiska skador tillbaka till arbetslivet. Det är en viktig framgång.

Vår uppgift nu är att bli lika bra på 2000-talet när det gäller psykisk ohälsa som vi blev under 1900-talet när det gäller somatisk ohälsa. Allt detta är stort och viktigt.

Oppositionen har i denna kammare i tre år frågat mig: Varför får inte fler sjukskrivning? Varför blir det inte fler förtidspensionärer? Måste vi vara så förfärligt noga med att pröva arbetsförmågan? Varför ska sjukersättning vara den absolut sista utvägen?

Jag har försökt svara att våra regelverk är till för att värna människors förmåga att bidra trots att det är svårt både för enskilda människor och för de läkare och myndighetspersoner som ska pröva förmågan.

Den senaste månaden ställer sig oppositionen plötsligt frågan: Varför vi ser en liten ökning? Välkomna till den diskussionen!

Däremot tycker jag att ert agerande är helt obegripligt. Ni föreslår i praktiken att man ska höja ersättningsnivåerna, ta bort rehabiliteringsgarantin, sjukskrivningsmiljarden och tidsgränserna och införa något som vi inte längre kallar medborgarlön – ja, ni vet vad jag menar.

Gör man detta kommer man att driva upp sjukfrånvaron i Sverige till nivåer som ingen önskar sig tillbaka.

Nu vet jag att ingen av er kommer att acceptera att stå till svars för era tilltänkta regeringspartner. Ni berättar vad ni vill var och en, väl medvetna om att det inte kommer att bli så som ni var och en berättar om. Men ni undviker noga att berätta vad det skulle kunna bli när ni har kompromissat ihop er om ersättningsnivåer, rehabiliteringsgaranti, tidsgränser och medborgarlön. Vi väntar spánt på en samlad beskrivning av vad som väntar om ni skulle vinna regeringsmakten.

Den gemensamma nämnaren i alla förslagen är dock en vilja att lämna en linje som är generös och stram. Den ger generösa ersättningar till människor som inte kan arbeta men har en stramhet i att vi förväntar oss att alla som kan arbeta helt eller delvis på den vanliga marknaden eller med hjälp av stöd faktiskt också gör det.

Den grundläggande idé ni har är att färre människor ska arbeta och att fler människor ska vara sjukskrivna och ha sjukersättning. Den idén vänder vi oss starkt emot.

Socialförsäkringar är som vi vet bara en del av den samlade svenska välfärdspolitiken. Men det är en viktig del. Den är omedelbar och känslig. Den påverkar både socialpolitiken och den samlade ekonomiska förmågan i Sverige.

Bra socialförsäkringar skapar inte bara trygghet för enskilda människor i svåra situationer utan uppmuntrar också arbete och bygger den ekonomi som all annan socialpolitik behöver ha i ryggen. Det är bra socialförsäkringar.

Dåliga socialförsäkringar lovar kortsiktigt jättemycket men håller långsiktigt så lite att man tvingas till drakoniska reformer. De underminerar

rar arbetslinjen och försämrar de ekonomiska förutsättningarna för hållfast välfärdspolitik på andra områden.

Om nio månader kommer de två olika versionerna av framtida svensk socialförsäkring att ställas mot varandra. Då får vi veta vad det kommer att handla om.

(Applåder)

Anf. 55 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för anförandet.

Jag märker att vi har väldigt olika verklighetsbild. Så är det. Statsrådet läser Försäkringskassans senaste rapport. Det kan jag också göra, men jag försöker även lyssna och se vad som händer ute i samhället. Vi har 75 000 utförsäkrade och en massarbetslöshet som är högre nu än när alliansregeringen tillträdde.

Jag kan bara konstatera att kritiken mot sjukförsäkringen är väldigt skarp och förtroendet för sjukförsäkringen väldigt lågt. Statsrådet själv, Ulf Kristersson, är en mycket trevlig person, men han är icke desto mindre en av dem som har lagt fram minst propositioner och förslag av alla socialförsäkringsministrar jag känner till. Vi har inte precis dränkts i propositioner i riksdagen.

Den grundläggande fråga vi har ställt har inte varit varför fler inte får sjukpenning. Den grundläggande frågan är varför man inte får rehabilitering. Varför har man en rehabiliteringsgaranti som innebär passiv väntan på utsortering oavsett om det är efter 90, 180, 365 eller 950 dagar? Det är det som är utvärderingen av rehabiliteringsgarantin. Den har inneburit en massiv utsortering av människor. Det är där misslyckandet ligger.

Ulf Kristersson talar om den regeringsförklaring som avgavs 2007 och som säger att rehabiliteringsansvaret ska lagstiftas så att rätten till rehabilitering säkras. Grundfrågan är: Hur ska regeringen leva upp till det och till vårt utskottsinitiativ som alla ställer upp bakom?

Jag passar på att ställa en annan fråga om den uppgift jag tidigare inte fick svar om av Solveig Zander. Under Ulf Kristerssons tid som statsråd har antalet servicekontor trots riksdagens skarpa ställningstaganden minskat radikalt från målsättningen 330 till 248. Nu är den nere på 102, enligt Inspektionen för socialförsäkringen.

Avser statsrådet att ta några som helst initiativ för att åtminstone fullfölja riksdagens beslut och se till att det finns tillgänglighet och möjlighet till personliga möten för att kunna träffa Försäkringskassan? Besöken har nämligen ökat på våra servicekontor, men dessa blir allt färre.

Anf. 56 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Du värjer dig för beskrivningen att ni vill ha fler människor med sjukpenning, Tomas Eneroth, men det är ju det all diskussion har handlat om i tre år.

Det har alltid varit en anklagelse om att människor som säger sig behöva och vill ha sjukpenning inte får det därför att vi har satt tidsgränser – inte för sjukdom, men vi prövar arbetsförmågan. Det är för att vi har trott att sjukersättning och förtidspension ska vara den sista utvägen, inte den första. Det är detta allt har handlat om.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Vi får kritik för sjukförsäkringen, men det kommer vi att ha i alla tider av den enkla anledningen att det är svåra saker. För tio år sedan hade vi en våldsam och bred samhällskritik mot att sjukförsäkringen användes på ett sätt som ingen hade avsett.

Jag anklagar inte er för att ha avsett att en halv miljon människor skulle ha sjukersättning samtidigt som 300 000 var i sjukpenning. Det var ingen som hade avsett det. Men det var sanningen, och det fanns en väl berättigad kritik mot detta.

Jag tror att vi måste acceptera att detta alltid kommer att förbli svåra saker som alltid kommer att kritiseras och diskuteras. Så långt är jag helt med, och jag tar gärna den kritiken å mitt ämbetes vägnar. Det är inga problem.

Vi måste dock också ha klart för oss vad det är vi kommer ifrån, vad vi har gjort och vilka risker och chanser vi ser framför oss. Det är där jag tycker att ni så lätt går vilse och – möjligen oavsiktligt – landar i att det var bättre förr när vi slapp ha tydlighet i sjukförsäkringen.

Rehabiliteringsgarantin är viktig. Om man frågar landets medicinare eller Försäkringskassans medarbetare är det ingen som skulle säga: Vi struntar i rehabilitering. Det är ingen som menar det heller. Däremot är det svårt med rehabilitering. Det vet alla som är inblandade.

Jag tror att de flesta är eniga om att detta är svårt att lagstifta fram, om man med lagstiftning menar att i hälso- och sjukvårdslagen stoppa in att man ska ha lagstiftad rätt till rehabilitering. Vi har lagt fram ett tydligt uppdrag – det finns med i budgeten till Försäkringskassan – att tydliggöra den enskildes rehabiliteringsbehov innan nya beslut fattas.

Anf. 57 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Det intressanta är att det som jag refererade till var regeringsförklaringen från 2007. Uppenbarligen har ni inte haft bråttom med att lagstifta om eller säkerställa att människor får rehabilitering. När vi har varnat för att sjukpenningtalet ökar har det inte precis mötts av några aktiva insatser; tvärtom har det mötts av en frånvaro av propositioner och förslag till Sveriges riksdag. Det som nu kommer i höstens budget innebär en besparing på 90 procent av anslaget till företagshälsovården och en minskning av rehabiliteringsgarantin med 250 miljoner kronor. Jag tror inte att någon kan vara nöjd med de bristande insatser och dåliga resultat som rehabiliteringsgarantin faktiskt innebär.

Återigen: Hur är det med servicekontoren? Antalet har minskat från 330 till 248 och nu till 102. Riksdagen har enhälligt antagit förslagen i ett betänkande och vid två tillfällen markerat vikten av att man ska säkerställa personliga möten. Ändå minskar servicekontoren till 102, enligt Inspektionen för socialförsäkringen. Bara vid halvårsskiftet i år lade man ned ytterligare 13 kontor. Men besöken på servicekontoren ökar från 3,1 till 4,3 miljoner fler besökare mellan 2011 och 2012. Så man kan inte hävda att den nya tekniska lösningen som inneburit att folk väljer att använda Försäkringskassans app eller något annat har minskat antalet besökare.

Jag tar upp detta, eftersom den kritik som riktas mot sjukförsäkringen delvis handlar om alltför strikta regler och om bristen på rehabilitering. Det handlar också om bristande tillgänglighet och därav bristande tillit.

Här har vi alla ett gemensamt ansvar för att se till att tilltron till samhällsgemensamma trygghetssystem ökar.

Återigen: Vad ska statsrådet göra för att säkerställa att man får rätt till rehabilitering? Nu har ni haft tid på er sedan 2007, då ni utlovade detta i regeringsförklaringen. Och hur ska man se till att det blir fler servicekontor när myndigheten som regeringen är ansvarig för avvecklar servicekontoren, trots riksdagsbeslut?

Anf. 58 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag noterar den glidning som hela tiden kommer tillbaka. Ibland är det svepande formuleringar om att allt vi har gjort har varit felaktigt och en antydning om att det var bättre förr. Ibland är vi inne på enskildheter som man alltid kan diskutera. Jag brukar ställa frågan tillbaka: Är ni i grund och botten med på resan och reformen? Låt oss då öppet diskutera hur enskilda detaljer exakt ska utformas – mer än gärna. Men är ni i grund och botten emot allt som vi har gjort i stora drag och vill återinföra det gamla, då är diskussionen om småsakerna relativt meningslös. Jag tycker att du alltid glider däremellan.

Rehabiliteringsinsatserna är intakta i ekonomisk mening. Den viktiga skillnaden mellan en rehabiliteringsgaranti och utan en rehabiliteringsgaranti har varit att vi vill genom offentliga statliga medel uppmuntra till insatser på områden där vi tidigare har gjort för lite för att hjälpa människor tillbaka till arbete. Det är en mycket viktig skillnad.

Jag har fullt förtroende för att den svenska sjukvården normalt sett hanterar sina sjukvårdsinsatser helt rätt. Men sedan lång tid tillbaka vet vi att kopplingen mellan sjukförsäkring och medicinska insatser inte alltid är problemfri i den svenska modellen. Därför har vi infört stimulationsmedel för att fler människor ska få insatser, framför allt vid psykisk ohälsa.

Beträffande Försäkringskassans lokalkontor gäller naturligtvis de beslut som är fattade. Försäkringskassan får inte avveckla enligt den ursprungliga intention som man hade. Traditionella, rutinmässiga och interna försäkringskassebeslut om hur kontoren ska lokaliseras lägger sig inte riksdagen och regeringen i. Vad det handlade om den gången var att man inte fick avveckla en hel struktur som Försäkringskassan då av ekonomiska skäl ville göra. Det beslutet gäller naturligtvis.

Anf. 59 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tar vid där det förra replikskiftet slutade. Försäkringskassan har faktiskt avvecklats. Det är tyvärr sanning. Rapporten från Inspektionen för socialförsäkringen som kom den 31 maj visar att det 2011 fanns 248 servicekontor. Nu finns det 102 kontor. Ytterligare 13 kontor stängde den 1 juli. Trots riksdagens beslut och trots det som ministern alldeles nyss sade har Försäkringskassan gjort det som man inte skulle göra.

Det gör mig bekymrad att ministern säger att Försäkringskassan har gjort det som man skulle göra. Jag skulle gärna vilja höra ministern utveckla sin syn på hur han avser att se till att det riksdagsbeslut som har fattats också verkställs.

Allianspartierna har här i dag presenterat sina visioner för framtidens sjukförsäkring och framför allt sitt förslag inför 2014 och 2015. Bud-

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

skapet är: Sitt still! Vi är nöjda. Möjligtvis kan vi tänka oss att diskutera lite grann på marginalen.

Men lyssnar man på de olika partierna blir det en ganska splittrad bild av vad man egentligen vill. Vill ni så som Miljöpartiet se en mänskligare arbetslinje som inte lämnar människor utanför om de blir sjuka eller arbetslösa? Det ska finnas en ersättning, men man ska inte ha sjukförsäkring och ersättning för ersättningens skull. Syftet är ju att kunna komma tillbaka till arbete och egen försörjning.

Om man inser att det är ett problem att sjukskrivningarna ökar, inser man också att det behövs folkhälsoinsatser. Och vilka folkhälsoinsatser vill Kristersson göra?

Anf. 60 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Den här regeringen har i sju år öppet inför den här kammaren och inför svenska folket levererat gemensamma besked i stora och viktiga välfärdspolitiska frågeställningar. Det är intressant att Miljöpartiet nu efterlyser skillnaderna mellan olika borgerliga partier i ett läge där hon vägrar lämna egna besked om vad som skulle vara en alternativ regeringspolitik.

Att fyra partier i öppet ljus kan tycka olika och ha en diskussion om detta och därefter öppet redovisa gemensamma ståndpunkter och gå till val på dem, det är ett normalt fundament i en demokrati. Ni begär ju mandat för motsatsen. Var och en av er säger helt disparata saker, men ni vägrar att leverera ett enda besked om vad som kan bli er gemensamma regeringspolitik om bara nio månader. Det är ju helt omöjligt för väljarna att ta ställning till det som ert alternativ i så fall skulle vara.

Sade jag att jag var nöjd, att vi ska sitta still i båten och att vi inte har mer att göra? Sade jag det? Jag får gå tillbaka till mina anteckningar, för jag minns inte att jag skulle ha sagt någonting sådant. Jag pekade på ett antal framgångar, ett antal utmaningar, ett antal saker som vi nu har skäl att bekymra oss mycket över. Det gör vi bäst om vi värnar det som har fungerat bra, inte river upp det och återgår till ett läge då vi än en gång måste ta hand om fundamentala brister i den svenska sjukförsäkringen. Det var detta som jag i alla fall försökte att säga.

Allra sist: Jag känner inte till vartenda enskilt försäkringskass kontor i Sverige, trots att jag har besökt många av dem. Jag förutsätter att Försäkringskassan följer de av riksdagen och regeringen fattade besluten om vad man får och inte får göra. Om den här kammaren anklagar Försäkringskassan för att bryta mot dessa beslut är det en allvarlig anklagelse. I så fall bör den preciseras, och sedan får vi undersöka om det kan vara på det sättet. Jag förutsätter att Försäkringskassan följer riksdagens beslut.

Anf. 61 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag blev mycket bekymrad när jag tog del av vad Inspektionen för socialförsäkringen skriver. Jag förväntar mig att ministern följer upp den rapporten. Där står det svart på vitt att antalet kontor har minskat. För mig är det svårt att se att det skulle ligga i linje med det beslut som har fattats. Jag välkomnar att Kristersson följer upp den rapporten.

Miljöpartiet värnar om demokrati. Att svenska folket har möjlighet att rösta på olika partier är en väsentlig del av demokratin. Vi ska inte bara

gå på något slags blockpolitik där man klumpar ihop de olika partierna. Man bör också lyfta fram sakfrågor och vad en röst på ett visst parti betyder. En röst på Miljöpartiet betyder att man också vill göra stora satsningar på folkhälsa.

Som jag sade i mitt tidigare anförande handlar det ju om att förebygga ohälsa, att satsa på hälsa i arbetslivet. Det hörde jag inte att ministern tog upp i sitt anförande. Jag blir väldigt bekymrad när man reducerar folkhälsoarbetet inom arbetsmiljöområdet till att handla om motion och annan friskvård på arbetsplatsen, som regeringen skriver i sin senaste skrivelse om folkhälsopolitiken.

Det behövs ett arbetsmiljöarbete där det ingår både den psykosociala miljön och den fysiska arbetsmiljön. Min fråga blir då återigen: Vilka folkhälsoinsatser avser ministern att göra för att få ned ohälsotalen?

Anf. 62 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så att Miljöpartiet ska gå fram till svenska folket med ett medborgarlönsliknande förslag om man tror på det. Självklart är det så! Jag vill inte förminska betydelsen av det på något sätt. Att då och då säga: Vi tycker som Sverigedemokraterna. Att då och då säga: Vi tycker som Socialdemokraterna. Att då och då säga: Vi tycker som Vänsterpartiet. Det är helt okej! Jag köper den bilden.

Men det blir lite magstarkt när man kritiserar en samlad reform som har genomförts och därefter säger att vi vill göra på det här sättet, men samtidigt i praktiken säger att det enda vi vet när vi har vunnit ett val är att det inte kommer att bli som det vi själva har gått till val på.

Det är inte ett seriöst sätt att beskriva olika alternativ i den svenska välfärdspolitiken. Det är att låtsas som att enskilda människor kan ta ställning till ett enskilt förslag utan att ha en aning om vad de i praktiken köper. Jag tycker inte att det är ett seriöst förhållningssätt.

Förebyggande arbete är naturligtvis otroligt viktigt, och jag har påpekat det många gånger. Jag tycker också att våra myndigheter gör rätt mycket på det området. Det finns nog inget enskilt område just nu där behovet av förebyggande insatser är så stort som när det gäller det breda fältet av psykisk ohälsa. Det förändrar också delvis karaktären på en del av våra stora folkhälsoproblem och sjukförsäkringsproblem.

Sjukförsäkringen är, om vi ska vara alldeles ärliga, i grund och botten skapad för en helt annan tid och helt andra bekymmer. Man drabbas av påtagligt somatiska, fysiska skador, man får i bästa fall snabbt vård, man får rätt behandling, man blir frisk och man kommer tillbaka. Benbrott kan också förebyggas, absolut, men när de inträffar så inträffar de ganska skarpt.

Psykisk ohälsa har ofta ett helt annorlunda förlopp, det vill säga att vår egen uppmärksamhet på det, arbetsgivarens uppmärksamhet, arbetskamraters uppmärksamhet och tidiga insatser och förmåga att hjälpa till är av en helt annan karaktär.

Jag tror att vi bara står i början av det paradigmskifte som vi kommer att se i Sverige när det gäller förebyggande insatser för psykisk ohälsa och att det är ett mycket långt, svårt men också spännande arbete.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Anf. 63 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kommer inte att ta upp frågan om stupstocken den här gången, för det har vi gjort så många gånger här i kammaren. Jag vet precis vad ministern tycker om det, och vi står väldigt långt ifrån varandra.

Däremot vill jag bara säga att när det gäller tidsgränserna tror jag inte att ministern har läst vad vi tycker. Vi tycker att det är bra med tidsgränser. Vi tycker att det är bra att den enskilde får veta att senast där ska jag få rehabilitering. Det har vi inga som helst bekymmer med. Bekymret är att dagarna tickar på och man kan bli av med sitt jobb, om man nu har turen att ha ett jobb när man har oturen att bli sjuk. Det behöver vi kanske inte orda så mycket om.

Däremot blir jag bekymrad över det ministern säger. Försäkringskassans nya uppgifter är att sjuktalen har ökat med 30 procent från december 2010 till juni 2013, och där är två tredjedelar kvinnor. Han tricksar på något sätt med verkligheten när han säger att det inte är så illa. Jag tyckte att jag hörde ministern säga att det är färre sjuka. Jag vet inte riktigt. Det är de korta sjuktalen som ökar, men de långa minskar. Ja, det är klart, för de åker ju ut ur systemet.

Jag har några mer konkreta frågor som jag skulle vilja ha svar på. Vi vet att ojämställdheten ökar när kvinnor föder barn. Efter andra barnet ökar dessutom sjukfrånvaron. Då undrar jag: Vill ministern göra någonting mer åt föräldraförsäkringen och göra den mer jämställd? Jag vet att Moderaterna och regeringen inte vill ha den tvådelad, som vi vill. Men har man kanske funderingar på att införa en tredje pappamånad, till exempel?

Jag fick inget svar av Solveig Zander när det gällde rehabiliteringsgarantin och KBT. Hon sade att hon tyckte att det vore väldigt bra om man öppnade för andra terapiformer också. Nu är det ju bara kognitiv beteendeterapi som gäller. Jag fick inget svar. Hur är det med den saken?

Anf. 64 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag noterar ändå – utan minsta ironi – att tidsgränser inte längre beskrivs som ett problem utan tvärtom beskrivs som en styrka i sjukförsäkringen. Jag tycker att det är bra om vi börjar samlas kring den ståndpunkten. Tidsgränser betyder i praktiken att vi har bråttom. Det är det de säger. Tidsgränser prövar inte sjukdom. Tidsgränser överprövar inte läkares intyg. Tidsgränser säger att vi inom rimliga tidsintervaller prövar en enskilds förmåga att arbeta i samma yrke, hos samma arbetsgivare eller i något annat yrke.

Det är ingen liten princip, för den försöker säga att vi inte har någon yrkesförsäkring i Sverige. Om man drabbas av någonting i sitt nuvarande yrke men skulle kunna ha ett annat yrke ska man ha rimlig tid på sig att komma tillbaka. Men man ska inte förbli sjukskriven i eget yrke om man kan arbeta med någonting annat.

Det var ju det som hände utan tidsgränser. Det finns ett skäl till att nästan hela världen har tidsgränser. Det finns ett skäl till att de flesta är överens om att tidsgränser är viktiga i andra viktiga välfärdsarrangemang. Annars tar det för lång tid. Vi lärde oss snabbt att efter sex månaders sjukskrivning ökar riskerna dramatiskt att inte komma tillbaka över huvud taget.

Tidsgränser är jätteviktiga. Tidsgränser är stödjepunkter.

Det samlade ohälsotalet sjunker. Den samlade sjukfrånvaron i Sverige sjunker. Det är viktigt att ha det klart för sig. Det förminskar inte vår oro för en del saker som ökar. Men den samlade sjukfrånvaron sjunker. De långa sjukfallen är mycket färre. Det finns skäl att titta närmare på exakt varför korttidssjukfrånvaron nu ökar, och det finns säkert variationer av orsaker. Det varierar till exempel mycket mellan olika yrken och olika branscher. Vi ser en stor variation där. Jag tror att många av Sveriges arbetsgivare nu ägnar mycket möda åt den frågan, och jag följer det också mycket noga.

Föräldraförsäkringen: Jag undviker den diskussionen av det enkla skälet att det alltid är det mest självklara svaret på frågan om ojämlikheter i sjukförsäkringen. Jag tror inte att det är på det sättet. Jag tar gärna i andra sammanhang en diskussion om föräldraförsäkringen i sig. Men tro inte att det är föräldraförsäkringen som styr hela sjukfrånvaron!

Anf. 65 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Nej, jag tror förstås inte att det är en enskild faktor som föräldraförsäkringen som styr hela sjukfrånvaron. Det gör jag inte. Där emot tror jag att det vi föreslår skulle minska kvinnors sjukfrånvaro. Vi vet hur det ser ut när man föder barn. Det var ett tröst besked, men inte helt oväntat.

När det gäller tidsgränserna skriver vi om dem i vår motion, och det har vi gjort tidigare också. Men vi ser nog på tidsgränserna och vad de är till för på helt olika sätt. De är till hjälp och stöd för den enskilde. Det är självklart att ingen ska lämnas vind för våg för att man blir sjuk. Tidigare fanns det anpassningsgrupper, och det finns avstämningsmöten.

Men det händer ingenting hos den arbetsgivare som ger sjutton i att anpassa så att jag kanske skulle kunna gå tillbaka till min arbetsplats. Det är ett jättestort problem att det inte finns några sanktionsmöjligheter. Det kostar inte en spänn om man inte gör någonting. Det vill vi ändra på. Vill ni det? Nej, det har jag inte sett.

När det gäller lättare psykisk sjukdom eller diagnos ställde jag frågan till ministern också huruvida det är så som Solveig Zander sade. Det var Centerpartiets önskan. Är det så att regeringen kommer att göra någonting åt det? Kan man erbjudas någonting annat än kognitiv beteendeterapi? Vi tror inte att en storlek passar alla. Vi tror inte att en åtgärd passar alla sjukdomar, inte heller vid lättare psykisk sjukdom. Jag skulle vilja veta: Hur blir det med den saken?

Anf. 66 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag ska ta upp tre saker.

För det första är jag rätt övertygad om att de allra flesta svenska arbetsgivare tar ett stort ansvar. Det är min grundläggande ståndpunkt. Arbetsgivare tar ett stort ansvar när människor kommer tillbaka från sjukskrivning till arbete, i anpassningar, i beredvillighet, i empati och i förståelse. Sedan finns det, som i alla verksamheter, undantag från detta, offentliga som privata. Men de flesta arbetsgivare tar ett stort ansvar.

För det andra vet vi att det är lättare att ta det ansvaret – av kunskap, av rädsla eller av andra skäl – när det gäller somatiska sjukdomar än vid psykisk ohälsa. Där har vi en stor utmaning framför oss, att vi alla som

arbetskamrater, som chefer och som arbetsgivare möter människor som kommer tillbaka vid psykisk ohälsa på samma fina sätt som vi ofta möter människor som kommer tillbaka efter sjukskrivning av helt andra skäl. Det är en lång väg kvar där. Det är jag den förste att säga.

Jag vill också säga att män och kvinnor på goda grunder har höga, ofta lika höga, förväntningar på att bidra i det svenska arbetslivet. Det är min absoluta övertygelse. Därför måste också män och kvinnor ha samma höga förväntningar på att ta ansvar i alla andra av livets viktiga områden.

Om vi ska förvänta oss att kvinnor tar lika stort ansvar som män i arbetslivet måste män ta lika stort ansvar som kvinnor för familjeliv, för barn och för allting annat. Där är vi inte. Det enda jag försökte säga var att jag inte alls är säker på att lösningen på detta långvariga och stora problem heter kvoterad föräldraförsäkring.

För det tredje, herr talman, gäller det rehabiliteringsgarantins insatser vid psykisk ohälsa och det faktum att vi har anslagit rätt stora summor för att pröva olika insatser med KBT och med multimodala behandlingar. Vi har helt enkelt vilat oss i Socialstyrelsens riktlinjer om var det finns evidens.

Vi har inte någon egen ståndpunkt i fråga om vilka medicinska behandlingar som ska användas. Vi har använt de socialstyrelseriktlinjer för evidens som finns.

Det här utvärderas nu, och det kommer en slutrapport nästa år.

Anf. 67 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! I dagens betänkande om utgiftsområde 10 behandlas också frågan om arbetsskadeförsäkringen. Eftersom Tomas Eneroth så förtjänstfullt har talat om rehabilitering och sjukförsäkringar tänkte jag fokusera på bland annat arbetsskadeförsäkringen.

Grundtanken med arbetsskadeförsäkringen är att individer som får en skada eller sjukdom som orsakats av arbete inte ska drabbas ekonomiskt. Dess värre är det en försäkring som många i dag inte längre uppfattar som vare sig jämställd, jämlik eller rättssäker.

Inspektionen för socialförsäkringen har tidigare rapporterat att i ärenden där Försäkringskassan prövade om sjukdom orsakats genom skadlig inverkan i arbetet bifölls färre ansökningar från kvinnor än ansökningar från män.

I sin rapport konstaterar ISF: "Det förekommer att yrkestitel och diagnos är avgörande för rätten till livränta. Den försäkrade saknar information om för vilka yrken och besvär det inte görs någon individuell prövning. Därmed blir beslutet om livränta oförutsägbart och rättsosäkert för den försäkrade." Vi har alltså en rättsosäker arbetsskadeförsäkring.

Antalet individer som ansöker om och beviljas livränta på grund av arbetssjukdom har minskat markant sedan sjukförsäkringen förändrades. Vi anser därför att det är viktigt att granska hur förändringarna i sjukförsäkringen har påverkat både ansökningar om ersättning och handläggning av arbetsskadeförsäkringen. Är man utförsäkrad betraktas man ju inte som sjuk längre.

Herr talman! När det visar sig att Försäkringskassan inte längre gör några arbetsplatsutredningar mer än i undantagsfall är det inte så konstigt att många upplever att arbetsskadeförsäkringen inte tas på allvar. Arbets-

skadeförsäkringen ska ju ge ersättning till den som drabbas av en skada på eller på väg till eller från arbetsplatsen. Det verkar ju märkligt om Försäkringskassan då inte besöker arbetsplatsen för att se vad som har orsakat skadan.

Försäkringen ska ersätta kostnader eller inkomstförlust som beror på olycksfall eller skada som på annat sätt orsakats av arbetet. Det kan vara livränta, kostnader för tandvård, särskilda hjälpmedel eller vård utomlands. Även efterlevande kan få ersättning.

Alla som förvärvsarbetar omfattas av arbetsskadeförsäkringen, oavsett om man är anställd, uppdragstagare eller egen företagare. Men som sagt, många upplever att försäkringen inte är rättssäker när man trots skada inte får den godkänd.

Försäkringskassan har i många avseenden valt att fokusera på konkurrerande orsaker i stället för att titta på grundorsaken till sjukfrånvaron. Om någon har haft ont i ryggen tittar man på vad den gör på fritiden i stället för att faktiskt besöka arbetsplatsen.

För kvinnor som jobbar inom vården är det närmast omöjligt att få en arbetsskada eller arbetssjukdom godkänd. Arbetsskadeförsäkringen kan alltså knappast uppfattas som jämställd när skador som kvinnor oftare än män råkar ut för är svårare att få ersättning för än skador som män traditionellt drabbas av.

De förändringar som gjordes i lagstiftningen 2002, med mildrad bevisbörda i syfte att det skulle bli enklare att få en arbetsskada godkänd och att kvinnors skador skulle omfattas i högre grad, har inte fått det genomslag som vi i riksdagen tyckte att det skulle få.

Förutom rapporten från ISF visar Riksrevisionens och Försäkringskassans granskningar av handläggningen av arbetsskadeförsäkringen att det finns tydliga brister i rättssäkerhet och att kvinnor missgynnas vid bedömning av arbetsskadeanmälan. Det är alltså tre viktiga instanser som har konstaterat det, och vi har i flera år lyft fram frågan.

Det man nu har valt att göra från regeringens sida är att lägga in det i Socialförsäkringsutredningen för att slippa hantera politiska förslag här i riksdagen. Det tycker jag är tråkigt.

Vår slutsats är att dagens arbetsskadeförsäkring behöver förändras för att bli jämställd, rättssäker och bättre anpassad till 2000-talets arbetsliv, bland annat när det gäller psykisk ohälsa på grund av arbete. Det behövs en reformering av arbetsskadeförsäkringen.

Problemen med handläggning och tillämpning av arbetsskadeförsäkringen måste tas på allvar, och förslag om en reformerad arbetsskadeförsäkring bör tas fram skyndsamt. Det bör alltså ske omgående!

Herr talman! Jag tänker gå vidare till ännu en fråga som hanteras i betänkandet och prata om förrehabilitering.

Förrehabilitering är till för att personer som har en lång sjukskrivningsperiod bakom sig ska få bättre förutsättningar att klara arbetslivsinriktad rehabilitering. För att nå dit måste man nämligen få möjlighet att stärka sig själv.

Detta har nu prövats på ett antal folkhögskolor runt om i landet. En utvärdering av projekt på tio folkhögskolor som skett i samverkan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen visar ett positivt resultat. Vi anser att frågan om hur verksamheter liknande förrehabiliteringsprojekt ska göras mer permanenta ska utredas.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Jag träffade för något år sedan Susanne, som prövat förrehabilitering efter mycket lång sjukskrivning. Det är slående hur positivt det har varit för henne och många andra – något som även Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen sett i sina utvärderingar.

Därför är det inte så konstigt att Arbetsförmedlingen den 15 mars i år skickade in en begäran till regeringen om önskade förändringar av regleringsbrev och förordningar. Arbetsförmedlingens begäran kom efter att frågan beretts gemensamt med Försäkringskassan och Folkbildningsrådet.

Goda erfarenheter från studiemotiverande folkhögskolekurs och ett EU-finansierat projekt med förrehabilitering gör att Arbetsförmedlingen vill kunna erbjuda liknande insatser för en vidgad målgrupp.

Arbetsförmedlingen bedömde att de här två förslagen skulle kunna rymmas inom beviljade anslag till arbetsmarknadspolitiken.

Man kan tycka att det här borde vara enkelt för regeringen att göra. Döm om min förvåning när de borgerliga partierna nöjer sig med ett torftigt svar från arbetsmarknadsministern och en interpellationsdebatt och när de med hänvisning till det anser att vår motion är tillgodosedd. Jag har nämligen uppfattat att det har funnits en bred enighet här i kammaren om att förrehabilitering är en bra verksamhet.

För inte så länge sedan – någon timme sedan, tror jag att det var – sade Solveig Zander att hon vill ha det här på plats nu. Då blir frågan varför man inte stöder vårt förslag om förrehabilitering. Om Solveig Zander menar allvar borde man få regeringen att agera nu och inte nöja sig med att arbetsmarknadsministern står i riksdagens kammare och säger att Arbetsförmedlingen kan upphandla det här.

När Arbetsförmedlingen vill ha en ändring i sitt regleringsbrev tycker regeringen att den i stället ska upphandla en metod som är unik för folkhögskolor. Om det är folkhögskolorna själva som gör projektet och är duktiga på sitt arbete, hur ska man då kunna upphandla det? Och om Arbetsförmedlingen hade tyckt att det gick att upphandla hade den naturligtvis valt att göra det. Nu valde den i stället att vända sig till regeringen och säga: Gör en ändring i vårt regleringsbrev, så kan vi hjälpa fler personer som står långt från arbetsmarknaden att komma tillbaka.

Min fråga till Solveig Zander, Lars Gustafson, Finn Bengtsson och Hans Backman är alltså: Hur tänker ni? Hur tänker ni informera regeringen så att den förstår vad förrehabilitering egentligen handlar om?

Jag har överlämnat till arbetsmarknadsministern de projekt och forskningsrapporter som fanns och som vi i socialförsäkringsutskottet har fått ta del av. Men jag hoppas att även andra får ta del av detta, för det räcker inte att Elisabeth Svantesson har fått ta del av dem. Det kanske är socialförsäkringsministern eller finansministern; vad vet jag. Det kanske Finn Bengtsson kan svara på.

Jag ser att de uppenbarligen är intresserade av diskutera sinsemellan. Men, herr talman, det vore intressant om åtminstone någon av dem kunde bemöda sig att svara på min fråga.

Jag hoppas att de borgerliga ledamöterna snabbt sätter sig med ansvariga ministrar och försöker lösa frågan om förrehabiliteringens fortsättning. Frågan är alldeles för viktig för att slarvas bort. Människor som behöver hjälp och stöd för att komma tillbaka till arbetet ska också kunna få det.

Anf. 68 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Givetvis ska Eva-Lena Jansson få svar på sina frågor. Det är faktiskt av artighetsskäl man ska ge svar.

Eva-Lena tar upp arbetsskadeförsäkringen och säger att man måste göra någonting åt den. Det är ju precis det vi gör i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Vi har den på våra bord just nu; den är i allra högsta grad oerhört aktuell.

Vi är inne i ett förhandlingsläge, för vi har ju olika ingångsparametrar i den här frågan. Men alla är vi överens om att vi ska få en arbetsskadeförsäkring som bättre tar till vara alla arbetsskador som finns.

Vi är väl medvetna om de brister när det gäller arbetsskadeförsäkringen som Eva-Lena Jansson tar upp i sitt anförande, inte minst när det gäller kvinnor och de sjukdomar som kvinnor uppvisar.

Jag undrar, Eva-Lena Jansson: Skulle du mitt under en förhandling ställa dig och blotta dig inför alla och tala om exakt vad du tycker och avser? Skulle du vilja att vi har en förhandling här i kammaren? Det är ju inte så det går till när vi ska skapa bättre förutsättningar.

När det gäller förrehab är det minst tre ministrar som är involverade. Det är utbildningsministern, arbetsmarknadsministern, socialförsäkringsministern och säkert fler. Då är det viktigt att vi lyssnar på vad Socialstyrelsen säger om olika rehabiliteringsmetoder. Detta får vi återkomma till, eller vill du att vi bara ska ta saker rätt upp och ned utan att ha definitiv evidens bakom metoderna?

Anf. 69 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi ska nog inte stå här och förhandla. Däremot finns det en rapport från mig som har lämnats över till Socialförsäkringsutredningen, och det finns en rapport från Björn von Sydow om arbetsskadeförsäkringen. I vissa avseenden delar jag och Björn von Sydow synen på hur vi borde förändra arbetsskadeförsäkringen. Det vi vill få på plats är en rätts-säker och jämställd arbetsskadeförsäkring. Den förändring som riksdagen gjorde 2002 har ju inte resulterat i det vi vill åstadkomma.

Jag har inte tålamod att vänta längre. Det är detta jag försöker säga. Jag hoppas att Solveig Zander och de andra i Socialförsäkringsutredningen ska komma till rätta med den här frågan, men jag är inte säker på att ni kommer att lyckas med det. Precis som du säger är det en förhandlingsfråga, och jag vet att det finns de som vill privatisera försäkringen.

När det gäller förrehabilitering vet jag att det är flera ministrar som är inblandade, men jag tog upp det specifika fallet där Arbetsförmedlingen sade att man kunde göra något jättebra av detta och lämnade in en skrivelse till regeringen i mars. Det är märkligt att inte Arbetsmarknadsdepartementet kan svara på frågan. När vi hade en debatt i november sade arbetsmarknadsministern: Varför kan inte Arbetsförmedlingen upphandla frågan? Då har man ju inte ens förstått vad det handlar om!

Jag vill påminna Solveig Zander om att vi tillsammans träffade projektet om förrehabilitering, och jag har uppfattat att Solveig Zander är genuint engagerad i frågan och verkligen tycker att detta är viktigt. Men att då skjuta det hela på framtiden och försätta verksamheten i en svår situation tycker jag inte är hållbart. Min fråga till Solveig Zander är därför: Är du verkligen nöjd med hur regeringen har hanterat frågan?

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Anf. 70 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Låt mig komma tillbaka till detta med arbetsskadeförsäkringen. Jag har uppfattat det som att Eva-Lena Jansson är okunnig i frågan. Vi har haft massor med olika synpunkter på hur vi ska lösa detta. Det är många utredningar och rapporter som har skrivits. Vi har delgivits enormt mycket material. Jag kan lova att ingenting har gått oss förbi.

Vi är positiva till att göra en förbättring, givetvis, men jag kan här inte stå och lova vad resultatet kommer att bli. Eva-Lena Jansson får tala med sina representanter i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen och fråga dem. För inte ska väl de behöva gå upp i debatten och bemöta det Eva-Lena Jansson säger och förklara för henne i kammaren vad Socialdemokraterna har för ingång i arbetsskadeförsäkringen och det vi ska komma fram till?

Jag tror att jag å allas vägnar kan lova – Gud förbjude om jag gör fel – att vi alla har en ärlig avsikt att komma fram till ett bra förslag.

När det gäller förrehab har jag varit med i många år sedan den diskussionen började. Jag tycker att det är ett bra förslag. Jag har tagit del av den evidens som finns på området. Men jag och Eva-Lena Jansson kan ju inte stå här och tala om vad det är för olika metoder som ska gälla. Eller ska vi i utskottet peka ut exakt vilka metoder som ska föreligga när det gäller sjukförsäkringen i betänkanden här i riksdagen? Det kan väl ändå inte Eva-Lena Jansson mena?

Anf. 71 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag blev politiskt aktiv just på grund av arbetsskadeförsäkringen. Att jag skulle vara okunnig i frågan stämmer inte alls.

Tomas Eneroth sitter i Socialförsäkringsutredningen. Han och jag och övriga socialdemokrater här i kammaren har skrivit en motion där vi pekar på att vi vill ha en förändring av arbetsskadeförsäkringen, och vi vill att riksdagen hanterar det nu. Vi har dessutom skrivit en motion och påpekat att vi vill ha en verksamhet med förrehabilitering. Det besvarar Solveig Zander med att vi har fått ett interpellationssvar från arbetsmarknadsministern, och det ska vi nöja oss med. Det är helt häpnadsväckande!

Som politiker tycker jag att det är viktigt att vi tar ställning till politiska förslag. Vi vill ju åstadkomma någonting. Annars skulle vi inte väcka motioner här i riksdagen.

På samma sätt som regeringen lägger fram förslag kommer vi att svara på förslagen och säga vad vi vill åstadkomma. Sedan vill vi ge myndigheten uppdrag utifrån den politiken. Om Solveig Zander tycker att det är konstigt tycker jag att det är ännu konstigare att hon vill vara politiker om hon inte vill vara med och styra och påverka samhället. Jag vill göra det, och det är därför vi lägger fram förslag här i riksdagen.

Anf. 72 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Mycket har sagts här i dag. Detta är ett stort och viktigt utgiftsområde.

Under anslaget Bidrag för sjukskrivningsprocesser finns bland annat ett anslag till aktörer i sjukskrivningsprocessen, till exempel Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, som får över 700 miljoner plus 280 miljoner till samverkan enligt lagen om finansiell samordning, den så kallade Finsam.

Jag brukar kalla dessa olika samverkansformer för ”tvåsam” och ”fyr sam” för att hålla dem isär. Det jag vill prata om här är Finsam, eller ”fyr sam”.

Lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser infördes 2004, och syftet är att ge ytterligare möjligheter till samverkan inom rehabiliteringsområdet. Det är viktigt att samarbete sker mellan olika myndigheter i akt och mening att kunna ge rehabilitering på ett bra sätt och i ett tidigt skede.

Samarbetet sker mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, respektive landsting och kommuner och fick 2012 ett eget anslag, vilket förbättrade kontinuiteten och överblickbarheten. Förut utgjorde anslaget 7 procent av sjukpenninganslaget, och det varierade över tid och gick dessutom ned, och då blev det mindre pengar till Finsam. 2014 är förslaget till anslag 280 miljoner.

Herr talman! Denna summa utgör 50 procent av resurserna, då enligt lagen respektive landsting och kommun ska bidra med lika mycket, så den totala satsningen på samordnad rehabilitering i landet uppgår till 560 miljoner. Av statens avsatta medel på 280 miljoner har 273 miljoner år 2013 fördelats mellan de olika förbunden, och 7 miljoner har använts för olika administrativa kostnader hos Försäkringskassan.

Finansiell samordning bedrivs av samordningsförbund och är en frivillig samverkan. I dag finns 82 samordningsförbund i 222 av landets 290 kommuner. Målgruppen är individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser och som ofta befinner sig långt från arbetsmarknaden. En prioriterad grupp är unga under 29 år med aktivitetsersättning. Ett samarbete mellan olika myndigheter på statlig nivå, landstingsnivå och kommunal nivå har sina sidor i början, när man startar sådana här förbund, men när det väl fungerar är mycket vunnet.

Inspektionen för socialförsäkringen påpekar i sin rapport *Förstärkta rehabiliteringsinsatser i samverkan* att detta skapar förutsättningar för att kunna erbjuda fler personer stöd och aktivitet samt att insatser kan ske i ett tidigare skede. Detta ser jag på nära håll, då jag har varit med om att starta upp ett samordningsförbund där jag än i dag är kvar som ordförande. Inspektionen för socialförsäkringen menar – och utskottet håller med – att det är viktigt att den här modellen fortsätter att utvecklas.

Herr talman! Ett problem som måste lösas är hur utvärdering och uppföljning ska ske. Det är svårt att rent statistiskt påvisa vad som hade hänt med deltagarna om de inte hade deltagit i en insats, det vill säga det finns ingen kontrollgrupp, som det heter på statistikspråk.

Det är också så att en del förbund är ganska små, det vill säga att det är svårt att få relevant statistik, då antalet deltagare per insats är för litet för att man ska nå en statistisk säkerhet. Men samverkansmodellen fungerar väl på de allra flesta håll och är väl värd att fortsätta att utveckla.

Då nya förbund fortlöpande startar upp blir det mindre pengar per förbund vid samma anslagssumma. I budgeten för 2014 förtydligas det nu att hela anslaget i fortsättningen ska fördelas till förbunden, men under 2014 begränsas de administrativa kostnaderna till 3 miljoner. Detta innebär ett tillskott till förbunden, och pengarna gör god nytta där. Jag välkomnar att vi är överens över blockgränserna på den punkten.

Jag välkomnar alltså utskottets förtydligande på denna punkt och ser fram emot ett fortsatt utvecklande av samverkansmodellen, som jag tror

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

på. Jag tror att den är bra för de inblandade myndigheterna samt för de personer som nås av rehabiliteringsinsatserna via samordningsförbunden.

Jag noterar med glädje att regeringen avser att genom uppdrag till Försäkringskassan säkerställa att detta samarbete fortsätter att utvecklas. (Applåder)

Anf. 73 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 7, 12 och 14.

Sjukförsäkringen bygger på den grundläggande principen att alla är med och bidrar till en gemensam försäkring, och alla har samma rätt att få del av den när man behöver den. Vi finansierar den gemensamt genom arbete och avgifter på lönen, och alla kan lita på att den träder in när man behöver den.

Sjukförsäkringen och arbetslöshetskassan har varit viktiga för Sveriges utveckling som välfärdsland. Valfungerande socialförsäkringar bidrar till en förbättrad omställningsförmåga på arbetsmarknaden.

Herr talman! I Sverige är det i dag alltför många som står långt från arbetsmarknaden på grund av ohälsa. Som sagt: Ingen önskar sig att drabbas av cancer eller råka ut för en olycka. De flesta av oss har förmodligen att få vara friska och ha ett arbete under den största delen av vårt liv.

Ohälsa är faktiskt en klassfråga. Det finns olika faktorer som spelar roll: var man bor, var man är född, vilken utbildning man har och självklart vilken typ av arbete man har. Men för den som har oturen att bli sjuk vill vi ha en sjukförsäkring som ger både snabb rehabilitering tillbaka till arbete och ett gott ekonomiskt skydd under den tid det tar.

Vägen tillbaka till ett arbete är i dag väldigt lång på grund av reformens misslyckande. Många kommer aldrig tillbaka till ett eget arbete och en egen försörjning. Vi kan alla vittna om de senaste årens berättelser om att mycket svårt sjuka människor har utförsäkrats.

En av våra distriktsläkare, Daniel Håkansson, säger att man faktiskt har skickat döende patienter till Arbetsförmedlingen. Det är inte acceptabelt. Man kan inte behandla människor på det sättet.

Regeringen hävdar att syftet med de nya reglerna är att föra människor tillbaka till ett arbete. Frågan är: Hur många av dessa människor har fått rehabilitering och gått tillbaka till ett arbete? Den ogenomtänkta reformen försvårar möjligheten till en rehabilitering som är värd namnet.

Det som är intressant är att reformen skulle bryta utanförskapet och få fler i arbete. Vad har den så kallade rehabiliteringskedjan gjort för de sjukskrivna? Det är en viktig fråga som man kan ställa till regeringen? Sjukskrivningarna är nu fler än innan den moderatledda regeringens experiment trädde i kraft 2008.

Konsekvensen av experimentet med sjukförsäkringen är att 70 000–75 000 personer har hamnat utanför sjukförsäkringen. 70 procent av dem är kvinnor. I medierna har vi fått läsa om hur personer med cancer, psykisk ohälsa eller andra svåra sjukdomar har stängts av från sjukförsäkringen, inte för att de blivit friska utan för att den bortre tidsgränsen passerats. Är det verkligen okej att svårt sjuka människor ska behandlas så i vårt välfärdsland Sverige?

Herr talman! Tidsgränserna har inneburit oro och stress för de sjuka. Man har hänvisat sjuka människor till försörjningsstöd när de mist sin arbetsförmåga genom sjukdom och arbetsskada. Man har tvingat sjuka människor att gå från hus och hem och leva på anhöriga. Och man har tvingat människor att säga upp sig från sitt deltidsarbete mitt under pågående rehabilitering.

De svenska trygghetssystemen håller inte längre världsklass.

Vi kan alla vittna om att mer än hälften av de personer som utförsäkrades från sjukförsäkringen i själva verket visade sig vara så sjuka att de nu är tillbaka i försäkringen. 35 000 utförsäkrade återvände till sjukpenningen fram till augusti 2012. Och från förra året fram till nu, 2013, beräknas 13 600 personer återvända till sjukpenningen, enligt Försäkringskassans prognoser och den senaste rapporten från TCO.

Det är dags att sluta experimentera med svårt sjuka människor och utsetta dem för utanförskap. Tidsgränser är bra, men då bör man se till att människor får insatser så att de faktiskt kan komma tillbaka till jobb eller utbildning. Många av dem som utförsäkrats ur sjukförsäkringen har inte ens fått erbjudande om rehabilitering. Och vad är det för typ av rehabilitering vi pratar om? Det kan vara ett samtal en gång i veckan på Arbetsförmedlingen. Tack för det! Om vi kallar det för rehabilitering att man ska gå till Arbetsförmedlingen och sitta där och samtala en timme i veckan kan jag säga: Grattis till misslyckandet!

Herr talman! De som är sjuka måste få rehabilitering så att de kan komma tillbaka till jobb, inte snurra i olika ersättningssystem. Rehabiliteringen ska vara skraddarsydd utifrån individens behov. Det blir en rättighet för individen att få just den rehabilitering som behövs för att återgå till arbete. I första hand tycker jag att man ska kunna återgå till sin gamla arbetsgivare, till gamla eller nya anpassade arbetsuppgifter.

För dem som inte kan återgå till sin tidigare arbetsplats eller till sitt tidigare yrke ska insatserna syfta till att de ska komma vidare till något nytt. Flera utredningar visar att ju tidigare och närmare individerna och arbetsplatserna åtgärderna sätts in desto större är chansen för människor att komma tillbaka.

Med nuvarande regler har den enskilde ålagts allt ansvar. Det är inte en rimlig ordning. Inte minst arbetsgivaren har en central funktion i en rehabilitering värd namnet. De inblandade aktörerna, som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommunen och sjukvården, måste ta sitt ansvar för att detta ska fungera. Det handlar om människor.

Politikens ansvar är att skapa förutsättningar för medborgarna och inte tvärtom. En framgångsrik rehabiliteringspolitik kräver att fokus flyttas från de olika myndigheternas ansvarsområden, ekonomin och statistiken till individens unika behov. I dag har regeringen inte lyckats med det. Ansvarsfördelningen är fortfarande otydlig, och systemet är krångligt.

Herr talman! Vi vill ha en rehabiliteringsförsäkring värd namnet. Om vi vill förhindra att fler slås ut från arbetslivet krävs förebyggande insatser i stället för neddragningar i företagshälsovård och rehabilitering.

Vi vill ha tidiga insatser för att förebygga sjukskrivningar. Vi vill avskaffa andra sjuklöneveckan, så att arbetsgivaren vågar anställa. Vi vill ha en aktiv näringspolitik och bra arbetsmarknadsutbildning. För att människor ska kunna koncentrera sig på att bli friska vill vi se till att de

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

har en ekonomisk trygghet under den tid det tar att komma tillbaka till jobb.

Sverige behöver en mänsklig sjukförsäkring – inte tvärtom! Vi socialdemokrater lämnar ingen ensam!

Avslutningsvis vill jag önska er alla en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 74 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! Jag kommer i mitt inlägg här inte att ägna mig åt anslagsfrågor eller den omedelbara dagspolitiken, där jag instämmer i vad Gunvor G Ericson redan fört fram, utan jag tänker ta mig friheten att föra ett mer filosofiskt resonemang om människovärde och trygghetssystem. Min utgångspunkt är den enskilda motion om en utredning av basinkomst, med anslutande pilotprojekt, som jag skrivit tillsammans med Annika Lillemets, Jan Lindholm och Tina Ehn.

Sedan en tid växer intresset för basinkomst eller, om man så vill, medborgarlön. Nu bildas basinkomstgrupper i Göteborg, Malmö med flera städer. Ja, kanske ser vi här rent av embryot till en ny svensk folk-rörelse. I vårt stora södra grannland, Tyskland, finns sedan länge en böljande basinkomströrelse som driver partierna framför sig och har fått dessa att tillsätta arbetsgrupper för att ta frågan vidare mot förverkligande. Allt fler framstående tyska ekonomer börjar nu titta närmare på frågan om basinkomst.

EU-parlamentet uppmanade i en resolution 2010 medlemsländerna att pröva villkorslös basinkomst som ett sätt att bekämpa social utslagning och framhåller i resolutionen att basinkomst är en icke-stigmatiserande metod med potential att även komma åt dold fattigdom.

På världsnivå finns det stora forskar- och aktivistnätverket Bien, Basic Income Earth Network, som dokumenterar mycket omfattande pilotprojekt med basinkomst i Indien, Brasilien med flera länder.

Dagens växande intresse för basinkomst är naturligtvis ingen slump utan svarar mot en dramatisk social verklighet. Globalisering, digitalisering och automatisering har medfört åtskilligt positivt men har också inneburit att allt färre kan producera allt mer. Även människor med hög utbildning och stor social förmåga har i dag ofta svårt att få fast fot på arbetsmarknaden, och vi ser hur ett så kallat prekariat växer fram där människor under ibland hela sitt yrkesliv tvingas acceptera prekära, osäkra, anställningsförhållanden med långtgående konsekvenser för familjebildning och livschanser. Vad är egentligen naturligare än att människor i vår brytningstid börjar tänka tankar utanför boxen och ifrågasätta rimligheten i att villkora social trygghet med föregående lönearbete? Också i vårt nyss så ombonade Sverige faller i dag allt fler mellan stolar-na och majoriteten arbetslösa får inte längre ersättning från a-kassan.

Uppsvinget för basinkomstidén tror jag även hänger samman med en mycket spännande teoriutveckling där nya finansieringsmöjligheter under senare tid lyfts fram. Den världsledande amerikanske klimatforskaren James Hansen har föreslagit införandet av en hög och över tid stigande koldioxidskatt vars intäkter skulle gå tillbaka till medborgarna i form av en basinkomst, och folkligt stöd för en sådan koldioxidskatt skulle därmed kunna mobiliseras; låg- och medelinkomsttagare gynnas av Hansens förslag.

Hansens geniala idé har redan fått senatorerna Barbara Boxer och Bernie Sanders att i den amerikanska kongressen lägga fram en motion om införande av en koldioxidskatt där 60 procent av skatteuppbörden återförs till medborgarna som basinkomst medan 25 procent går till staten och 15 procent till en fond för satsningar på förnybar energi och energieffektivisering.

Att på det här viset knyta samman kampen mot klimatförändringarna med kampen mot tilltagande sociala klyftor är vackert – ja, det är att vrida upp politik till poesi och hänga upp en lykta av hopp över vår uppgivna tid.

Herr talman! Föga förvånande känner makteliterna djup olust inför basinkomsttanken. Att individen frigörs från beroendeförhållanden av välfärdsbyråkratier och fackliga hierarkier och plötsligt får råd att tacka nej till dåliga anställningsvillkor – ja, allt detta skulle få maktförhållandena i vår värld att börja dansa. Och det vore sannerligen på tiden!

Anf. 75 TOMAS NILSSON (S):

Herr talman! Det är fredag och veckan är snart slut, men på måndag är det en ny vecka för dem av oss som har ett arbete att gå till och är friska nog att ta oss till arbetsplatsen. Så är det tyvärr inte för alla.

Många människor som inget annat vill än att jobba och klara sin egen försörjning har inte denna möjlighet. Jag möter dem i min vanliga vardag som facklig företrädare. Många av samtalen går inte att släppa bara för att arbetsdagen tagit slut. Jag kan bara ana hur många svåra stunder försäkringshandläggare möter i sin vardag då de tvingas berätta att din tidsfrist har gått ut och du har inte rätt till någon sjukersättning – trots att de ser att personen fortfarande är sjuk.

Herr talman! Cirka 75 000 personer har hittills utförsäkrats ur sjukförsäkringen. Det är mer än fyra gånger så många som det bor i Gällivare kommun. Många av sjukskrivningarna är direkt eller indirekt relaterade till arbete och arbetsmiljö. Årligen i landet registreras uppemot 30 000 olyckor kopplade just till jobbet med sjukfrånvaro som följd.

Men regeringen gör precis tvärtom. Regeringen har redan tidigare minskat resurser till Arbetsmiljöverket och lagt ned Arbetslivsinstitutet. Över 90 procent av stödet till företagshälsovården dras ned i höstens budget, och allt färre får rehabilitering och stöd för återgång i arbete. Dessa åtgärder ger i stället motsatt effekt på människors arbetsmiljö och möjligheter att ta sig tillbaka till arbetslivet.

Herr talman! Självklart är det viktigaste att se till att människor håller sig friska med hjälp av ett kontinuerligt systematiskt arbetsmiljöarbete där det förebyggande arbetet börjar redan på golvet – i mitt fall i myllan under jord. Det gör vi genom att stärka och utbilda arbetsgivare och skyddsombud. Att arbetsgivaren har arbetsmiljöansvaret är självklart, men att arbetsgivaren har kunskap om arbetsmiljön är inte alls lika självklart.

Därför är det viktigt att det finns ett starkt rustat arbetsmiljöverk med möjlighet till rådgivning och kontinuerliga tillsynskontroller samt specialiserade inspektörer på verksamheter som kräver detta. Men viktigast för en bättre arbetsmiljö är forskningen. Arbetslivet ska inte slita ut och stressa sönder människor med lång sjukfrånvaro som följd.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Herr talman! Tyvärr har regeringen valt att gå en annan väg. Man fortsätter hellre med gränser i sjukskrivningen och arbetar bakifrån med reaktiva insatser i stället för att förebygga ohälsa och främja hälsa i arbetslinjen.

Men det är uppenbart att regeringens utförsäkringspolitik nått vägs ände. Av regeringens senaste budgetproposition framgår att sjukskrivningarna nu är tillbaka på samma nivå som när regeringen började sitt experiment med sjukförsäkringen. Det går nämligen inte att tvinga folk att bli friska.

Herr talman! Vår välfärd bygger på att alla som kan jobba också ska göra det. Arbetsvillkor och arbetsmiljö måste förändras så att människor inte slits ut i förtid utan orkar jobba fram till pensionsåldern. En trygg sjukförsäkring är en del av en fungerande arbetslinje. Trygga försäkringar bidrar också till tillväxten eftersom trygga människor vågar utbilda sig, byta arbete och starta egna företag. Helt enkelt en arbetslinje värd namnet!

Anf. 76 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Sjukförsäkringen är en av de viktigaste frågorna i vårt samhälle. Vi har i dag en sjukförsäkring som berättigar till ersättning när man går miste om sin arbetsförmåga eller får en försvagad arbetsförmåga.

Finansieringen av denna försäkring står ju löntagarna och egenföretagarna för. Finansieringen ordnas genom socialavgifter. Därför är det viktigt, herr talman, att vi här i riksdagen ser till att garantera att pengarna inte hamnar, som i dag över 100 miljarder, från sjukförsäkringen och andra försäkringar inom socialförsäkringen i skattkistan hos finansministern. Det vi här i riksdagen behöver göra, herr talman, är att titta på: Hur kan vi se till att sjukskrivningarna minskar? Vilken inkomstbortfallsförsäkring har vi som samhälle för att garantera att sjukskrivningstalen blir mindre?

Vilket vägval gjorde Alliansen? Alliansen gjorde det valet att man utgick från att den som nyttjar försäkringen är en misstänkt bidragsfuskare.

Vi har ansvaret, vi 349 ledamöter, för att försäkra oss om att ingen går miste om inkomsten och att inte alltför många får försvagad arbetsförmåga.

Frågan är, herr talman, hur man kan göra det. Man kan göra det genom att inte dra ned på Arbetsmiljöverkets möjligheter att vara ute och se vilka arbetsmiljöer vi har i landet. Man ska öka dessa möjligheter. Man ska ge Arbetsmiljöverket möjligheter att specialisera sig för att hjälpa företag att förbättra arbetsmiljön. Man ska satsa på företagshälsovården, inte dra ned på den, för att kunna förebygga. Man ska satsa på arbetsmiljöforskning, inte helt slopa den.

Vi behöver en inkomstbortfallsförsäkring, och vi behöver som samhälle hjälpa löntagare att behålla en arbetsförmåga och hjälpa företagare att ha en kontinuitet för arbetskraften. Det är det vi behöver, herr talman, och inte låtsas som att alla är bidragstagare.

Det här är en försäkring som löntagare betalar in. Därför ska vi göra allt som finns i vår makt för att nyttja pengarna till att ge löntagare möjligheten att ha arbetsförmågan kvar så länge det går. Vi behöver varenda arbetad timme.

Anf. 77 KURT KVARNSTRÖM (S):

Herr talman! Vi kommer nu över på utgiftsområde 11 i budgeten som behandlar ekonomisk trygghet vid ålderdom. Jag kommer att ägna en större del av mitt anförande åt pensionssystemen naturligtvis, men jag tänker också prata en del om bostadstilläggen.

I fjol höjdes bostadstillägget till pensionärerna genom en ny och rätt så annorlunda konstruktion. Vi hade svårt till och med i utskottet att reda ut hur det fungerar. I år införs ett fribelopp på 24 000 kronor.

Vi tycker att majoriteten i utskottet borde anta vårt förslag om att göra en ordentlig analys över hur förändringarna slår och hur de fördelningspolitiska effekterna blir. Det är en viktig princip som ändras när det gäller att se hur bostadstilläggen slår fördelningspolitiskt. Vi socialdemokrater vill understryka vikten av att stödet ges till dem som har de allra största behoven. Utgångspunkten för förstärkta bostadstillägg bör vara strikt fördelningspolitisk.

Här vill jag yrka bifall till reservation 27.

Herr talman! Vårt pensionssystem konstruerades för mer än tio år sedan, och vi börjar nu få en allt klarare bild av hur det har fungerat hittills. Under den tid som gått har flera av de antaganden och analyser som låg till grund för de beslut som fattades på flera punkter förändrats. Det är nu dags att ta till sig de erfarenheter som vi kan se för att framöver göra de förändringar som behövs för att människor ska få de pensioner som vi i pensionssystemet har utlovat och kan se fram emot bra pensioner.

Den mest påtagliga förändring som har skett under åren hittills är att allt fler har blivit allt äldre. Det tycker jag i grunden är mycket positivt. Under de senaste tio åren har vi i Sverige blivit mer än två år äldre i genomsnitt. Det här är naturligtvis någonting som kraftigt påverkar och förändrar de ekonomiska förutsättningarna i pensionssystemet.

Herr talman! De utredningar som kommer att genomföras ska genomlysra vårt pensionssystem helt och hållet. Det kommer att ligga till grund för de förändringar som vi behöver göra. Och jag är sedan länge övertygad om att vi kommer att behöva göra förändringar.

I år har inkomstpensionerna höjts med 4,1 procent, men 2014 händer det någonting som vi socialdemokrater absolut inte vill uppleva: Bromsen slår till igen. Pensionerna sänks med 2,7 procent. Det är tredje gången sedan det nya pensionssystemet startade. Vi måste göra justeringar som innebär att pensionssystemet blir stabilare och jämnare mellan åren.

Jag tror att det blir nödvändigt att göra flera olika förändringar i pensionssystemet. Det kan handla om premiepensionssystemet, om avgifternas storlek, om taket i pensionssystemet och också om olika åldersgränser. I dag är det för tidigt att komma med ett konkret förslag, men jag hoppas att vi, med hjälp av de tillsatta utredningarna, ska få svar på frågorna.

Herr talman! Det finns många förändringar utanför vårt pensionssystem som har en avgörande betydelse för hur pensionerna kommer att bli för många människor i vårt land.

För det första: Vi har en alltför hög arbetslöshet i Sverige. När grunderna fastslogs hade vi en arbetslöshet på 4 procent; i dag är arbetslös-

Socialförsäkrings-
området
Utgiftsområde 11

heten 8 procent. Det innebär att inkomsterna till pensionerna blir lägre. Det innebär också att många av de arbetslösa får en lägre pension. Flera arbetade timmar är kanske det absolut viktigaste om vi ska få bra pensioner.

För det andra, och det har diskuterats här under hela förmiddagen: En försämrad sjukförsäkring innebär mindre inkomster till pensionerna, men det innebär också att många sjuka kommer att få en sämre ålderspension. Den grupp människor som hamnat ytterst och får socialt bistånd i dag har ökat med 30 procent de senaste åren. De tjänar inte in till någon ålderspension alls.

För det tredje: En försämrad a-kassa innebär att de arbetslösa kommer att få en sämre ålderspension.

Herr talman! Jag ställde frågan till de borgerliga meddebattörerna vid förra årets pensionsdebatt om det inte skulle vara möjligt med en skattesänkning för pensionärerna 2014 för att börja med att jämna ut den skillnad som finns. Jag blev hörsammad. Ni sänker skatten för pensionärerna nästa år, men sänkningen blir alldeles liten. Det beror på att ni samtidigt genomför ett femte skatteavdrag som innebär att klyftan mellan pensionärer och löntagare ökar ytterligare.

Vi socialdemokrater har en större skattesänkning i vårt budgetförslag. Det går bra att ansluta sig till vårt förslag. Vi står också kvar vid vårt tidigare löfte att pensioner och löner ska beskattas lika.

Herr talman! Jag måste ställa två frågor till de borgerliga företrädarna i denna debatt. Hur stor ska skillnaden mellan lön och pension vara? Varför ska Sverige vara det enda land i världen som beskattar pension hårdare än lön?

Jag står givetvis bakom alla våra reservationer men yrkar bifall till reservation 27.

Eftersom det snart är jul önskar jag alla en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 78 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! En 19 år gammal pensionsuppgörelse behöver förändras. Det är nu 19 år sedan de fem partierna Socialdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna våren 1994 kom överens om ett nytt pensionssystem. Det infördes successivt under ett antal år med en genomförandegrupp av politiker från de fem partierna.

Det är mer än tio år sedan systemet trädde i kraft, och genomförandegruppen har upphört. Regeringen har i stället tillsatt en kontrollgrupp med representanter från de fem partierna. Den gruppen kallas den parlamentariska pensionsgruppen trots att bara fem av riksdagens åtta partier ingår.

Det är intressant att notera att gruppens ordförande, socialförsäkringsminister Ulf Kristersson, har lämnat kammaren och inte deltar i denna debatt om pensionen. Han valde tydligen att prioritera sjukförsäkringen. Jag beklagar det, för det hade varit intressant om ordföranden varit här.

Miljöpartiet vill se en inkomstrelaterad pension. Låt mig understryka det så att det är fastlagt.

Vi hade en diskussion när vi i våras lade fram vårt nya partiprogram. Där står bland annat:

”Vi värnar en god allmän pension. Under de senaste decennierna har medellivslängden ökat markant. För de flesta innebär ett längre liv också fler år i god hälsa och i realiteten också fler år då man kan och ofta vill vara kvar i arbete. Detta är dock inte en entydig utveckling, skillnaderna på arbetsmarknaden är stora. I många arbeten når den reella genomsnittliga pensionsåldern inte ens upp till 65 år, och arbetstagare upplever försämrad hälsa redan innan pensionen. Politik för ett mänskligt arbetsliv är därför samhällsekonomiskt viktigt. Pensionsåldern bör vara mer flexibel, och rätten att ha kvar sitt arbete även efter 67 års ålder bör stärkas. Regelverken i dagens pensionssystem, såsom bromsen, premiepensionen och skattenivån, behöver analyseras så att pensionssystemet är långsiktigt hållbart och främjar jämställdhet och jämlikhet. Pensionsmedlen ska placeras etiskt och långsiktigt hållbart.”

Det är demokratiskt bekymmersamt att debatten om pensionssystemet enbart förs mellan de fem ursprungliga partierna. Miljöpartiet begärde inträde i gruppen för att vi är beredda att ta ansvar och påverka. Men svaret vi fick var att frågan var ställd till fel instans. Brevet skrev vi till ordföranden, socialförsäkringsministern. Han svarade dock inte själv, utan vi fick svar från en sekreterare som skrev att frågan var fel ställd. Det är märkligt med en sådan hållning.

Vad vi ska ha för ett pensionssystem i framtiden behöver diskuteras utifrån ett demokratiskt synsätt. Vi ser att det pensionssystem som har funnits i 19 år har en hel del skavanker.

Det är viktigt att se sambandet mellan ett hållbart arbetsliv där det både investeras för fler jobb och möjligheten för människor att stanna kvar längre i arbetslivet. Inte minst gäller det sjukförsäkringsreglerna, som vi nyss debatterade. Hur kan vi få en mänskligare arbetslinje som ger människor en reell möjlighet att välja när de vill gå i pension i stället för att de är helt utslitna och kanske måste välja pension i förtid?

Jag känner en 62-årig kvinna som har jobbat som lärare hela sitt yrkesliv och har en stressrelaterad utmattningsdepression. Hon har verkligen försökt komma tillbaka till arbetet som lärare, men det har inte fungerat. Hon tar i stället ut pension, för hon orkar inte bråka med Försäkringskassan längre efter hot om att bli utförsäkrad för andra gången.

Miljöpartiet vill att reglerna i pensionssystemet ska bidra till en mer flexibel pensionsålder. Till exempel ska den som har deltidspension inte i princip tvingas gå i heltidspension om han eller hon blir arbetslös, så som reglerna är nu.

Vi vill att arbetsmiljöaspekter beaktas och att arbetsplatser anpassas så att fler kan jobba kvar så länge de önskar i stället för att tvingas ta pension för att kroppen tar stryk eller för att arbetsplatsen inte tar till vara äldres kompetens. Det är angeläget för att fler människor ska kunna välja när de faktiskt vill ta ut sin pension.

Pensionssystemet måste bygga på långsiktighet. Därför bör dessa centrala frågor diskuteras i en bredare parlamentarisk grupp än i den fempartigrupp jag talade om förut.

Miljöpartiet vill utveckla pensionssystemet och göra det mer hållbart finansiellt så att inte kostnader vältras över på kommande generationer. Samtidigt ska det ha en inkomstbortfallsprincip och ge social trygghet även för dem som inte haft ett stabilt arbetsliv med tillräcklig inkomst.

Det är ett stort bekymmer att skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomst är så stor. Det kommer att slå igenom på pensionen. Det är också bekymmersamt att många människor står utanför. Alliansen gick till val på att minska utanförskapet, men i praktiken är människor ännu mer utanför i dag – både utanför arbetsliv och utanför möjlighet till försäkring. Det kommer också att slå igenom på pensionen.

Därför pekar vi på ett antal punkter som behöver tas upp när det gäller socialförsäkringen och då särskilt pensionerna. De punkter som behöver belysas är jämställdhetseffekter och socioekonomiska effekter, den automatiska balanseringen eller den så kallade bromsen, premiepensionsdelen i systemet och hur vi ska få hållbara placeringar.

När det gäller jämställdhetseffekter och socioekonomiska effekter kan pensionssystemet givetvis inte kompensera för strukturell lönediskriminering på arbetsmarknaden. Men i det nya systemet med livsinkomst blir det tydligt att lägre lön ger lägre pension. I dag är 80 procent av dem som har garantipension kvinnor. Systemet innebär också att det har blivit viktigare att undvika deltidsarbete och att fördela föräldraledigheten lika för att få en så bra pension som möjligt från det allmänna systemet.

Tar mannen den stora delen av föräldraledigheten? Nej, fortfarande inte. På grund av det får kvinnor lägre pension. Möjligheten att överföra pensionsrätt finns, men det kompenserar inte för lägre pensionsersättning på grund av lägre lön.

Den automatiska balanseringen, bromsen, slår till i dåliga tider. Kurt Kvarnström sade att pensionen räknades upp i år, men bromsen kommer att slå till nästa år. Det betyder att det blir mindre pengar i plånboken för pensionärerna och att en del av den intjänade pensionen försvinner för den som ännu inte gått i pension. Så blir det för att det är för lite pengar i systemet.

Lek med tanken: Om man höjde avgiften som går till inkomstpensionen från 16 procent till 16,64 procent skulle bromsen inte aktiveras, enligt beräkningar som jag har låtit riksdagens utredningstjänst göra. Är det något som ni i Pensionsgruppen har övervägt?

Från början sades det att bromsen nog aldrig skulle behöva användas, men nu verkar den ha blivit regel snarare än undantag. Att helt ta bort bromsen är ingen lösning, om vi vill att våra barn och barnbarn ska kunna få del av pensionen, men finansieringen behöver diskuteras.

Slutligen: Premiepensionsdelen har inte blivit den succé som de borgliga ledamöterna hoppades på. Faktum är att det är få människor som aktivt agerar för att nå bättre avkastning på sina placeringar. Närmare hälften av spararna på Fondtorget har aldrig bytt fonder. Systemet är för krångligt i dag, och för den som vill göra en aktiv placering utifrån miljökriterier är det svårt att få bra information.

Banta antalet fonder så att det blir en kostnadseffektivitet, men gör det möjligt att välja för dem som vill! Ta också med i beräkningen AP-fondernas placeringar och vilka konsekvenser för hållbar utveckling som de ger inom pensionssystemet men också miljömässigt globalt! Placera pensionspengar i fossilenergi eller ställ etiska och miljömässiga krav, likaväl som ekonomiska krav på förvaltningen!

Pensionssystemet måste bygga på långsiktighet och vara stabilt både ekonomiskt och socialt.

Anf. 79 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det är, Gunvor G Ericson, många saker som du nämnde som jag tror att vi i grunden är rätt eniga om. Väldigt mycket som jag nämnde i mitt anförande och som ligger utanför pensionssystemet har också förändrats rätt mycket under de här åren. Egentligen är pensionssystemet en spegelbild av hur arbetslivet har fungerat historiskt. Det är därför det ser ut som det gör.

Jag vill ändå ge en tillrättavisning. Gruppen heter Pensionsgruppen – inte den parlamentariska pensionsgruppen. Det vill jag förtydliga.

Jag skulle vilja höra lite mer från Miljöpartiet och Gunvor G Ericson om den flexibilitet som ni kraftigt lyfter in. Ett av de bekymmer som jag upplever är att bryggan mellan människor som drabbas av sjukdomar och försäkring går över i pensionssystemet, alltså sjukförsäkringen, som tidigare debatterades, och det är en svårighet när vi pratar om ökad flexibilitet i pensionssystemet.

Som regelverken ser ut i dag skapar det ökade klyftor mellan människor beroende på hälsan och utvecklingen i livet. Jag skulle vilja veta lite mer om hur Miljöpartiet har funderat när det gäller den ökade flexibiliteten i pensionssystemet.

Anf. 80 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Pensionsgruppen är inte parlamentarisk, rättade Kurt Kvarnström. Ja, tyvärr har det blivit lite av de fems gäng. Jag önskar att debatten vore mer utanför och inte bara inom gruppen.

Från Miljöpartiets sida är vi ödmjuka. Det var därför vi sade att vi är beredda att gå med i Pensionsgruppen och ta ansvar. Vi ser ju att det finns förändringar som behöver göras.

Vi är väldigt tveksamma till att man skulle ändra möjligheten att ta ut pension, det vill säga höja den lägre gränsen. Det har ju diskuterats att man inte skulle få gå i pension vid 61 års ålder, och även riktåldern 65–66 år har diskuterats, att den skulle höjas till 67 år, vilket en utredning som ni har tillsatt har föreslagit.

Vi tycker att det skulle vara bra att ha en flexibilitet mellan till exempel 61 och 70 år. Men jag håller med om att man inte ska tvingas gå i pension, precis som jag beskrev i mitt anförande om den 62-åriga läraren, som inte orkade bråka med Försäkringskassan. Vi ska inte putta över människor till pensionssystemet som egentligen vill komma till arbetslivet.

Det hade varit mycket bättre för den här kvinnan om hon hade fått möjlighet att vara deltidssjukskriven eller ha deltidsförtidspension två dagar i veckan och kunna jobba tre dagar i veckan. Då tror jag att hon hade kunnat stanna kvar längre i arbetslivet.

Den typen av flexibilitet vill vi se över. Men det handlar inte enbart om regler i pensionssystemet, utan det handlar också om regler i sjukförsäkringen och människors livsvillkor.

Anf. 81 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag upplever att vi nog är väldigt överens om förändringarna i sjukförsäkringen och svårigheterna för många äldre som har

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

drabbats av nedsatt förmåga att vara med på arbetsmarknaden, med de skärpta reglerna i sjukförsäkringen. Jag har precis som Gunvor G Ericson mött ett antal personer som inte har fått halv förtidspension utan i stället har valt att ta ut sin ålderspension i förtid. Det är ingen bra utveckling. Det är en utveckling som lite grann oroar mig att fler människor väljer tidiga uttag, att fler människor som inte har några andra förutsättningar väljer det.

Det har kommit många utredningar. De är offentliga för alla att ta del av. Det är en rätt stor materia att ge sig in i. En viktig grund kunde vara hur Miljöpartiet har tagit till sig en del av de här frågorna.

Ytterst kommer debatten, förslagen och besluten att hanteras i Pensionsgruppen, i socialförsäkringsutskottet och genom beslut här i kammaren. På det viset är det ingen större skillnad. I många utredningar är det väl mindre grupper som fördjupar sig i de utredningar som har kommit för att lägga fram olika förslag.

Som jag nämnde i mitt anförande finns det sannolikt flera olika saker som man måste göra. En sak förefaller vi vara överens om med Miljöpartiet: Fler arbetade timmar är kanske den allra viktigaste nyckeln för att pensionerna på sikt ska vara på bättre nivå och fungera bättre än i dag.

Anf. 82 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag håller just nu på att läsa tre stora tegelstenar som ligger på mitt bord som handlar om pensionerna. De handlar om åldern, men de handlar också om bromsen och om premiepensionssystemet.

Det jag saknar är den offentliga debatten. Jag tycker att det är bekymmersamt att vi inte pratar om hur vi ska kunna förena ett mänskligt arbetsliv med ett fungerande pensionssystem. Jag är väldigt bekymrad när jag hör folk säga att vi ska skrota bromsen eller helt skrota premiepensionssystemet. Hur kommer då pensionerna att se ut för våra kommande generationer?

Miljöpartiet har som en av sina grundvärderingar ideologiskt att värna de kommande generationerna. Vi måste se till att få ett pensionssystem som fungerar både i dag och i morgon för våra barn och barnbarn. Det gäller även de etiska argumenten om hur man placerar pengarna.

När det gäller fler arbetade timmar handlar det inte enbart om att de enskilda individerna ska arbeta fler timmar utan också om att se till att människor ska kunna ha ett arbete att gå till. Jag tror i grunden att Kurt Kvarnström är helt överens med Miljöpartiet om att vi måste skapa fler arbetstillfällen och investera för fler jobb, så att alla människor som vill arbeta också kan ha ett jobb att gå till.

Anf. 83 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom är det område som vi sverigedemokrater har valt att satsa mest på av dem som vi debatterar här i dag.

I dag får var tredje pensionär enligt Pensionsmyndigheten ut mindre än 10 800 kronor per månad. Siffran 10 800 kronor är den gräns där människor under det inkomstbeloppet klassas som fattiga. Det beloppet menar vi är inte tillräckligt.

Sverigedemokraternas vision är att alla ska ha råd att leva på sin pension, och ett första steg är att öka garantipensionen. Vid årsskiftet

2012/13 var det 800 000 personer som helt eller delvis fick sin ersättning från garantipensionen, varav ca 100 000 pensionärer erhöll endast garantipension. Det handlar alltså om 7 046 kronor i månaden för gifta och 7 899 kronor för ogifta enligt dagens nivåer.

Då kan man tänka på att den genomsnittliga bostadskostnaden enligt Försäkringskassan i Storstockholm är 5 650 kronor i månaden, i Storgöteborg 5 225 kronor i månaden och i övriga kommuner 4 500–5 000 kronor i månaden. Då blir det inte så mycket pengar kvar att leva på.

Riksrevisionen har i en nyligen presenterad rapport visat på stora mörkertal gällande tilläggsersättningar. Detta betyder att en viss andel är berättigad till tilläggsersättningar men har inte ansökt om dem. Oavsett om den andelen är 37 procent i fråga om bostadstillägget och hela 86 procent i fråga om äldreomsorgsstödet, som Riksrevisionen menar, eller betydligt mindre, som regeringen menar, visar detta att den viktigaste grundtryggheten inom pensionen är garantipensionen som betalas ut automatiskt. Den bör ligga högre än i dag.

Under budgetperioden – alltså under fyra år – ökar vi anslagen till garantipensionen vid ålderspension med nästan 27 miljarder kronor. Det innebär en ungefärlig höjning med 10 procent, alltså 790 kronor i månaden för ogifta och 705 kronor för gifta.

En annan viktig aspekt för individens privatekonomi är pensionärs-skatten. Sverigedemokraterna menar att pension är uppskjuten lön och ska beskattas som lön. Det finns varken logik eller rättvisa i att pensionärer ska beskattas högre än vanliga löntagare. Vår ambition är att kraftigt reducera skillnaden mellan lön och pension.

I vårt budgetförslag avsätter vi under de kommande fyra åren 37,1 miljarder kronor för att sänka pensionsskatten. Detta motsvarar för en genomsnittlig pensionär en höjd nettotinkomst på 417 kronor per månad. På sikt är vårt mål att helt eliminera skatteskillnaden, och detta är ett första steg på vägen.

Utöver direkta åtgärder för att förbättra individernas privatekonomi vill vi även förbättra för pensionärerna på många andra sätt. Exempelvis vill vi höja den övre gränsen på det allmänna tandvårdsbidraget så att alla från 65 år erhåller den högre nivån på 300 kronor per år och inte endast de över 74 år. Vi vill även förstärka äldreomsorgen med sammanlagt 5,4 miljarder kronor, inrätta äldreomsorgscentraler och förbättra anhörigstödet.

Dessutom vill vi öka insatserna mot brott mot äldre och satsa på fler kategoriboenden med husdjursprofil. Under budgetperioden satsar vi även 1,4 miljarder kronor på vad vi kallar för ett matlyft.

Sverigedemokraterna är hela Sveriges parti, inte minst pensionärer-nas. Även på detta utgiftsområde har vårt förslag till budgettram fallit i tidigare votering. Jag får därför hänvisa till vårt särskilda yttrande.

Anf. 84 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Varannan kvinnlig pensionär ligger under fattigdoms-gränsen som är 10 800 kronor i månaden. En förklaring till det är den stora löneskillnaden mellan kvinnor och män. Kvinnors taxerade inkomst är i snitt 73 procent av männens. Drygt hälften av alla kvinnor som går i pension i Sverige i dag får garantipension – mellan 5 000 och 8 000 kronor i månaden efter skatt. Det ligger under EU:s definition av fattigdom.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

Självklart är det ett resultat av det ojämställda arbetslivet. Om det ska förändras krävs så djupgående förändringar att man knappt vill ta i det, säger Maria Hemström Hemmingsson, huvudsekreterare i regeringens delegation för jämställdhet i arbetslivet i ett samtal i *PI-Morgon*.

Den stora förklaringen ligger enligt henne i att kvinnorna tar huvudansvaret för hem och barn. Hon pekar på att kvinnor i snitt ägnar 47 minuter mer om dagen åt obetalt arbete.

Hon säger:

”Det är inte jätteskillnader mellan kvinnor och män. Men det adderar faktiskt till sju arbetsveckor på ett år, som kvinnor arbetar obetalt. I snitt arbetar kvinnor och män lika många timmar varje dag, men medan män är på jobbet och får lön och pensionspoäng, så arbetar kvinnor hemma.”

I ett annat sammanhang säger Maria Hemström Hemmingsson att det bästa sättet att göra något åt ojämställdheten i arbetslivet som följer kvinnor ända in i pensionen är att individualisera, alltså tudela, föräldraförsäkringen. Hon konstaterar dock att det inte finns något parti som driver den frågan. Där har hon fel. Vänsterpartiet driver frågan om att jämställa föräldraförsäkringen så att den delas på två, lika för båda föräldrarna.

Herr talman! Löneskillnaderna är också rejäla mellan traditionella kvinno- respektive mansdominerade yrken. I nio av de tio största arbetskategorierna tjänar män mer än kvinnor. Självklart påverkar det pensionens storlek.

Man kan naturligtvis tycka som Heidi Avellan, ledarskribent på Sydsvenskan. Hon skrev den 20 november att man får skylla sig själv om man blir fattigpensionär för futtiga 47 minuter om dagen.

Att helt eller delvis ställa sig utanför arbetsmarknaden har sitt pris, skriver Heidi Avellan.

Hon lyckas helt – precis som regeringen verkar göra – trola bort samhällets strukturer när hon tycker att problemet med kvinnors lägre pensioner beror på kvinnorna själva.

Ja, det har sitt pris att vi har massarbetslöshet och en föräldraförsäkring som inte självklart delas lika mellan föräldrarna.

Herr talman! För Vänsterpartiet är könsskillnaderna i pensionerna i stället ett mycket konkret exempel på hur den bristande jämställdheten i samhället drabbar många kvinnor. Principen att hela livsinkomsten påverkar pensionen innebär att den genomsnittliga pensionen är lägre för kvinnor än för män eftersom kvinnor har lägre förvärvsfrekvens, större andel deltidsarbete, högre sjukfrånvaro, längre föräldraledighet och lägre löner.

Eftersom vi i Vänsterpartiet ser dessa strukturer har vi förstås förslag till förändringar som ändrar dessa system och minskar de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män. Vi tycker, precis som Maria Hemström Hemmingsson, att en tvådelad föräldraförsäkring är en bra början för att råda bot på detta eftersom den bristande jämställdheten kommer att ha inverkan på pensionerna långt in i framtiden. Därför är det viktigt att vi genomför reformer nu.

Herr talman! Vårt gemensamma pensionssystem måste vara utformat så att det ger ekonomiska förutsättningar för ett värdigt ekonomiskt liv när man så att säga har gjort sin tjänst i jobbet, alltså när den aktiva arbetsperioden är slut.

Pensionssystemet bör vara utformat så att det inte missgynnar den som varit sjuk, arbetslös, fött barn eller haft otrygga anställningar. Vi vet ju att alla inte kan jobba tills de är 75 år.

Det nuvarande pensionssystemet missgynnar LO-kollektivet och kvinnor som grupp. Pensionssystemet i sig må vara hur robust som helst, men inbromsningar och dyr förvaltning av premiepensionen gynnar inte pensionären. Vi menar att man bör låta avgifterna till PPM gå till inkomstpensionssystemet. Då kanske några inbromsningar kan pareras.

PPM-systemet är otryggt och kostar oerhört stora summor i förvaltningsavgifter. Hade avgiften på 2 ½ procent tillförts inkomstpensionssystemet redan från början hade minskningen av pensionerna de senaste åren kunnat undvikas. Det hade vi gärna sett att man hade gjort. Det skapar nämligen stora spänningar i samhället när inkomstutvecklingen mellan dem som fortfarande jobbar och pensionärerna går åt olika håll. Både äldre och yngre drabbas av denna broms, eller balansering – de äldre genom att pensionerna sänks och de yngre genom att deras pensionsrättigheter inte räknas upp lika mycket som de skulle ha gjort utan denna inbromsning. Det är negativt för alla generationer.

Nu är det så att Vänsterpartiet inte har en helt fix och färdig lösning för hur pensionerna bör förändras, men vi vet hur vi vill att det ska fungera för att det ska utjämnas och för att människor ska kunna ha ett aktivt och värdigt ekonomiskt liv efter att de har slutat jobba. Det duger inte längre att de fem partier som står bakom systemet sitter i slutna rum. Ni må komma och ge aldrig så bra utredningar, men man har alltid en fördel av att vara med där själva idéerna man sedan lägger på bordet formas. Jag tycker att det är ett odemokratiskt sätt.

Det är nu 19 år sedan Vänsterpartiet hoppade av den pensionsuppgörelse som var, eftersom vi redan då såg att bristerna skulle uppkomma. Vi tycker att det är dags att utvärdera och analysera pensionssystemet, som inte är så himla nytt längre. Vi tycker att det borde göras i god parlamentarisk ordning, på riktigt. Vi tycker nämligen inte att det fungerar när så många som varannan kvinnlig pensionär ligger under fattigdomsgränsen. Då tycker vi att det finns någonting att göra åt systemet. Pensionärer går back, och mest back går kvinnorna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 30 och 31.

Anf. 85 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Wiwi-Anne uppehöll sig rätt mycket kring förutsättningar som ligger vid sidan om pensionssystemet och som påverkar pensionerna mycket. I mycket av det Wiwi-Anne Johansson har sagt kan vi instämma. Som jag sade tidigare är arbetslivet en spegelbild av den pension som blir, i och med att det är ett system som finns under hela livet.

Löneskillnadsfrågan är naturligtvis väldigt svår. Då tycker jag att det känns bra att komma från Avesta. Det är den kommun i det här landet som kanske ligger allra längst fram och där i princip alla som jobbar i kommunen har rätt till heltid. Det vill jag framhålla. Det är, precis som Wiwi-Anne Johansson har tagit upp, en oerhört viktig del hur det ser ut i arbetslivet och vilka förutsättningar det faktiskt finns för människor att få en löneinkomst och få en rimlig pension.

Sedan kommer Wiwi-Anne Johansson lite grann in på pensions-systemet och lyfter fram föräldralediga kvinnors situation. Hon säger att även de som är föräldralediga missgynnas av pensionssystemet, och där vill jag ställa en fråga. Vi har konstruerat en lösning som egentligen ger kvinnorna – det är främst kvinnor som tar föräldraledigt, men det gäller även killarna – en möjlighet att faktiskt på tre olika sätt få en fördel i de olika modeller man har tagit fram, för att verkligen lyfta in pensionsrätten på ett mycket bättre sätt än tidigare. Jag funderar på hur Wiwi-Anne Johansson egentligen ser på det när hon är kritisk mot lösningen kring vad man ska göra för justeringar där. Det är nämligen en fråga som har diskuterats väldigt lite.

Den andra delen är PPM-systemet och de avgifter som finns. Där gjorde vi en förändring för ungefär tre år sedan, så att Sjunde AP-fonden Såfa, med en mycket låg administrativ avgift, står öppen för de allra flesta att välja.

Anf. 86 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag börjar med de föräldralediga. Jag kanske var otydlig. Jag menar att föräldraförsäkringen i sig, så som den ser ut i dag, inte gynnar ett jämställt uttag. På sikt är det alltså så. Jag menar inte att pensionssystemet borde ändras, utan det är en av de andra saker vi ändå är hyggligt överens om – massarbetslöshet och annat befrämjar inte en bra pension. Jag vill bara säga det, så att det blir rätt.

När det gäller löneskillnader är det jättebra att det är så himla bra i Avesta. I Malmö där vi är med och styr är det också rätt sjyst; där har alla rätt till heltid som vill ha det.

När det gäller PPM får Kurt Kvarnström gärna stå för vad S egentligen tycker. Jag har nämligen hört Tomas Eneroth säga att vi nog borde se över PPM-systemet och om vi inte ska lyfta in de 2 ½ procenten – eller någon del av procenten – i inkomstpensionssystemet. Jag tyckte nog att Kurt Kvarnström slirade lite grann och undvek att säga vad han tyckte och i stället pekade på Såfa. Ja, man kommer in i Såfa. Jag har väl i stort sett mina pengar i Såfa, antar jag, för jag har inte brytt mig om det. Jag ägnar mig inte åt spekulationer på börsen – inte för att det inte är fint nog, men vem har tid med det? Man har ju fullt upp med att jobba.

Vad jag förstår är dock inte Såfa den bästa fonden. Det är en högriskfond. Det kanske inte är riktigt så att man om man inte är intresserad av att spekulera med de pensionspengar man har skulle vilja ha dem i en högriskfond. Jag vill gärna höra vad Kurt Kvarnström säger om det. Hur ska ni ha det med PPM egentligen? Vi och LO är överens. Var står ni?

Anf. 87 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Premiepensionen, PPM, är väl än så länge rätt enkel att ta ställning till på sitt sätt. Vi har i grunden, som Wiwi-Anne Johansson säkert vet, sedan många år ett kongressbeslut där vi har tyckt att 2 procent inledningsvis skulle räcka när det gäller premiepensionen. Kompromissen och överenskommelsen mellan partierna landar på 2 ½.

Det är precis som jag nämnde naturligtvis en fråga som verkligen behövs diskuteras, för vi kan väl vara överens om att det utfall som de allra flesta som trodde på utvecklingen väntade sig skulle fortsätta vara inte har varit under de ungefär tio år som har gått sedan pensionssystemet

föddes. Det fanns väl en grundtanke där att kapitalet historiskt har växt mer än löneutvecklingen. Men så har inte varit fallet nu, och då blir det en annan utveckling. Det är alltså en av de frågor som absolut fortsatt behöver diskuteras när det gäller den delen.

Vi kan ha en diskussion om huruvida högriskdelen är relevant eller inte över tid. Det är inget politiskt beslut utan ett beslut av dem som förhoppningsvis förstår sig på placeringarna bättre än jag. Där kan man ha mycket att önska. Men modellen att man växlar över successivt från 55 år i den lösning vi valde för dem som inte bryr sig alls, så att männskor har en säkrare och tryggare premiepension den dagen de behöver sin pension, tycker jag var ett steg i rätt riktning när det gäller den utveckling som har varit. Den försvarar jag. Sedan behöver man se på det här framöver, definitivt.

Det jag var lite konfunderad över i Vänsterpartiets motion var att pensionssystemet helt och fullt skulle följa löneutvecklingen. Det finns inget sådant system i världen, och jag funderar på hur man har tänkt att man över huvud taget ska klara en finansiering av ett sådant system.

Anf. 88 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Man ska inte se det som att det ska följa löneutvecklingen krona för krona, men det är i alla fall uppskjuten lön och bör hänga med. Det ska inte vara som i dag, när vi ser hur varje jobbskatteavdrag urholkar pensionen i förhållande till vad vi som arbetar och tjänar pengar har. Det är alltså på det sättet. Vi är naturligtvis för en likvärdig beskattning, men det är också så att det för varje jobbskatteavdrag blir allt svårare att hänga med. Det kostar mer att ha lika beskattning, men det tycker vi att vi ska ha.

När det gäller placeringarna tycker vi naturligtvis att man ska ha etiska fonder och annat. Vi inser också att vi inte kan ligga med våra pengar i madrassen; det tycker inte vi heller. Men man måste ha koll på det, och det tycker vi att man inom den lilla Pensionsgruppen – de fems gäng, som Gunvor kallade er – ska ha. Det är inte så att vi är så himla sugna på att sitta med er. Det är visserligen ganska trevligt att umgås med några av er, men det handlar om insyn och möjlighet att vara med och påverka utvecklingen. Vi kan väl inte ha det på det viset att varannan kvinna får garantipension och lever på fattigdomsgränsen. Det vet ni med.

Jag får heller inget svar på hur ni ska ha det med PPM. Jag har i alla fall läst att Tomas Eneroth, som nu inte kan svara, har sagt att man kanske skulle ha lite mer av PPM-pengarna till inkomstpensionssystemet. Kurt Kvarnström duckar, och Stefan Löfven har väl duckat också. Vi är dock överens med LO om det.

Det finns alltså en del att göra i pensionssystemet. Vi är gärna med och bidrar.

Anf. 89 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Vi ska nu debattera pensionssystemet, ett område som är en av grundpelarna i den svenska socialförsäkringen.

Nästan alla människor och partier har väl uppfattningen att vi ska ha bra och generösa pensioner, som kan ge medborgarna en tillräckligt bra ersättning för att kunna leva på och även kunna ha pengar till de nödvän-

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

digaste utgifterna. Då är frågan: Har vi det i dag, och hur kommer det att se ut i framtiden?

Det som kommer att vara helt avgörande är hur stor sysselsättning vi har och kommer att ha i framtiden i Sverige. Den ekonomiska politiken kommer att ha avgörande betydelse för hur stora pensioner vi kommer att kunna skaffa oss. För man en politik i landet som till exempel medför att tiotusentals jobb försvinner, på grund av höjda skatter eller någonting annat, slår det direkt på pensionssystemet. Därför är det av stor vikt att våra ungdomar kommer i arbete så tidigt som möjligt, såväl för dem själva som för samhället i stort. Vi kommer att behöva varje arbetad timme vi kan uppbåda framåt.

Därför är det av synnerlig vikt att skolsystemet fungerar och att vi kan integrera våra nysvenskar på arbetsmarknaden. Det är viktigt för Sverige, för människorna själva och inte minst för pensionssystemets uthållighet att kunna ge bra pensioner. Dessutom måste fler människor jobba lite längre om denna ekvation ska gå ihop.

Tittar vi utanför Sverige behöver vi inte leta länge förrän vi hittar system som inte är finansierade och som kommer att krascha om det inte tillförs mycket pengar från staten eller någon annan. Många stater, även här i Europa, kommer att ställas inför svåra politiska avvägningar och prövningar av det finansiella systemet där man kommer att ifrågasättas inför förslag om kraftiga sänkningar av pensioner och höjda pensionsåldrar. Det är frågor som påverkar hela EU, och därför har man tagit upp dessa frågor på dagordningen.

Hur ser det då ut i Sverige? Ja, den raka sanningen är att vi har ett system som kommer att hålla i många år, men även här har vi utmaningar och påfrestningar som kan ge sänkta pensioner om vi inte gör någonting alls.

Vi ska vara tacksamma mot våra företrädare som på ett bra sätt tog ansvar för kommande generationer genom att i grunden ändra pensionsystemet. Det gamla ATP-systemet hade naturligtvis sina fördelar för den enskilde på det viset att det lättare gav full pension vid färre arbetade år. Men det hade också ett kraftigt systemfel som hade gjort att det finansiellt hade gått så att säga i väggen om det inte hade fått årliga tillskott i form av allt högre avgifter. Det hade ingen koppling till tillväxten och livslängden och heller ingen koppling till arbetade timmar. Därför kan man lite vanvördigt säga att ATP-systemet verkligen skickade sin nota till våra barn och barnbarn.

Herr talman! Det innebär inte att vi inte också har utmaningar i vårt nuvarande pensionssystem. Det är därför som Pensionsgruppen, som företräds av fem partier, följer utvecklingen och har tagit fram ett antal utredningar som alla på olika sätt ska förstärka och förbättra pensionssystemet totalt sett. Det är en stor styrka att vi så här kan arbeta över blockgränserna för att det ska resultera i långsiktiga lösningar som håller i många år.

En av de viktigaste utredningarna är den så kallade Pensionsåldersutredningen. Eftersom vi har glädjen att få bli äldre och äldre ökar medellivslängden, och har gjort så under många år. Men det riskerar också att sänka pensionerna så kraftigt att många får en för liten pension för att kunna leva på. Därför är det så viktigt att hitta en bred överenskommelse för att fler som är friska och vid god vigör ska kunna bli kvar i arbetslivet

längre än vad som nu är fallet. Det är bra för den enskilde, för arbetslivet och för samhället i stort, men det är också bra för dem som inte orkar ända fram till en så kallad normal pensionsålder, eftersom det ger mer resurser i alla system så att vi får pengar även till dessa människor. Men det är också viktigt att få fram bra förslag för att förbättra arbetsmiljön i många arbeten för att man ska kunna orka arbeta lite längre.

Herr talman! En av delarna i det nya pensionssystemet är premiepensionsdelen, som vi varit inne på här tidigare. Självklart kan man diskutera och utreda om man kan förenkla och förbättra premiepensionen. Det är just därför som vi har utrett detta inom Pensionsgruppen.

Men när man som pensionärsorganisationerna, LO och nu även Socialdemokraterna säger sig vilja avskaffa hela premiepensionen och överföra den till inkomstpensionssystemet för att förstärka detta tror jag inte att man riktigt satt sig in i alla konsekvenser av ett sådant beslut.

En av huvudpunkterna för att man ville ha ett system med premiepension var att man ville ha en riskdelning mellan det sedvanliga inkomstpensionssystemet och det finansiella systemet. Tittar man i det långa perspektivet bakåt i tiden ser man att det finansiella systemet alltid har gett mer än andra system.

I dagarna kommer årets tilldelningar till alla arbetstagare. Det är i år 33,5 miljarder som tillförs premiepensionssystemet. Till detta har 2013, vilket ingen har nämnt tidigare, varit ett mycket bra börsår. Systemet kommer säkert att öka med mer än 70 miljarder.

Detta gör att premiepensionssystemet vid årsskiftet 2014 kommer att ha över 500 miljarder i tillgångar som är allas våra premiepensionstillgångar. Däremot är det riktigt att det fortfarande bara är en liten rännil av dessa tillgångar som sipprar ut till dagens pensionärer, nämligen någonstans mellan 2 och 3 miljarder.

Här ligger en del av problematiken. Premiepensionen kommer i huvudsak att vara riktigt viktig för våra barn och barnbarn. Pensionsmyndigheten har räknat på detta och säger att det vid en beräkning av en försiktig värdetillväxt av fonderna kan röra sig om 1 000–2 000 kronor i månaden mer för dem än om avgifterna hade inbetalats till det traditionella inkomstpensionssystemet.

Dessutom kommer det att skaka om den finansiella marknaden väldigt mycket om så mycket som 500 miljarder ska flyttas till inkomstpensionssystemet. Detta kommer att leda till en så stor oro att det påverkar näringslivet, ekonomin och sysselsättningen. Det vill i alla fall inte jag medverka till. De som föreslår avskaffad premiepension vill jag uppmana: Tänk till, tänk om och tänk rätt!

Herr talman! Nu kommer mina frågor till oppositionen.

Min första fråga är till Socialdemokraterna. Först och främst måste ni sätta ned foten när det gäller premiepensionen. I dag får vi olika signaler, att vi ska fortsätta på den inslagna vägen eller att vi helt ska ta bort den. Svara gärna i dag på frågorna: Hur ska vi fortsätta? Vad ska vi göra med premiepensionen?

Det är också väl bekant att ni har varit kritiska till Alliansens jobbskatteavdrag, men ni har sedan godtagit dem i er budgetmotion. Trots att det är på detta vis låter det i er retorik om jobbskatteavdraget som att ni vill ta bort denna skattereform om ni skulle få makten. Dessutom låter det som om pensionärerna fått höjd skatt jämfört med under den tid då ni

hade makten, före 2006, när ni mycket väl vet att skatten kommer att sänkas med 16,45 miljarder, om vi tar med sänkningen vid årsskiftet. Det är betydligt mer än ni någonsin har sänkt skatten för pensionärer, även om ni denna gång faktiskt har kommit med en ytterligare sänkning i ert förslag.

Nu är frågan, med tanke på hur ni svänger fram och tillbaka, hur ni kommer att göra om ni skulle få makten igen. Kommer ni att höja jobbskatteavdraget? Kommer ni att höja skatten för pensionärer? Kommer ni även att ta bort det dubbla jobbskatteavdraget som nu finns för alla som är över 65 år?

Min andra fråga går till Vänstern. Ni har sedan det nya pensionssystemet infördes kritiserat detta och har ofta sagt att man borde införa ett helt nytt system, så även i år. Ni klagar även på nivåerna i pensionssystemet och vill helst ha tillbaka ett gammalt förmånsbestämt system. Det skulle innebära att systemet måste förstärkas med flera tusen miljarder om alla människor skulle omfattas nu och i framtiden.

Jag förstår att det är ett välvilligt önsketänkande, men ni är ett riksdagsparti som måste ta ansvar. Ett seriöst riksdagsparti måste titta på konsekvenserna av ett sådant förslag, precis som Kvarnström sade i sin fråga i repliken. Var ska ni ta de pengarna, och vem ska betala?

Jag skulle också vilja ställa en fråga till Sverigedemokraterna. Jag noterar att ni även i år har gjort en kraftig satsning på garantipensionärerna i ert budgetförslag. Det låter också välvilligt och bra för gruppen. Men har ni verkligen tänkt igenom hur ert förslag slår totalt med och utan bostadstillägg?

Alla som sysslar med pensionsfrågor vet att skillnaden i pension och bostadstillägg mellan de som enbart har garantipension och de som har låg inkomstpension är mycket liten. Därför blir min fråga följande: Är ni medvetna om att ert förslag kan ge konstiga effekter mellan olika grupper av pensionärer? Ja, det kan faktiskt ge effekten att en garantipensionär med fullt bostadstillägg får ett betydligt större totalbelopp än en människa med en större pension som jobbat heltid hela livet.

Herr talman! Pensionärer är ingen enhetlig grupp. Där finns människor som under åren skaffat sig en bra ekonomisk situation, inte minst med hjälp av olika tjänstepensionslösningar. Dessutom utnyttjar allt fler människor möjligheten att jobba lite till även efter att de har börjat ta ut pension. Detta är extra gynnsamt för den enskilde, eftersom man då uppbär dubbelt jobbskatteavdrag.

Nästa år kan även de som uppbär bostadstillägg tjäna upp till 24 000 kronor utan att det minskar tillägget. Alla dessa åtgärder kom till för att människor ska kunna skaffa sin försörjning utan marginaleffekter, och det gynnar jobblinjen och ger möjligheter att klara sig själv.

Men det finns också grupper som är ekonomiskt utsatta och får vända på varje krona och som kanske inte har möjlighet att förbättra sin egen situation. Det gäller inte minst kvinnor som kanske varit hemma ett antal år i arbetsför ålder och sedan arbetat deltid.

Där är det viktigt att pensionerna kan hållas intakta och inte sjunker på grund av bromsar och annat. Därför är det bra att vi även nästa år 2014 kan göra en skattesänkning som är den femte sedan år 2006 där denna lindrar effekten av bromsen.

Det är viktigt att framhålla att det nya uppräkningsystemet för pensioner faktiskt gett betydligt mer trots bromsar än det gamla ATP-systemets prisbasbeloppshöjning. Det är också roligt att konstatera att Pensionsmyndigheten räknar med att åren 2015–2017 kommer att levere höjningar på inkomstpensionen.

Ett annat mycket roligt konstaterande är att Sverige faktiskt är ett av de allra bästa länderna i hela världen för pensionärer att bo i och att de är tillfreds med tillvaron i stort.

Herr talman! Jag yrkar med dessa ord bifall till utskottets förslag i socialförsäkringsutskottets betänkande 2013/14:SfU1 i sin helhet och avslag på motioner och reservationer.

Jag skulle vilja avsluta mitt anförande med detta. Det viktigaste för att vi ska ha kvar hyggliga pensioner i framtiden är att vi säger ja till en fortsatt arbetslinje och stabila statsfinanser.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 90 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Din vana trogen svarar du inte på någon av mina frågor, Lars-Arne Staxäng. Jag får väl göra på samma sätt med dina frågor. Det för debatten långt framåt, eller hur?

Jag kan upprepa mina frågor. Hur stor ska skillnaden vara i beskattning mellan pensionärer och löntagare? Hur länge ska Sverige vara det enda land i världen som beskattar pensionärerna högre än löntagarna? Det var de två frågor jag ställde.

När det gäller mitt svar på hans fråga om premiepensionen vet Lars-Arne Staxäng mycket väl att vi har lyft in hela den diskussionen precis som du har sagt. Ska vi justera med 0,5 procent eller ska vi justera med det hela?

Jag skulle vilja ställa en motfråga på det området. Vad finns det för fördelar de åren som pensionssystemet har funnits med att vi har haft premiepensionen?

Jag har en andra fråga som är relevant i sammanhanget. Det är väldigt viktigt att vi har arbetade timmar som grund för att vi har bra pensioner. Sysselsättningen är oerhört viktig.

Facit efter de sju år som ni regerat är att det går precis åt fel håll. Sysselsättningen sjunker, Lars-Arne Staxäng. Det är fler som inte har något jobb och någon grund för sin pension fortsättningsvis. Det var det ni skulle mätas av på efter de år som ni regerat.

Min följdfråga i det sammanhanget är: Hur länge tycker Staxäng att vi ska arbeta?

Anf. 91 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Det blir väl alltid så att man håller sitt anförande om det man vill föra fram. Sedan får vi ta replikerna här. Jag ska försöka svara.

Hur stor ska skillnaden vara mellan pensionärer och löntagare? Målet är – och det har jag sagt förut – att den ska minska och helst försvinna på sikt. Under denna mandatperiod 2010–2014 har den minskat gentemot tidigare period.

När det gäller premiepensionen kan man titta på några år där det gått väldigt dåligt i det ekonomiska systemet. Då har också premiepensionen gått dåligt. Men börjar man titta i det långa loppet från 2001, 2002 och även tar med åren 2012 och 2013 börjar det rätta till sig. Efter detta år, som har varit ett väldigt bra börsår, har det tydligt visat att premiepensionen ger betydligt mer än inkomstindex.

Det är ett sista svar jag vill ge. Kvarnström och även hans kolleger tar ofta upp massarbetslösheten. Ett land som precis drivit politiken som ni driver i opposition, att med kraftigt höjda skatter göra återställare i bidragssystem och politiska styrsystem, är Frankrike.

Går vi till den politik som presenterades i valet för Frankrike visar det sig nu efter att man har drivit politiken i regeringsställning ett och ett halvt år med den nya presidenten att arbetslösheten är 11–12 procent. Frankrike är riktigt på dekis. Alla kurvor visar sig till och med för närvarande vara sämre än i Spanien och Italien.

Den franske socialistpresidenten har förtroende från 15 procent. Detta är väl allvarligt. Man kan tala om massarbetslöshet om man är uppe i 11–12 procent. Det är 50–60 procent mer än i Sverige. Frankrike är riktigt illa ute.

Är det de som ni har till föredöme om ni skulle få makten nästa år?

Anf. 92 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag förstår mycket väl att Lars-Arne Staxäng gärna vill tala om hur det är i andra länder i förhållande till hur det är i det egna landet och med den egna politiken. Det vore mer på sin plats att ni talade om den politik som ni har drivit under dessa år när arbetslösheten mer än fördubblats.

Det som oroar mig allra mest, om vi ska uppehålla oss vid det, är den ungdomsarbetslöshet vi har. Det är de ungdomar som på sikt ska ha en bra pension. Det oroar mig väldigt mycket. Men det vill inte Lars-Arne Staxäng tala om. Han vill tala om ytterligheter i andra länder i stället. Det är definitivt inget föredöme för oss.

Vi anser att det behöver satsas betydligt mer på utbildning och sysselsättning för ungdomarna. Det har vi lagt konkreta förslag om i kammaren och också lagt betydligt mer resurser från samhället i stället för att bara fortsätta med jobbskatteavdragen.

Lars-Arne Staxäng måste ändå inse och hålla med om att alla de jobbskatteavdrag som nu har genomförts med över 100 miljarder som man delar ut till enskilda personer inte har gett något resultat på sysselsättningen. Vi har 8 procents arbetslöshet i dag mot tidigare 4 procent. Detta facit kan vi tala länge om i debatten. Hur sysselsättningen förändras i vårt land är en viktig grund för hur pensionerna ska se ut på sikt. Det allra största bekymret är ungdomsarbetslösheten.

Min fråga kvarstår. Hur länge tycker Lars-Arne Staxäng att vi ska arbeta? Ska vi arbeta till 75 år eller 70 år? Hur länge ska vi hålla på att jobba, tycker Lars-Arne Staxäng? Det är tydligen den fråga som är bland de viktigaste för de borgerliga partierna att ha som grund för att förändra i pensionssystemet.

Anf. 93 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta frågorna bakifrån. Det är viktigt att de som har möjlighet i framtiden, har kapacitet och är friska nog jobbar några år till. Det kan vara till 67, 69 eller kanske till och med 70 år och över det. Då får vi in mer pengar i systemet, som också gagnar dem som inte orkar ända fram. Det var svar på den frågan.

I er budgetmotion har ni förslag på över 30 miljarder i skattehöjningar. Enligt Finansdepartementet skulle detta ge som effekt att minst 80 000 arbeten försvinner. Om det nu skulle vara så har RUT räknat på vad detta skulle få för effekt för pensionärerna. Mellan 130 och 265 kronors sänkning i månaden beroende på hur stor pensionen är skulle detta ge. Det finns nämligen en direkt koppling mellan hur många arbeten det finns och hur mycket ekonomin växer eller krymper och pensionerna.

Kvarnström säger att man inte har Frankrike som förebild. De drev exakt samma förslag när de kom i regeringsställning där som ni nu försöker presentera för svenska folket. Det är relevant att jämföra detta: Med höjda skatter minskar antalet jobb i Sverige, vilket också gör att pensionerna minskar.

Anf. 94 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Lars-Arne Staxäng frågade om höjda anslag för garantipensioner. Det framgår att vi höjer garantipensionen till ålderspension med 6,7 miljarder. Det leder till att kostnaden för bostadstilläggen minskar därför att det är färre som kommer att bli berättigade, eller så blir fler berättigade till lägre bostadstillägg.

När det gäller dem som har låga inkomstpensioner är tanken att det ska bli fler garantipensionärer, det vill säga att de som har lägst inkomstpensioner lyfts upp på samma nivå som de nya garantipensionsnivåerna.

Jag kunde inte låta bli att lägga märke till att Lars-Arne Staxäng menade att finansieringen av pensioner sker genom att det jobbas mer. Han nämnde bland annat just att vi måste få in fler nysvenskar på arbetsmarknaden, som han uttryckte det. Faktum är att man har försökt verkställa denna plan tidigare, men det har aldrig lyckats. Det är inte så att fler nysvenskar på arbetsmarknaden är det som på något sätt bidrar till att vi får råd med pensioner. Vi har pensionärer som lever på fattigdomsgränsen, och samtidigt finns det obegränsat med resurser till massinvandring och mångkultur.

Lars-Arne Staxäng kanske minns valrörelsen, då Sverigedemokraterna hade en film där vi menade att man kan välja mellan pensionsbroms och invandringsbroms. Vi valde invandringsbromsen, men ni väljer tydligen att fortsätta satsa på pensionsbromsen. Jag skulle gärna vilja höra Lars-Arne Staxäng redogöra lite grann för filosofin bakom den principen.

Anf. 95 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Även när det gäller era frågor och en höjning av garantipensionen är det lätt att säga så här. Det är lätt att säga att man ska höja garantipensionen, och sedan ser man detta som en isolerad företeelse. Hela pensionssystemet hänger ihop som ett nätverk. Om man börjar höja på ett ställe måste man också höja i nästa steg även för inkomstpensionärerna. Då får man ett system som hänger ihop.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

Vi lät RUT räkna lite på hur en höjning skulle bli, precis som ni har gjort. Den blir väldigt konstig. Såsom ni har utformat systemet nu medför det att vissa inkomstpensionärer får ut sämre pension än garantipensionärer med bostadstillägg. Det blir väldigt knepigt. Jag tror att ni ska gå hem till er kammare och räkna om förslaget eller komma med ett mer genomarbetat förslag till nästa år. Det är ett litet tips. Jag tror inte att detta förslag håller. Det skulle bli ett ramaskri ute bland vanliga människor, inte minst pensionärer, om detta skulle komma ut.

Att få fler människor i jobb är en av de allra viktigaste delarna. Vi debatterar just nu den svenska skolan. Vi måste få den att bli bättre. Det är viktigt för hela Sverige, men det är också viktigt för pensionssystemet i framtiden.

Det är precis samma sak med integrationen. Sverige har varit ett av de sämre länderna med att integrera våra nya invånare. Det finns siffror på detta. Det är en av de saker vi måste bli mycket bättre på. Vi måste kunna anpassa oss, och vi måste lära oss av vad man har gjort i andra länder med de här sakerna. Vi behöver varenda en som bor här i Sverige för att kunna klara framtiden. Det kommer att råda brist på arbetskraft i framtiden, inte minst inom det offentliga. Det gäller det kommunala, det landstingskommunala och även i viss mån inom staten. Vi kommer att behöva varje person, och just därför måste vi skola in de nya i arbeten.

Anf. 96 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Lars-Arne Staxäng vill att vi ska dra lärdom av andra länder när det gäller integration. Huvudlärdomen man kan dra är att de tar in färre.

Jag tror knappast att jag har sett den RUT-utredning som han hänvisade till. Men vi har också gjort RUT-utredningar, och vi kanske skulle ta och jämföra våra respektive utredningar.

Visst – mer arbete och höjd pension! Vi har till och med i ett tidigare utgiftsområde som vi debatterade i förmiddags, utgiftsområde 10, satsningar på just småföretag för att skapa fler arbetstillfällen. Vi har, som jag sade, också ganska rejäla nedskärningar på onödiga kostnader som borgarna uppenbarligen inte tycker är onödiga. Det tycker i och för sig inte de rödgröna heller när vi talar om invandring. Det är i alla fall sådant som kan finansiera såväl pensioner som förbättrad levnadsstandard för pensionärer och dessutom satsningar på jobb och tillväxt.

Det är Sverigedemokraternas politik, och jag tycker att det är tråkigt att det än så länge inte är någon annan som har tagit till sig det.

Anf. 97 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att jag tror att ni ska räkna än en gång på de höjningar och de förslag ni har lagt fram. Jag tror att det blir bättre om ni även får med hela pyramiden på alla grupper – både dem som har ganska låg inkomstpension och dem som har garantipension. Jag vill bara mana till det till nästa år.

Integrationspolitiken kan naturligtvis bli bättre. Det säger i princip alla, och det har man kommit fram till i flera utredningar. Det är en av de viktigaste delar vi har. Vi kan gå utanför Europa. Vi kan gå till Australien, till USA och till Kanada, där man kanske har haft mycket bättre integration. Vi måste lära oss av dessa länder. Om vi gör det på rätt sätt

kommer vi att få ett Sverige där det fungerar, där vi kommer in i arbetskraft och där alla kommer att behövas. Det är detta Sverige som vi vill se i en framtid där allt fungerar.

Anf. 98 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Det är verkligen viktigt att vi har ett pensionssystem som ger en garanterad trygghet men som också lämnar möjlighet för individen att påverka den framtida pensionen. Precis som när det gäller socialförsäkringarna i övrigt är det väsentligt att det finns ett allmänt pensionssystem som alla tillhör och som innebär garantier och trygghet. Det är en gammal liberal idé. I år firar vi hundraårsjubileet av den första folkpensionen i Sverige, som genomfördes av liberalen Karl Staaff.

Som har nämnts här i debatten ser vi runt om i Europa att många länder har ofinansierade system. På olika sätt måste de snabbt och drastiskt höja pensionsåldrarna och minska nivåerna. Det är naturligtvis oerhört osäkert för vanliga människor med medelinkomster och låga inkomster att leva i sådana pensionssystem, som lovar mer än de håller.

Man får ändå säga att Sverige har ett stabilt pensionssystem, som det principbeslutades om i en bred uppgörelse på 90-talet. Några viktiga inslag var att systemet ska vara långsiktigt hållbart och stabilt. Inga oegnomtänkta beslut ska fattas, pensionssystemet ska ligga utanför den vanliga statsbudgeten och det ska ha inbyggda balanssystem – det som ibland lite föraktfullt kallas för bromsen – så att förhållandet mellan tillgångar och skulder är tryggt.

Därför har också vårt pensionssystem uppmärksammats på många håll i världen och i många andra länder som själva har problem att betala ut sina en gång beslutade pensioner.

När detta, att vi på många sätt har anledning att vara glada över vårt svenska pensionssystem, är sagt ska vi naturligtvis tänka på att många pensionärer har svårt att få pengarna att räcka till. De lever på små marginaler. Särskilt gäller det äldre pensionärer med garantipension eller äldreförsörjningsstöd, och det gäller inte minst många kvinnor som har levt i ett ojämnt samhälle och haft litet utrymme till förvärvsarbete. De som lever på garantipension minskar i antal för varje år, eftersom allt fler jobbar ihop till en rimlig pension. Men det är viktigt att inte glömma bort dem.

Därför har regeringen också sänkt skatten för pensionärerna, allra mest för dem med låg pension. Och därför har regeringen höjt bostadstillägget för pensionärer som har rätt till det.

Det är ingen tvekan, herr talman, om att pensionärerna i Sverige har mer i plånboken i dag än vad de hade haft om den socialdemokratiska skattepolitiken hade fått fortsätta som den såg ut före valet 2006. Det fanns inga förslag till skattesänkningar för pensionärer från Socialdemokraterna 2006. Dem har Alliansen genomfört. I årets budget föreslår dessutom regeringen att en ålderspensionär med bostadstillägg ska få behålla en del av det även om personen jobbar extra och tjänar lite mer.

Gunvor G Ericson och även Wiwi-Anne Johansson tog upp de dåliga pensionerna för kvinnorna. Som sagt var är det ett problem att vi har ett så ojämnt samhälle som vi har i Sverige och att både männen och kvinnorna kommer in i en struktur som gör att kvinnor hela tiden får uppoffra sina studier, sin karriär och sitt arbete för familjen. Det speglas i

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

pensionssystemet. Själva pensionssystemet i sig är inte orättvist mot kvinnor, men det är en oerhört viktig fråga där olika intressen och ideologiska utgångspunkter – valfrihet, strikta regler för att uppnå jämställdhet och så vidare – ofta står mot varandra.

Vi i Folkpartiet har, som ni säkert vet, på vårt senaste landsmöte konstaterat att det går för långsamt. Därför har vi beslutat att driva införandet av ytterligare en pappa- och en mammamånad, så att vi delar mer på föräldraförsäkringen. Det var ju faktiskt Folkpartiet som med en borgerlig regering och med Bengt Westerberg som partiledare en gång införde den första pappamånaden i Sverige. Frågan är viktig och hör hemma i diskussionen om pensionssystemet.

Som Lars-Arne Staxäng sade har det satts i gång en hel del utredningar, för även om vi kan säga att systemet som helhet fungerar bra finns det hela tiden utrymme för att göra översyner och justeringar. De utredningar och beredningar som har gjorts handlar, som vi har hört, om pensionsrelaterade åldrar, om hur AP-fonderna ska placera sina tillgångar, om teknisk översyn över balanstal, broms och så vidare och också en översyn av premiepensionens utformning.

Ålderspensionsutredningen har redovisat förslag som utgår från den positiva förändringen att vi människor lever längre. Det är i första hand någonting att glädjas åt, men det får också konsekvensen att pensionen ska räcka till fler år om man inte jobbar längre. Det är en utgångspunkt som jag tror att ingen kan säga emot.

I motsats till för kanske bara några år sedan är det många människor som vill jobba längre än till de fyllt 67, där ju rätten att jobba längre i dag upphör. Det är många som känner att de har mycket kvar att bidra med långt senare än dagens pensionsålder. Vi har många trista exempel på att duktig arbetskraft som har mycket kvar att ge tvingas sluta, ofta på ett oflexibelt sätt. Vi måste helt enkelt sluta med att vara så åldersfixerade i Sverige. Vi måste också inse att antalet jobb inte är konstant utan att jobb skapar andra jobb och att fler äldre som jobbar inte nödvändigtvis tar jobb från unga. Som helhet är det bara bra att fler jobbar längre, men förutom det är det också så att om fler lever längre måste också fler jobba längre, om inte pensionerna ska urholkas.

Ålderspensionsutredningen har ett antal förslag som går ut på att successivt flytta upp de olika gränser som gör att människor ofta uppmuntras att sluta jobba. Det handlar om gränser för när man får söka bostadstillägg, om rätt till a-kassa som i dag upphör vid 65 år, om sjukförsäkringen som i dag trappas av från 65 år och om att höja gränsen för anställningsskydd till 69 år.

Det här är intressanta förslag till lösningar på utmaningarna i pensionssystemet. Det är någonting som ska diskuteras brett och som partier som stod bakom pensionsuppgörelsen också ska diskutera i Pensionsgruppen.

Folkpartiets utgångspunkt är att man principiellt borde sträva efter att koppla den genomsnittliga pensionsåldern till höjningen av den genomsnittliga livslängden. Det är en naturlig utgångspunkt, tycker jag, och det är detta, riktålder, som utredaren talar om. Det talas inte nödvändigtvis om att tvinga folk att gå i pension vid en viss ålder men att anpassa systemen så att man uppmuntrar folk som vill det att jobba längre. Det

kommer att bli en spännande diskussion om hur vi går vidare med Ål-
derspensionsutredningen.

En annan diskussion handlar om bromsen, som egentligen heter ba-
lanseringen, för att balanseringen kan både göra att löneindex slår ige-
nom kraftigt men också hålla igen ökningarna när marginalerna blir för små
i pensionssystemet. Det är just den balanseringen som kan bromsa, och
att den kan göra det är en garanti för att framtidens pensionärer ska få
tillräckliga pensioner. Därför ska den vara kvar.

Däremot är vi många som är positiva till att se över hur den utformas
tekniskt. Det finns nu ett antal förslag på tekniska lösningar som gör att
bromsen kanske inte slår till lika hårt eller utjämnas och sprider effekter-
na över flera år så att vi inte får så stor slagighet som det är i dag. Men att
ta bort gränsen för att man inte tömmer pensionssystemet för framtida
generationer är helt fel tänkt, enligt min uppfattning.

Vänsterpartiet vill i sin reservation avskaffa premiepensionssystemet.
Det är, som Lars-Arne Staxäng förklarade, att ta pengar från dem som är
unga i dag. För folk som är i min ålder har premiepensionen en ganska
liten betydelse. Men när de som nu är i 20–30-årsåldern blir pensionärer
kommer det som genereras från premiepensionssparandet att vara en
viktig del av deras pension. Enligt vad myndigheterna beräknar kan det
handla om flera tusen kronor i månaden i mindre pension om man tar
bort premiepensionssparandet från pensionssystemet.

Många säger i debatten att det är hemskt att man ska behöva speku-
lera på börsen, men då ska jag påminna om att det finns ett tryggt icke-
vals-system i det statliga icke-valsalternativet som man både kan välja till
och välja bort. De har haft en bra utveckling av sina placeringar genom
åren. Där kan man sätta sin premiepension om man inte har lust att fun-
dera på placeringar. Jag har full respekt för det. Jag är själv ingen aktiv
spekulant när det gäller pensionssparande, men jag tycker att det är vik-
tigt att det i ett obligatoriskt pensionssystem, som vi har i Sverige, ändå
finns en liten möjlighet för dem som vill vara med och tänka lite själva
och fundera på hur de vill placera en del av sitt sparande att göra det. Det
är för mig en ideologiskt viktig del. Det var en bra kompromiss som
Socialdemokraterna och de borgerliga kom fram till med den här delen
av premiepensionssparandet.

Herr talman! Vi kan göra mycket inom olika politikområden för att
äldre ska leva bra, och ännu bättre, i vårt land. Just det allmänna pens-
ionssystemet ger en viktig och stabil trygghetsgrund även om det för
många fortfarande handlar om så små marginaler att samhället måste
komplettera även utanför pensionssystemet.

När vi diskuterar förändringar i pensionssystemet ska vi även i fram-
tiden ha breda överenskommelser om pensionen för att garantera den
långsiktiga tryggheten.

Avslutningsvis, herr talman, har Folkpartiet särskilt tre viktiga ut-
gångspunkter för sin politik när det gäller pensionen. Den första är att
arbete och bra ekonomi är en självklar förutsättning för trygga pensioner.
Den andra är att det ska finnas en koppling mellan inbetalda avgifter och
pensionsnivå, och den tredje är vi inte ska ta från dagens 20- och 30-
åringars framtida pension.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de
reservationer som finns.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

I detta anförande instämde Anna Steele (FP).

Anf. 99 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Ulf Nilsson talar sig varm för premiepensionerna. Jag har förstått att det är en viktig utgångspunkt för Folkpartiet att hålla fast vid det.

Mycket beror på de analyser man gör och de tidpunkter man väljer för att starta sin analys. Premiepensionssystemet bygger på att kapitalet ständigt har en mycket stor tillväxt. Nu har vi tio år bakom oss med en helt annorlunda situation. Då ifrågasätter jag vad man bygger den starka analysen på, att premiepensionerna har ett sådant stort värde.

Det finns också ett annat värde i premiepensionerna, med en annan konstruktion. Om man flyttar över en del till det allmänna systemet stärker det både dagens pensioner och morgondagens pensioner.

Anf. 100 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! För det första ska det påpekas – Kurt Kvarnström påstår visserligen inte det, men många tror att det är något slags kris i pensionsystemet – att över lång sikt håller pensionsystemet ihop. Inget talar för att det kommer att bli kriser med ständiga balanseringar på lång sikt.

För det andra finns det naturligtvis inga penningplaceringar, i någon form, som någon objektivt kan säga självklart är de allra bästa. Erfarenheten talar för att börsen har gått bättre än löneutvecklingen generellt i 50–60 år, i varje fall räknat från 30-talskrisen. Ingen ekonom kan säga att det är garanterat bäst om vi placerar pensionspengar på det ena eller det andra sättet. Då är kompromissen att låta just 2,5 procent följa börsutvecklingen en rimlig avvägning. Det är ingen stor del, men om börsen går bra är det ändå en betydande del.

Pensionsmyndigheten räknade med att om börsen under de närmaste 30 åren kommer att gå som den har gjort under de senaste 50 kommer framtidens pensionärer att förlora några tusen i månaden på att vi avskaffar premiepensionssystemet. Den risken vill jag inte ta.

Naturligtvis har Kurt Kvarnström rätt i att det inte finns någon hundra procentig garanti för vilken placering som är den bästa, oavsett vilken linje man driver. Icke-valsalternativet har dock haft en god utveckling hittills i Sverige.

Sedan har vi det lilla utrymmet – som man ideologiskt kan försvara – som innebär att enskilda individer själva ska ha en liten möjlighet att försöka påverka det obligatoriska sparandet, om de vill.

Jag ser det som en uppenbar risk att Kurt Kvarnströms tanke om att föra över delar av premiepensionssystemet kommer att drabba framtidens pensionssparare.

Anf. 101 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det bygger på den borgerliga tesen om att kapital är viktigt. Det är viktigt, men det finns faktorer i detta som jag tycker att man bortser från. Avgifterna i premiepensionssystemet är väl ändå dyra?

Ett annat faktum som tydligt har kommit fram i utredningarna är att under de år som vi har haft pensionssystemet har AP-fondernas tillväxt

varit dubbelt så stor som premiepensionernas. Tänk om man i stället hade valt att använda dem som den större bufferten. Utredningarna talar också för att det gemensamma allmänna sparandet har varit mycket mer framgångsrikt, och om jag skulle bygga på den tesen är din tes när det gäller den här delen helt felaktig, Ulf Nilsson.

Jag måste säga att jag är lite överraskad över att de borgerliga partierna driver dessa frågor, i debattartiklar och andra forum, med sådan kraft och emfas över hela landet. Då är det viktigt att det framkommer här att det bygger på en tro om att kapitalet på börsen, och de placeringar som görs där, ska växa kraftigt.

När jag ser på pensionerna och pensionssystemet oroar jag mig också mycket för de avtalade pensionerna som inte heller har haft den utvecklingen under den här tiden. En allt större del av våra pensioner ska ut på den spekulativa marknaden. Det är i grunden oansvarigt att leda utvecklingen framåt genom att tro att kapitalet ska ge en tillväxt utöver allt annat. Det måste finnas andra och tryggare sätt att ge människor en trygghet i pensionen på längre sikt.

I tio år har vi sett hur kortsiktigheten i det ekonomiska tänkandet har sett ut. Det är förvånande att de borgerliga partiföreträdarna, med sådan kraft och med den tesen driver frågorna i hela landet.

Anf. 102 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Kurt Kvarnström säger att det bygger på tro. Ja, Kurt Kvarnströms resonemang bygger på spekulering och tro, nämligen på tron att de senaste 50 årens statistik över att börsutvecklingen har varit bättre än löneutvecklingen kommer att brytas. Det är inte heller något annat än tro. Det går inte att fastställa någonting objektivt hundra procentigt säkert i en sådan fråga.

När det ändå har varit så framgångsrikt finns det ingen som helst anledning att inte behålla denna lilla del, som bara utgör en liten men viktig del, av premiepensionssparandet – om det fortsätter att gå bra på börsen på lång sikt.

Det är fel att påstå att mitt resonemang skulle vara mer tro eller spekulering än vad Kurt Kvarnströms är. Det bygger också på något slags bedömning. Många års statistik talar dessutom snarare för min bedömning.

Det är sedan en helt annan sak att man kan göra justeringar; det är också det som utredningen av premiepensionssystemet visar. Det är vi alla i Pensionsgruppen – tror jag – beredda att resonera kring. Det kan handla om avgifter som begränsar antalet fonder i viss utsträckning. Det kan handla om bättre information, och det kan handla om andra åtgärder – utredaren kanske föreslår vissa gränser för hur höga riskerna ska vara och så vidare. Där är vi från Folkpartiet öppna för en bred diskussion över parti- och blockgränser.

Vi slår dock vakt om själva grundidén att valfriheten och möjligheten att spara på det sättet ska finnas kvar. Det var en kompromiss som var ett viktigt inslag i pensionsuppgörelsen.

Anf. 103 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Nu handlar det, som vi har hört, om pensioner. Till att börja med föreslår man i betänkandet att Pensionsmyndigheten ska få

mer pengar till information. Det är viktigt att vi uppmärksammar det. Pensionsmyndigheten skulle verkligen behöva informera mer, inte minst om pensionssystemets konstruktion. Den är oerhört dåligt känd bland Sveriges befolkning. Ändå är det viktigt att vi känner till hur det fungerar för att vi själva ska kunna påverka vilken pension vi får. Jag tänker inte minst på dagens ungdomar som ska in på arbetsmarknaden, eller som redan har kommit in, och hur viktigt det är att de känner till hur pensionssystemet fungerar för att också kunna få en inkomst när de inte längre kan arbeta.

Det finns fler saker som handlar om information. Vad gäller bostadstillägget, som vi har diskuterat tidigare i dag, kommer vi att höja bostadstillägget eller förändra det en del även nästa år på ett positivt sätt. Jag är övertygad om att det bland de pensionärer som vi alla slår mest vakt om, de som har de lägsta pensionerna, finns många som är berättigade till bostadstillägg men inte känner till att de har möjlighet att få det. Där skulle Pensionsmyndigheten behöva göra ännu mer, gå igenom underlag och uppmuntra dem som inte sökt bostadstillägg att göra det. Det skulle verkligen förbättra deras pension.

De som har de lägsta pensionerna är som vi hört kvinnor. Vad gör vi åt det? Ja, det kan man verkligen undra. Vi centerkvinnor är i färd med att slutsignera en rapport med 36 förslag om hur kvinnor kan få högre pension. Det är en cliffhanger; ni får höra mer om det senare.

Pensionssystemet har vi hört mycket om. Detsamma gäller de utredningar som är på gång. Jag har förmånen att vara Centerns representant i Pensionsgruppen. Det uppskattar jag oerhört mycket, för det är ett viktigt område att jobba med. Vi vill alla att vi ska få högre pension.

Vi har talat om Ålderspensionsutredningen, som kom med förslag om att vi ska höja pensionsåldern. Det är inte bara vi i Pensionsgruppen som kan påverka så att vi får fler arbetade år och fler arbetade timmar. Nej, skolsystemet behöver göras om. I dag är man 28–29 år innan man är fast förankrad på arbetsmarknaden. Det beror på att många av oss pluggar länge. Vi måste genomföra studierna på kortare tid, men det är ingenting som vi i Pensionsgruppen kan påverka, alltså hur fort vi passerar genom skolsystemet.

En annan uppgift som vi har gäller föräldraförsäkringen. Där måste vi se till att vi delar den mer jämnt så att kvinnor också får högre lön. Och lönerörelsen ska vi bara inte tala om! Vi har redan hört hur viktigt det är att kvinnors löner blir högre, men det kan inte vi i Pensionsgruppen påverka. Att dela pensionen med mannen man lever med, mannen man har barn med, är ytterligare ett alternativ, men inte heller det kan vi påverka i dagsläget.

Det finns mycket vi kan göra, men inte allt. Jag önskar att vi hade fler hängrännor i det politiska systemet i stället för stuprör, som nu är fallet. Det tar alltför lång tid att få igenom saker när många från våra departement är inblandade.

Vi tjänar som sagt på att arbeta. I dag har vi även talat om arbetsmiljön, hur oerhört viktig den är för att kunna arbeta längre. Vi har hört att det inte längre finns någon forskning på det området. Det gör det visst! Vi har i Pensionsgruppen fått oss till del hur man vid Uppsala universitet bland annat undersökt vad det är som hindrar människor från att arbeta längre upp i åren. Det är beklagligt att behöva inse att när man är 55-plus

är man inte längre intressant för sin arbetsgivare. Det är något som vi kan påverka i andra positioner i samhället och därmed medverka till att vi har möjlighet att jobba längre.

Att kunna byta arbete är också mycket viktigt. Där finns en villfarelse om att det blir dyrt för arbetsgivaren vad gäller tjänstepensionen när man är äldre och byter arbete och arbetsgivare. Den villfarelsen vill jag härmed avfärda. Så är nämligen inte fallet. Det skulle dock vara bättre om vi fick en flexibel LAS som gjorde det enklare att byta arbete än i dag.

Kurt Kvarnström tar upp det som vi säger om att sänka skatten ytterligare för pensionärer. Sedan säger han att jobbskatteavdraget skulle vara det som förhindrar att vi sänker skatten för pensionärer. Socialdemokraterna finansierar sina reformer med pengar som inte finns. Att trola fram resurser genom att säga nej till jobbskatteavdraget, som ni sedan lovar att acceptera, Kurt Kvarnström, är som att bjuda på valflask med hjälp av monopolpengar, eller vad jag ska jämföra det med.

Vad kommer ni att välja bort, Kurt Kvarnström, när ni säger att ni accepterar jobbskatteavdraget? Ska ni inte sänka pensionsskatten? Ska ni inte satsa på skolan? Ni har redan sagt att ni ska ta bort de sänkta arbetsgivaravgifterna för ungdomar – och så oroar sig Kurt Kvarnström för att det inte är lätt för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Den möjlighet som i dag finns och som gett ett bra resultat vill Kurt Kvarnström ta bort. Då säger jag: För pensionssystemet är det oerhört viktigt att vi behåller de sänkta arbetsgivaravgifterna för ungdomar. Det om något bidrar till att de får pension den dag de kommer upp i pensionsåldern.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 104 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Vi får höra många slirningar på sanningar eller fakta, men jag ska inte gå in på det, för då skulle jag få hålla på länge.

För femte gången sänker nu Alliansen skatten för pensionärer. Sammanlagt har vi då, nästa år, sänkt skatten med 16 miljarder kronor de senaste sju åren. Det är glädjande att de svenska finanserna är i så god ordning att dessa förbättringar går att göra. Det finns anledning att glädjas.

De försök som ibland görs för att förminska dessa förbättringar blir rent patetiska. Den som verkligen anser att en förbättring av garantipensionen med en hel månadslön varje år inte är något att yvas över måste i så fall förklara varför man själv tidigare inte gjort något som ens kommer i närheten av nu genomförda förbättringar. För inkomstpensionärer innebär förslagen sammantaget en förbättring av inkomsten med upp till 11 000 kronor om året. När man säger att det senaste jobbskatteavdraget skulle öka klyftorna mellan pensionsbeskattning och inkomstbeskattning av löntagare är det en ren osanning. Under denna mandatperiod har, i och med det nu föreliggande förslaget, 1,7 miljoner pensionärer fått sänkt skatt med 11 miljarder kronor medan 4,1 miljoner löntagare fått sänkt skatt med 12,5 miljarder. Skatten för pensionärerna har alltså sänkts med mer än det dubbla i förhållande till löntagarna. Det vore bra om man sade som det var, herr talman.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

Det svenska pensionssystemet är utformat för att motverka att det långsiktigt utbetalar mer än vad tillgångarna tillåter. Det är alltså inget politiskt styrsystem som i Grekland. Det kallas för balansering. Mycket av den senaste tidens diskussioner om pensioner har riktat in sig mot denna nödvändiga funktion. Därmed inser man inte att tilltron till systemet skulle minska om kopplingen mellan inkomster och utgifter upphörde. Om man vill stärka tillgångarna i systemet får det göras på annat sätt.

Ett annat förslag som har framförts är att avveckla premiepensionen och överföra dess medel till inkomstpensionssystemet. Syftet med den åtgärden vore att ge dagens pensionärer högre pension. Resultatet av en sådan manöver skulle avhända dagens sparare möjligheterna att själva påverka en del av sin framtida pension, ungefär 13 procent. Därutöver skulle principen om att inte föra över skulder mellan generationer urholkas. Frågan varför dagens sparare skulle avsätta ytterligare 2,5 procent till dagens pensionärer skulle uppkomma och riskera att skapa en olycklig generationsdebatt.

Pensionsgruppen har initierat ett antal utredningar på ett flertal områden för att inventera olika frågeställningar och framtida utmaningar. Den största utredningen, Pensionsåldersutredningen, har presenterat ett stort antal förslag som kan ligga till grund för beslut och belyser på ett för-tjänstfullt sätt vilka områden som måste uppmärksammas. Den demografiska utmaningen gör att pensionssystemet utmanas om vi vill ha rimliga pensioner även i framtiden.

Många av svaren på frågorna finns inte inom pensionssystemet utan på andra områden, som företagande och arbetsmarknad. Att fler bör få möjlighet att arbeta längre är inte den enda lösningen. Viktigare är att yngre personer tidigare kommer in på arbetsmarknaden. Insatser för att få ungdomar i arbete ger minst lika god utdelning i form av bättre inkomstpension. Det är också därför Alliansen satsar på att underlätta anställningar av ungdomar på olika sätt.

Pensionsfondernas funktionssätt måste effektiviseras, så att de ger bättre utdelning till pensionssystemet. Här finns konkreta förslag, och jag hoppas att det inte dröjer alltför länge innan ett förslag kan presenteras.

Likasa finns det förslag om teknik för balanseringen som bättre svarar mot den ekonomiska verklighetens svängningar. I detta sammanhang kan det fordras en förklaring, med tanke på tidigare inlägg. Om man tänker sig detta som balansering på en plankan spelar det ingen roll hur högt upp man lyfter plankan; det kommer ändå in en balansering i sammanhanget, eftersom man vill ha intäkter och utgifter på samma nivå. Balanseringen kommer att finnas kvar oavsett hur man gör, om man nu vill ha det systemet.

Det finns även andra sätt att förbättra tillgångarna i systemet som på sikt svarar bättre mot de utmaningar som vi står inför. Det finns tekniska, beräknade intäkter och så vidare som man kan titta på. Men den allra viktigaste komponenten är även på detta område likväl arbete och företagande. Det är pensionärernas bästa garanti inför framtiden.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Herr talman! Världens första pensionssystem kom till 1889, brukar vi säga. Det var under Otto von Bismarcks tid i Tyskland. Pensionsåldern var 65 år, medellivslängden 66 år. I Sverige firar vi 100-årsjubileum i år, som vi nyss hörde här i talarstolen – vårt pensionssystem startade 1913. Vår pensionsålder var då 67 år, och medellivslängden för män var en bra bit under 60. Från 1900-talets början och fram till i dag har den återstående medellivslängden vid födseln ökat med smått otroliga 30 år. Dagens nyblivna pensionärer kan vid 65 års ålder se fram emot att få leva ytterligare i snitt 21 år om de är kvinnor och 18 år om de är män. Den ökade medellivslängden kombinerat med låga födelsetal innebär att antalet personer i arbetsför ålder per pensionär, det vill säga person över 65 år, år 2060 kommer att ha halverats från dagens fyra personer till två personer.

Pensionssystemet och pensionsåldern har växt fram under 1900-talets olika årtionden. Det är klart att det innebär utmaningar för vårt pensionssystem då allt färre i arbetsför ålder ska försörja oss pensionärer. Det är då viktigt att vi har ett långsiktigt system som är tryggt och förutsägbart och där reglerna inte ändras vid olika majoriteter i denna kammare.

Vi lever allt längre och är allt friskare, och det är självklart glädjande. Samtidigt innebär det ett högre tryck på pensionssystemet när färre ska försörja allt fler. Den rådande arbetslinjen i svensk politik är alltså oerhört viktig och betydelsefull för dagens och morgondagens pensionärer. Jag har många i min närhet som gärna vill arbeta efter 65 års ålder, också i min gamla profession som lärare.

Vi kan i den vitbok som Socialdepartementet lade fram för snart två år sedan läsa om pensionssystemets utmaningar inför framtiden. Det gäller att anpassa pensionsåldern till den ökade förväntade livslängden, begränsa tillgången till förtida pension och andra möjligheter till tidigt utträde från arbetsmarknaden, stödja ett längre yrkesliv genom att ge bättre tillgång till livslångt lärande, anpassa arbetsplatserna till ökad mångfald i arbetsstyrkan, skapa sysselsättningsmöjligheter för äldre arbetstagare och stödja ett hälsosamt åldrande.

Sedan Alliansen tillträdde 2006 har vi sänkt skatten för pensionärer vid tre tillfällen med sammanlagt 12,8 miljarder kronor. I genomsnitt har en pensionär fått 5 000–10 000 kronor – beroende på kommunalskatten – mer i plånboken varje år tack vare dessa skattelättnader. I flera andra europeiska länder har utvecklingen under de senaste åren i stället gått åt motsatt håll. Tillvaron för pensionärerna har i dessa länder försämrats kraftigt, och även själva pensionsåldern har i vissa fall behövt justeras upp. Att Sverige i stället klarat av att göra förbättringar är glädjande och är ett resultat av en ansvarsfull ekonomisk politik.

I vårt betänkande gör vi ytterligare förstärkningar till de pensionärer som har lägst pension. Vi höjer bostadstillägget, och vi höjer fribeloppet på arbetsinkomster på upp till 24 000 kronor vid beräkningar av bostadstillägg för ålderspensionärer.

Alla människor ska kunna åldras i trygghet med bibehållen värdighet. Därför är det viktigt med ett robust pensionssystem som håller över tid och en stark arbetslinje som leder till hög sysselsättning och därmed stärkta pensioner. För oss moderater och för Alliansen är arbetslinjen central. Alla som kan och vill ska ha möjlighet att arbeta. Den möjligheten ska finnas även för de äldre.

Därför har vi gjort det mer lönsamt att arbeta efter 65. Den som fortsätter att arbeta efter 65 års ålder får ett högre jobbskatteavdrag och slipper dessutom den särskilda löneskatt som arbetsgivaren annars får betala. För personer födda före 1937 tas inga sociala avgifter ut alls. Det här innebär att det är billigare att behålla och nyanställa äldre medarbetare och att den som jobbar efter 65 års ålder får mer av sin lön. Att underlätta för äldre att jobba längre är en stor utmaning och en av våra mest prioriterade frågor. Den som vill och kan jobba längre ska också få göra det.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner och reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Utgiftsområde 12

Anf. 106 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! Varje gång vi pratar familjepolitik i denna kammare får vi höra hur viktigt det är med valfrihet. Vi får höra att föräldrar avgör bäst själva och att politiken inte ska lägga sig i. Jag är helt övertygad om att vi även i dag kommer att få höra detta.

När jag skrev "valfrihet" på Google fick jag förklaringen: Valfrihet innebär att man själv kan välja hur man ska handla. Valfrihet är frihet från tvång och omständigheter som begränsar handlingsalternativen.

Jag skulle vilja uppehålla mig en liten stund vid detta, herr talman. Ska man ha valfrihet ska den vara fri från omständigheter som begränsar handlingsalternativen. Där kommer den första haken.

Barnfamiljers situationer ser oerhört olika ut, men det som ger störst skillnader i uttaget av föräldraförsäkring är kön, utbildningsbakgrund och inkomst. Valfriheten för den ensamstående föräldern skiljer sig givetvis från den i familjer med två vårdnadshavare. Valfriheten för föräldrar med låga inkomster är betydligt mer begränsad än den för föräldrar med höga inkomster. Valfriheten att göra flexibla uttag där man kombinerar jobb och ledighet skiljer sig mycket mellan olika yrkesgrupper. Detta är exempel på några omständigheter som begränsar valfriheten.

När det gäller vårdnadsbidraget är det tydligt att det är till för dem med hög inkomst och för familjer som är fattiga. För de allra flesta barnfamiljer är en ersättning på 3 000 kronor inte ett ekonomiskt alternativ. Så valfrihet är väl knappast ett begrepp som stämmer in på denna reform.

Herr talman! Vi ser hur klyftorna ökar i vårt land. När klyftorna ökar minskar valfriheten för några.

Jag besökte i måndags Familjens hus i Hässleholm. Det är en fantastisk verksamhet, en familjecentral som jag önskar att alla barnfamiljer hade tillgång till.

Där finns mödravård, BVC, öppen förskola, familjeutbildningar och socialt stöd när man så behöver. Men det var en sak som berörde mig mer än allt annat där. Där fanns en stor och fräsch toalett. En stång var upphängd där inne och på den hängde det en massa barnkläder – alltifrån body och pyjamas för bebisar till vinterjackor för 2–3-åringar.

Detta var kläder som föräldrar lämnat in efter det att deras barn hade vuxit ur dem. Det är en god tanke att dessa kläder kan komma till nytta

och användas av ett annat barn. Det var inte detta jag reagerade mot. Nej, det var personalens förklaring till varför kläderna hängde just där.

Jo, på så sätt slipper man visa att man är i behov av hjälp. Man slipper skämmas över att man behöver plocka ned ett plagg till sina barn. Att vara fattig är så skamfyllt.

Det är som sagt inte fel att man kan dela med sig av det som blir över; det tror jag att vi alla tycker är bra. Men att vi har en växande fattigdom i vårt välfärdsland är inte acceptabelt, och här förväntar jag mig att vi känner ett gemensamt ansvar. Några ska inte vara beroende av andras givmildhet. Fattighjälpen borde vi ha lämnat bakom oss i vårt land.

Barnfattigdom beror på att föräldrar är fattiga, och där måste politiken ta sitt ansvar. Höjda barnbidrag och studiebidrag, höjt underhållstöd, en fungerande arbetsmarknadspolitik, en arbetslöshetsförsäkring värd namnet och en fungerande sjukförsäkring är åtgärder som krävs.

Barnfattigdom i Sverige handlar sällan om att barn får gå hungriga och frysa för att deras föräldrar inte har råd att köpa mat och kläder åt dem. Allt oftare handlar det om att man inte har samma möjligheter som de flesta andra barn tar för självklart.

Att leva i en familj som har det dåligt ställt påverkar ofta barnets hela vardag. Rent statistiskt är det då större risk att bli mobbad och att få sämre resultat i skolan. Man har också färre möjligheter till en aktiv fritid än ett barn från en familj med stabil ekonomi.

Barnen begränsas bland annat av att avgifter för fritidsaktiviteter, bussbiljetter och dyr utrustning är en omöjlighet. De kan inte följa med sina vänner på biobesök eller ta en fika, och de kan därför hamna utanför gemenskapen.

Sverige har ingen officiell definition på fattigdom. De barn som räknas som fattiga enligt Rädda Barnen lever i en familj som antingen har låg inkomststandard – alltså så låg inkomst att pengarna inte täcker nödvändiga kostnader – eller får försörjningsstöd.

En kvarts miljon barn lever i fattigdom, det vill säga 13 procent av alla barn i Sverige. Bakom siffror och procentsatser finns det barn som många gånger diskrimineras för att föräldrarna inte har tillräckligt med pengar. Föräldrarna vill men kan inte ge barnen det som de behöver. Dessa barn och deras föräldrar har väldigt liten valfrihet.

Barn tillbringar under sina första år betydligt mer tid med sina mammor än med sina pappor. Uttaget av föräldraförsäkringen är ojämnt, det vet vi alla.

När jag gång på gång här i kammaren har hört argumentet att politiken inte ska lägga sig i hur föräldrarna väljer att dela föräldraförsäkringen blir jag fundersam över hur man resonerar.

Tror man att det är en valfrihet när man följer normer som är rotade långt tillbaka med mammor som huvudförälder och pappor som familjeförsörjare?

Tror man verkligen att svenska byggnadsarbetare är mindre intresserade av att vara en aktiv del av barnens första tid än vad tjänstemännen i Regeringskansliet är?

Tror man att jobbaren på Volvo väljer att ta ut färre dagar av föräldraförsäkringen än tjänstemannen på kontoret därför att papporna på golvet har ett mindre intresse av att vara med sina barn?

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 12

Eller tror ni att det finns ett uns av sanning när jag påstår att det är invanda mönster och gamla normer som råder?

När vi debatterade föräldraförsäkringen förra veckan fick vi som alltid lyssna på argument om att familjen alltid väljer bäst själv.

Nu stred ju i och för sig den diskussionen och det beslutet mot den fullständiga valfriheten, att familjen ska välja själv, eftersom vi där var överens om en begränsning, max 96 dagar efter barnets fyraårsdag, så riktigt konsekvent är ju inte borgerligheten.

Men vi får som sagt alltid lyssna till att familjen själv avgör bäst.

Det finns nog ingen i denna kammare – det är jag helt övertygad om – som har en annan syn på föräldraförsäkringen än att den är till för barnen. Vi har en generös föräldraförsäkring i detta land eftersom vi alla tycker att det är en oerhört viktig prioritering att ge föräldrar möjlighet att knyta an till sina barn under barnens första tid.

Men så fort vi börjar prata om det ojämslida arbetslivet börjar andra prata om barnens rätt.

För mig och för oss socialdemokrater är det självklart att vi vill se en modern familjepolitik, där barnen har samma rätt till båda sina föräldrar.

För mig och för oss socialdemokrater är det självklart att vi vill se en arbetsmarknad där män och kvinnor jobbar under samma villkor, med lika lön, med lika möjligheter till heltid, med möjlighet till karriärvägar och med en sjyst arbetsmiljö, oavsett om man är man eller kvinna.

Vi tror att ett jämslida föräldraskap påverkar arbetslivet, och vi är helt övertygade om att arbetslivets villkor också påverkar familjer och barn.

Så även om det finns de i denna kammare som vill påstå att barnens och familjens situation inte ska blandas samman med arbetslivet så ser det ut så i verkligheten.

Fattiga barn har fattiga föräldrar. Inte sällan är det ensamstående föräldrar eller föräldrar som har deltidsarbete. Det kan vara föräldrar som saknar jobb eller föräldrar som är utförsäkrade.

En modern familjepolitik formar vi bara om vi ser verkligheten så som det är. Sverige behöver breda överenskommelser med reformer som ger barn rätt till båda sina föräldrar och en politik som sluter klyftor, så att alla barn får förutsättningar för ett bra liv.

Folkpartiet har varit tydligt. På sin stämma sade man att föräldraförsäkringen ska delas jämslida och att vårdnadsbidraget ska avskaffas. Jag ser fram emot att vi i denna kammare kan bli överens om nästa steg mot en jämslida föräldraförsäkring och ett avskaffande av vårdnadsbidraget. För inte kan väl Folkpartiets samverkan med KD vara viktigare än jämslidaheten?

Herr talman, så här strax före jul har jag passat på att skriva en önskelista. Den blev ganska lång, men jag väljer att bara att nämna en liten del: höjda barnbidrag, höjda studiebidrag, höjt underhållsstöd, höjt tak i den tillfälliga föräldrapenningen, en jämslida föräldraförsäkring, en jämslida arbetsmarknad, avskaffade vårdnadsbidrag och avskaffad barnfattigdom.

Herr talman! Även om tomten finns och vill oss gott tror jag att det krävs en ny regering för att min lista ska kunna uppfyllas. De flesta av förslagen finns färdigfinansierade i vår budget och kostar väsentligt mindre än jobbskatteavdrag eller restaurangmoms.

Politik är att välja. Jag står givetvis bakom alla S-reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 36.
(Applåder)

Anf. 107 MAGNUS EHRENCRONA (MP):

Herr talman! Jag står självfallet bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 33, 34 och 36.

Snart är det jul, och i dessa dagar är det många föräldrar som oroar sig över hur de ska få ekonomin att gå ihop. Hur ska de ha råd med det julfirande som andra tar för en självklarhet? Hur ska julklapparna betalas? Hur ska julbordet leva upp till namnet? Ekonomisk utsatthet är något politiken borde ägna större uppmärksamhet åt i vårt land.

Den ekonomiska familjepolitiken har betydelse för att omfördela resurser och minska klyftor. Dess värre har den omfördelande effekten minskat över tid. Detta är något som inte bara vi i oppositionen säger, utan det bekräftas också i Försäkringskassans rapport *Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken* som kom i juni. Den är ett svar på ett regeringsuppdrag, och i den rapporten finns en hel del intressant. Jag rekommenderar er att läsa den om ni inte redan har gjort det.

Bilden bekräftar det vi har läst förut från bland annat Rädda Barnen. Det är stora skillnader i villkor mellan olika hushåll. Andelen ekonomiskt utsatta är mycket högre bland ensamstående än bland sammanboende, och andelen ekonomiskt utsatta är också högre i hushåll med flera barn än i hushåll med färre barn.

Här är några talande exempel från den nämnda rapporten som gäller perioden 2007–2011.

Bland ensamstående med minst två barn var 44 procent ekonomiskt utsatta någon gång under dessa år, och 22 procent var ekonomiskt utsatta under mer än halva perioden.

Bland sammanboende utan barn var det bara – bara och bara, men relativt sett är det färre – 10 procent som var ekonomiskt utsatta någon gång under perioden, och 4 procent var ekonomiskt utsatta under mer än halva den perioden.

Det är alltså stor skillnad om man har barn eller inte har barn och hur många barn man har.

Herr talman! Regeringen gör enligt Miljöpartiets mening insatser med ett alltför snävt perspektiv. En samordnad analys och politik som berör ett flertal politikområden behövs. Det har vi tjatat om under hela mandatperioden.

Den omfördelande profilen i den ekonomiska familjepolitiken har successivt avtagit under det senaste årtiondet. Målet för ekonomisk familjepolitik måste återigen bli att ge barn i ekonomiskt utsatta hushåll stöd och att motverka ekonomiska orättvisor.

Målet för utgiftsområde 12 bör revideras så att det framgår att den ekonomiska familjepolitiken dels kan motverka ekonomiska orättvisor, dels kan verka för jämställdhet. Målet måste vara att skillnaderna i ekonomiska villkor mellan familjer med och utan barn ska minska och att jämställdheten mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken. Jämställdhet mellan föräldrar kan uppmuntras exempelvis genom att man avskaffar det kommunala vårdnadsbidraget, som nämndes

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

här, eller genom att man inför en tredelad föräldraförsäkring, eller bägge delarna. På så vis förbättras mammornas situation på arbetsmarknaden liksom pappornas förutsättningar att vara närvarande i sina barns vardag.

Reformer riktade till ensamstående är av särskild vikt, och vi vill därför höja underhållsstödet med 250 kronor per månad. Sedan 1994 har det endast höjts med 100 kronor i månaden, och var och en förstår att värdet urholkas. Vi föreslår vidare, utöver den satsning regeringen gör på bostadsbidraget, att en höjning av det så kallade taket görs. Fler hushåll kommer därmed att omfattas av rätten till bostadsbidrag.

Herr talman! Miljöpartiet har tidigare lagt förslag om att regeringen borde ta fram en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Utskottets majoritet hänvisar i betänkandet till regeringens mening: ”att det är viktigt att se den ekonomiska familjepolitiken i ett större sammanhang”. Man anför bland annat att ”arbetslöshet eller brist på heltidsarbete samt låg utbildning kan vara orsaker till en låg ekonomisk standard”. Man skriver därför: ”Lösningarna på dessa problem finns däremot inte inom den ekonomiska familjepolitiken utan inom andra områden, såsom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken samt samhällsekonomin i stort.”

Det kan man ju tycka. Men jag vill påstå att majoriteten i utskottet helt har missförstått vårt förslag om en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Läs gärna reservation nr 34 återigen! Själva poängen bakom att vi miljöpartister menar att detta behov finns är just att frågan är så komplex att man inte bara kan hantera den inom ett specifikt utgiftsområde. Vi vill ta ett helhetsgrepp om uppväxtvillkoren för våra barn.

Herr talman! Miljöpartiets samlade budgetförslag innehåller därför förslag också på andra politikområden än enbart den ekonomiska familjepolitiken. Den kanske absolut viktigaste framtidssatsningen är att ge varje barn en ärlig chans i skolan. Situationen i den svenska skolan är mycket ojämlig. Det visar inte minst den i veckan presenterade PISA-undersökningen. Vi måste vända denna utveckling för att kunna bryta det sociala arv där arbetslöshet och sociala problem cementeras. Vi skulle vilja se mer av socialliberalism i det borgerliga blocket – vi har sett för lite av det, tycker vi.

Varje individ måste mötas med uppmuntran, respekt och en tilltro om att kunna lyckas. Vårt land kan vara ett framgångsrikt land också i framtiden, men då måste vi ta till vara talanger hos alla barn – med extra resurser till dem som saknar studievana i familjen liksom en generellt förstärkt elevhälsovård för att fånga upp de ohälsoproblem som finns och som i vissa fall är växande.

Herr talman! En väl fungerande och flexibel barnomsorg är en förutsättning för att föräldrar ska få vardagen och ekonomin att gå ihop. Detta är också ett exempel på någonting som har direkt koppling i den helhet som vi vill se och som motiverar vår handlingsplan mot barnfattigdom. Kommunerna är inte skyldiga att erbjuda barnomsorg på obekväma tider. Detta skapar problem för föräldrar som arbetar kvällar, nätter och helger eller mycket tidigt på morgonen.

Skolverket presenterade under hösten sin kanske största föräldraundersökning någonsin, med 227 000 tillfrågade, och det framgår att 6 procent av föräldrar till barn i åldern ett till tolv år har behov av omsorg under obekväma tider. Variationen är stor mellan olika föräldragrupper och mellan kommuner. Vi har som bekant en bostadssegregation.

Behovet av omsorg på obekväma tider skiljer sig mellan olika föräldragrupper. Behovet är större bland ensamstående föräldrar och föräldrar som båda är födda utomlands, med de jobb där de är sysselsatta. Behovet av omsorg på obekväma tider varierar. I den kommun där behovet är störst anger 20 procent av föräldrarna att de har behov av omsorg på obekväma tider, och i den kommun där behovet är lägst är det 2 procent. Behovet är inte täckt i dag, som vi ser det.

Vidare redovisar rapporten att endast ett av tio barn med behov av omsorg på obekväma tider får hjälp genom kommunen. Ibland förekommer termen nattis i debatten. Men det stämmer inte riktigt, för det täcker inte in hela frågans dimension. Det vanligaste är vardagskvällar, och behovet nattetid, av nattis, är inte alls lika vanligt.

Miljöpartiet anser att kommunerna ska tillhandahålla barnomsorg på obekväma arbetstid. Regeringen har på senare år efter oppositionens påtryckning börjat avsätta resurser för att öka tillgången, men vi tycker inte att det är tillräckligt. Men det tas steg, då Alliansen har fört upp frågan.

Vi vill från MP satsa ytterligare resurser på stimulansbidrag för barnomsorg på obekväma tid. Om kommunerna trots en ytterligare satsning på detta inte lever upp till det här tycker vi att lagstiftning måste övervägas. Kommunerna bör inte fortsatt ha rätt att förvägra omsorg utanför traditionella kontorstider.

Herr talman! Avslutningsvis kan jag i den sista budgetdebatten för mandatperioden på det här utgiftsområdet konstatera att Miljöpartiet haft inflytande i viss mån, åtminstone i två sakfrågor. Det är dels avskaffandet av de så kallade VAB-intygen vid tillfällig föräldrapenning, som många föräldrar och lärare tidigare har tvingats administrera, dels höjningen av grundnivån i föräldraförsäkringen med 25 procent, som ni själva lyfter fram och som vi också har varit med om att driva på. Det är viktigt för dem som lever på marginalerna.

Vissa steg har alltså tagits i en mer hållbar riktning, som vi ser det, men i alldeles för långsam takt.

Tyvärr brukar statsrådet inte ha för vana att delta i debatten på detta utgiftsområde utan begränsar sig till utgiftsområde 10, och det är lite synd. Efter valet nästa år kommer vi förhoppningsvis att få en annan ordning, där man prioriterar utgiftsområde 12 lite högre, med en tydlig inriktning mot klyftor och för jämställdhet. Vår förhoppning är naturligtvis att politiken ska styras in på det efter riksdagsvalet.

Anf. 108 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Efter att ha tillbringat närmare sju timmar här i kammaren är det inte utan att man avundas dem som har kunnat avlösa varandra – och vi är ju inte klara än på ett tag.

En tidigare talare har påpekat att dålig ekonomi kan begränsa valfriheten, inte minst för barnfamiljer. Jag vill därför börja med att påpeka att Sverigedemokraterna satsar drygt 1 miljard kronor mer än regeringen under det första året, alltså 2014. Jag kommer i övrigt att bekräfta vissa tidigare uttryckta fördomar om att tala om valfrihet.

När det gäller utgiftsområde 12, ekonomisk trygghet för familjer och barn, vill jag framhålla att Sverigedemokraterna betraktar sig och gärna vill bli betraktat som ett familjevänligt parti. Många av de nyheter som vi

presenterade i vår höstbudget var riktade till just familjer, i synnerhet småbarnsfamiljer.

Vi vill höja föräldraförsäkringen med över ½ miljard kronor jämfört med regeringen för 2014. Utöver det vill vi höja underhållsstödet, bostadsbidraget och graviditetspenningen.

Under småbarnsåren behöver familjer kunna känna trygghet i att de kan leva och försörja sina barn på det stöd de får från samhället. Jag tror att det finns många som delar den uppfattningen.

Vad vi dessutom inser är att det för barnfamiljer förutom pengar också handlar om tid – föräldrarnas tid för varandra och sina barn. Som ett resultat av det presenterade vi i vår senaste höstbudget flera nya satsningar för att skapa utrymme för just tid.

För det första vill vi återinföra de allmänna kontaktdagarna. Det är inget nytt förslag; det har funnits i Sverige tidigare under olika perioder. Vi ser det dock som en viktig del i föräldrarnas delaktighet och inblick i förskolans och grundskolans verksamhet.

Kontaktdagar syftar till att en förälder till varje barn i åldern 6–12 år erhåller en kontaktdag per år mot föräldrapenning, som exempelvis kan användas vid inskolning, klassbyte eller annan händelse där barnet kan behöva extra stöd. Bra insikt i barnets lärande ger också bättre förutsättningar för delaktighet och stöd från hemmet.

För det andra vill vi inrätta vad vi kallar förskoledagar. Det är en helt valfri möjlighet, där en förälder i varje hushåll får rätt till fem dagars tjänstledighet om barnet är i åldern 1–5 år och går i förskola. Syftet med det är att råda bot på problemet med sommarstängda förskolor.

Föräldrar känner ibland både ovilja och oro inför att lämna sina barn på sommaröppna jourdagis med vikarier och annan för dem okänd sommarpersonal. I stället delar många föräldrar upp sina semestrar för att täcka de veckor då ordinarie förskola är stängd. Resultatet av det blir att de får en väldigt kort period då hela familjen är tillsammans. Med det här förslaget finns möjligheten att utöka perioden tillsammans med ytterligare en vecka.

För det tredje vill vi utöka antalet dubbeldagar, det vill säga dagar då föräldrarna får vara föräldralediga tillsammans. I dag får varje familj 30 sådana dagar per barn. Vi ser gärna en utökning till 60 dagar.

För det fjärde vill vi höja vårdnadsbidraget från dagens 3 000 kronor till 6 000 kronor. Det ger en större möjlighet för dem som vill vara hemma längre med sina barn innan barnen börjar på förskolan. Vårdnadsbidrag kan erhållas för barn i åldern 1–3 år. Vi menar att samtliga kommuner bör kunna erbjuda det, vilket inte är fallet i dag.

För det femte vill vi utöka rätten till att arbeta deltid under barnets första åtta år från dagens 75 procent till 50 procent. Många föräldrar vittnar om svårigheter att få ihop familjepusslet med heltidsanställningar, hem och barn. Rätten till utökad deltid är – eller kan i alla fall bli – ett viktigt redskap för att öka flexibiliteten för familjerna.

Herr talman! Som jag inledde med: Sverigedemokraterna är ett familjevänligt parti. Jag menar att de förslag som vi har redogjort för indikerar detta.

Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 37 och 41 i betänkandet och hänvisar i övrigt till mitt särskilda yttrande.

Herr talman! Vi har varit här i kammaren i snart sju timmar. Jag minns faktiskt inte riktigt om jag gjorde det i mitt förra anförande, så för säkerhets skull yrkar jag bifall till reservationerna 30 och 31. Jag passar på att yrka bifall till reservationerna 38 och 45 också så att det är gjort.

Det finns skäl att upprepa att förlorarna efter sju år med borgerlig politik framför allt är kvinnor. Inkomstklyftan mellan män och kvinnor har ökat med 40 procent sedan Reinfeldt blev statsminister.

Anledningen är bland annat att jobbskatteavdragen mest har gynnat väslavlönade män. Kvinnor har oftare osäkra anställningar, deltidsarbete och jobb i sektorer som sliter på både den fysiska och den psykiska hälsan på grund av underbemanning. De blir därför oftare sjuka – och dessutom fattiga av låga ersättningar.

Ingen annan enskild åtgärd, menar Vänsterpartiet, skulle betyda lika mycket för jämställdheten mellan män och kvinnor som en tvådelad föräldraförsäkring. De senaste uppgifterna från Pensionsmyndigheten, som visar att hälften av dagens kvinnliga pensionärer lever på fattigdomsgränsen, gör det ännu viktigare att få ett jämställt arbetsliv och ett jämställt familjeliv.

Kvinnor tar i dag ut drygt tre fjärdedelar av dagarna i föräldraförsäkringen. Det vet förstås arbetsgivarna. Arbetsgivarna gör sina rationella val och ser att det innebär en risk för frånvaro från jobbet om de anställer en kvinna i fertil ålder. Det innebär inte nödvändigtvis att arbetsgivarna medvetet vill diskriminera. Deras handlande beror på att de ogillar frånvaro. De handlar rationellt på basis av befintlig kunskap och även utifrån de föreställningar och normer som säger att det är kvinnorna som ytterst är ansvariga för barnuppfostran.

På motsvarande sätt räknar arbetsgivare med att män som blir föräldrar ska jobba på i oförändrad takt och inte vara frånvarande för att ta hand om sina barn. Arbetsvillkoren på manligt dominerade arbetsplatser är inte heller alltid anpassade till att anställda också ska kunna ta föräldraansvar. Undersökningar från bland annat Göteborgs universitet har visat att många arbetsgivare dessutom är direkt negativt inställda till att män tar ut föräldraledighet.

De här förväntningarna och strukturerna återskapar det förlegade mönstret att hem och barn är kvinnors ansvar medan mäns huvuduppgift är att arbeta och försörja familjen. Ska vi någon gång kunna ändra det mönstret krävs en radikal förändring av det faktiska uttaget av föräldraledigheten och det dagliga ansvaret för barn och hemarbete.

Herr talman! De enda större förändringarna i fördelningen av mäns och kvinnors uttag av föräldraledighet som åstadkommits sedan försäkringen infördes på 1970-talet har skett som följd av ökad kvotering. Den första pappamånaden och den andra, som infördes för tio år sedan, har tillsammans gradvis fått effekt under det senaste decenniet.

Men nu kan man säga att ökningen av pappors uttag mattats av något. Inte heller har regeringens jämställdhetsbonus som infördes under förra mandatperioden inneburit någon större ökning av mäns uttag av föräldraledighet.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, har publicerat flera rapporter om hur fördelningen av föräldraansvar och föräldra-

penning kan påverka såväl inkomster som andra förhållanden för kvinnor och män.

Att kvinnor generellt tar ett större ansvar för såväl barn som hem leder till en sämre löne- och inkomstutveckling. På lång sikt blir könsskillnaderna i lön 10 procentenheter, enligt IFAU. Inkomstskillnaderna blir ännu större och är 50 procentenheter 10 år efter första barnets födelse, och efter 15 år är skillnaden 35 procentenheter.

Den som är föräldraledig får en lägre framtida lön, och det gäller både män och kvinnor. För kvinnor kan löneutvecklingen däremot påverkas positivt om pappan ökar sitt uttag. Varje månad som pappan är hemma ökar den framtida lönen med 7 procent för mamman enligt samma undersökning. Att kvinnor dessutom har en högre sjukfrånvaro verkar också mest bero på att de tar större ansvar för familj och barn. På grund av sjukfrånvaron sjunker kvinnors inkomster ytterligare.

Vi i Vänsterpartiet anser att det är dags att ta konsekvenserna av vad vi nu vet och göra om föräldraförsäkringen så att den delas lika mellan föräldrarna. I de familjer som består av bara en förälder ska naturligtvis alla dagar kunna tas ut av den föräldern.

Herr talman! Den absoluta motsatsen till en jämställd föräldraförsäkring är vårdnadsbidraget. I fem och ett halvt år har vårdnadsbidraget funnits i Sverige, och det gäller föräldrar med barn från ett till tre år. För 3 000 kronor i månaden kan man vårda sitt eget barn fram till dess att barnet är tre år. Det är inte pensionsgrundande.

Jag undrar hur många ensamma mammor som fixar hushållskassan med den budgeten. Det går naturligtvis inte, utan man måste se till att man har någon annan som man blir försörjd av, precis som det var förr. Reformen ökar kvinnors beroende av en partner som försörjer dem. De ca 2,5 procent av föräldrarna som tar ut vårdnadsbidrag är främst kvinnor. Det är kvinnor med låg utbildning, kvinnor som är ej sysselsatta, det vill säga arbetslösa, unga mellan 25 och 29 år och kvinnor med utländsk bakgrund. Regeringens egen expertgrupp för studier i offentlig ekonomi har också konstaterat att vårdnadsbidraget är en fattigdomsfälla för invandrade kvinnor utan arbete och föreslår att bidraget tas bort. Vi tycker också att vårdnadsbidraget ska avskaffas.

Herr talman! Det heter att människor måste få göra sina egna val och vara flexibla. Men jag undrar uppriktigt sagt hur denna önskan om valfrihet och flexibilitet rimmar med beslutet att begränsa familjers uttag av föräldraförsäkringen så att merparten måste tas ut före fyra års ålder i stället för som i dag vid åtta års ålder. Det är klart att det inte rimmar. Jag säger inte att man inte ska använda politiken för att förändra, men man kan inte samtidigt säga att man bara är för flexibilitet när man inskränker på det här sättet.

Regeringen har med stöd av Sverigedemokraterna dessutom motiverat detta med att det hindrar nyanlända kvinnors möjlighet att komma ut i arbetslivet. Det är ju inte där skon klämmer. Det är inget problem för någon i dag att man kan ta ut föräldraledighet fram till dess att barnet är åtta år.

I verkligheten har de flesta tagit ut det mesta långt före fyra års ålder. Redan när barnen är tre år är det genomsnittliga uttaget av föräldrapenning 360 dagar. Inte heller invandrade kvinnor fångas av föräldraförsäkringen. De flesta tar ut föräldrapenning i normal omfattning för barn

som fötts i Sverige. Omkring 700 kvinnor per år tar ut fler än 200 dagar för barn som inte är födda i Sverige, barn som då i de flesta fall är yngre än fyra år. Här är det största problemet att männen inte tar ansvar för föräldraskapet i större utsträckning.

Herr talman! Vi vet att de barnfamiljer som har det svårast ekonomiskt är de ensamstående, oftast mammor med barn, som har det absolut tuffast. Underhållsstödet har, som tidigare påpekats, inte höjts sedan 2005, och då med blygsamma 100 kronor. Det ligger i dag på 1 273 kronor per månad. Vänsterpartiet vill höja det med 400 kronor per månad och värdesäkra det genom att knyta det till prisbasbeloppet. Vi vet också att alla att tonåringar är dyrare, och därför vill vi höja det med ytterligare 200 kronor per barn och månad från det året barnet fyller 13 år. En sådan riktad höjning skulle göra verklig skillnad för de mest ekonomiskt utsatta, det vill säga de ensamstående mammorna i de flesta fall.

Nej, det är inte konserverande och bakåttävande vårdnadsbidrag som familjer och barn behöver för ekonomisk trygghet. Det är arbete som behövs, med heltid som norm och deltid som möjlighet och med jämställda villkor för kvinnor och män. Det behövs barnomsorg på obehärlig arbetstid och bra förskolor. Det behövs högre tak i föräldraförsäkringen. Vi vill börja med att höja taket i den tillfälliga föräldraförsäkringen till 29 600 kronor nästa år. Vi vill höja grundnivån i föräldraförsäkringen till 250 kronor per dag, men vi vill ta bort jämställdhetsbonusen och vårdnadsbidraget. Vi behöver en tvådelad föräldraförsäkring, och det behöver vi inte minst för barnens skull.

Eftersom det snart är jul önskar jag mig en ny politik – jag säger inte att jag vill byta regering, men det kunde ju ligga något i det också.

Anf. 110 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Ja, Annelie och Wiwi-Anne, Sverige har en ambitiös familjepolitik som ska göra det möjligt att förena familjeliv och yrkesliv för både kvinnor och män och bland annat bidra till ökad valfrihet och makt över den egna livssituationen för samtliga familjer.

Vår svenska ekonomiska familjepolitik är en av världens absolut mest generösa, och det ska vi vara glada och stolta över. Ser man sig om inom EU förvånas man ibland över hur långt vi kommit i Sverige såväl ur ekonomisk synpunkt som ur ett jämställdhetsperspektiv. Regeringens familjepolitik tar sin utgångspunkt även i barnens möjlighet att utvecklas tillsammans med sina föräldrar.

Sverige är jämfört med de allra flesta andra länder ett bra land att leva i som barnfamilj, men allting kan alltid bli än bättre. Vi har varit inne på att barnens familjesituationer ser väldigt olika ut. Då är det också viktigt att familjepolitiken utgår från familjens egen situation och ska vara anpassad till att familjer i dag ser väldigt olika ut. Därför behöver barnfamiljernas möjligheter till flexibla val vara goda.

Den ekonomiska familjepolitiken ska även ses i ett större sammanhang med andra områden som också ger möjligheter till god ekonomisk standard och som ger möjligheter för bägge föräldrarna att kombinera förvärvsarbete eller studier även medan barnen är små. Jag tänker då bland annat på allmän förskola, hälso- och sjukvård och fritidshem.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

Herr talman! Målet är att skapa goda och trygga uppväxtvillkor för barn och ungdomar och att ge förutsättningar för familjer att få tid tillsammans och att uppmuntra jämställda familjer.

Allt fler barn bor i dag med särlevande föräldrar – det är ungefär en halv miljon – och allt fler bor i dag växelvis hos sina föräldrar. Det är bra för barnen, och det är bra att föräldrarna fortsätter att ta sitt gemensamma ansvar för sina barn även om man inte längre lever tillsammans med den andre föräldern.

Herr talman! Vid separation eller skilsmässa är det viktigt att utifrån en helhetssyn på barnets situation ge föräldrarna hjälp och stöd att fatta beslut och ta ansvar med barnets bästa i fokus.

Vår tids familjepolitiska utmaningar handlar även om att skapa tid för både familjeliv och yrkesliv på lika villkor för både män och kvinnor och om att ge alla barn ekonomisk och social trygghet och förutsättningar för en god relation till båda sina föräldrar. Eftersom behov och önskemål varierar över tid och mellan olika familjer måste samhällets stöd till barnfamiljerna vara organiserat så att det kan användas på ett flexibelt sätt. Det är då viktigt att familjepolitiken präglas av ett barnperspektiv.

Därför har alliansregeringen satsat på valfrihet och jämställdhet inom familjepolitiken. Den är inriktad på att ge bättre förutsättningar för föräldrarna att få vardagen att gå ihop och en ökad flexibilitet – en politik som ska passa så många familjer som möjligt och där många olika former av barnomsorg ges utrymme.

När kvinnor och män delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet, inklusive familjelivet, får vi ett mer rättvist och demokratiskt samhälle. Jämställdhet bidrar också till ekonomisk tillväxt genom att människors kompetens och skaparkraft främjas. Målet för jämställdhetspolitiken ska ju vara att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Herr talman! Vi ser i flera andra länder att födelsetalen sjunker, till stor del, tror jag, beroende på en dålig och snål familjepolitik samt en ej tillgänglig och dyr barnomsorg – det gäller också fritidshem. Medan vi pratar om reserverade månader för pappor är det många länder även i EU där pappan inte ens har rätt till någon ledighet, förutom de tio dagarna i samband med förlossningen.

Låga födelsetal – ca 1,2–1,5 barn per kvinna – som en del länder har, till exempel Japan, Italien och Spanien, resulterar så småningom i en befolkningsminskning. Samtidigt ökar andelen äldre i befolkningen. Detta kommer att bli ett stort problem så småningom. I Sverige ligger födelsetalen på ca 1,9–2,0 barn per kvinna. Jag är övertygad om att en bra och jämställd familjepolitik bidrar till det.

Ett steg i rätt riktning för att uppnå ökad jämställdhet och valfrihet är införandet av vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus. Dessa introducerades 2008. Man antog också förenklade regler för jämställdhetsbonusen 2012. Därefter har utnyttjandet av den ökat.

Vi anser att det är föräldrarna som väljer. Vårdnadsbidraget är faktiskt en frivillig reform såväl för kommunerna som för föräldrarna. Grejen är bara att vi anser att föräldrarna kan välja själva. Det är en stor skillnad mellan oss.

Vi anser alltså att de här reformerna ger möjligheter för föräldrar att vara tillsammans med små barn under mer tid. Oavsett anledning kan man välja att vara hemma tills barnet är tre år.

Jämställdhetsbonusen ska också förbättra förutsättningarna för ett jämställt uttag. Vi ser nu när vi har förenklat reglerna att användandet av jämställdhetsbonusen ökar.

Vi tror att det är bra både för barnen och för deras föräldrar att de får mer tid att umgås. Det påverkas av en bra familjepolitik.

Den ekonomiska familjepolitiken består av tre stora delar. Det är de generella bidragen, där barnbidragen är störst. Vi har försäkringen – det är föräldraförsäkring och tillfällig föräldraförsäkring. Och vi har behovsprovade bidrag, såsom bostadsbidrag och underhållsstöd.

Under de senaste åren har olika förbättringar inom familjepolitikens område beslutats. Vi beslutade i förra veckan om förändringar av åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen samt om en jämnare fördelning av utbetalning av barnbidrag.

Detta får man till att det skulle vara minskad valfrihet. Till Sverigedemokraterna kan jag säga: Man kan ju spara några av dagarna tills barnet är tolv år och använda som kontaktdagar. De blir en liten ersättning för det.

Inriktningen har varit mycket tydligt fördelningspolitisk. I de tre senaste årens budgetar – 2012, 2013 och 2014 – har vi satsat på bland annat det särskilda bostadsbidraget till barnfamiljer. Vi vet nämligen att den ekonomiska standarden är lägre bland ensamstående kvinnor, bland unga och bland utlandsfödda. Vi är helt överens om det.

När man då går in och höjer det särskilda bostadsbidraget riktar man sig till dem som är mest ekonomiskt utsatta. Det är en tydlig fördelningspolitisk inriktning.

Med höjningarna av det särskilda bostadsbidraget till barnfamiljer, 2014 och 2012, då vi dessutom sänkte gränsen för när bostadsbidrag betalas ut, får en tvåbarnsfamilj 975 kronor mer i månaden i disponibel inkomst.

År 2013 höjdes grundnivån i föräldraförsäkringen från 180 kronor till 225 kronor. Det riktar sig också till dem som inte har lyckats arbeta upp en sjukpenninggrundande inkomst utan har en väldigt låg inkomst. Det är faktiskt en höjning på 25 procent.

Herr talman! Jag nämnde inledningsvis att Sverige har en generös familjepolitik. Det är jag glad för. Vi är helt medvetna om att vissa grupper är mer ekonomiskt utsatta än andra. Jag nämnde det förut. Det är ensamstående, oftast kvinnor, utlandsfödda samt unga. Ju fler som kan komma i arbete av dessa desto bättre är det. Inkomst från arbete är ju det bästa sättet att nå en bättre ekonomisk standard.

En god ekonomisk familjepolitik ska underlätta och ge förutsättningar för föräldrar att kunna kombinera arbete och studier med sitt föräldraskap i kombination med en valfrihet och flexibilitet. Jag anser faktiskt att de satsningar som vi gör i den här budgeten, i kombination med övriga satsningar som har gjorts de övriga åren, kommer att medföra att andelen hushåll som är ekonomiskt utsatta kommer att minska. Det tycker jag är bra.

(Applåder)

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

Anf. 111 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Målet med familjepolitiken är att skapa de förutsättningar som behövs för att barn och ungdomar ska få en trygg uppväxt. Män och kvinnor ska dessutom ha tid för yrkesliv och familjeliv på lika villkor. Det är viktigt att barnen får en möjlighet att ha en god relation med *båda* sina föräldrar.

Den svenska föräldraförsäkringen är mycket generös. Vi har lyckats bättre än de flesta andra länder att förena yrkesliv och föräldraskap. Dock finns det en del att göra.

Det ojämlika uttaget av föräldraförsäkringen leder till en skev fördelning av ansvar som präglar hela livet, främst för kvinnor. Barn och hem blir i hög grad kvinnornas ansvarsvarsområde under föräldraledigheten. Det leder i sin tur ofta till att de efter föräldraledigheten arbetar deltid. I förlängningen tar de då en avsevärt större andel av det obetalda hemarbetet. Detta får långtgående konsekvenser för deras ekonomi.

Löneskillnaderna kommer inte att minska förrän skillnaderna i ansvaret för barn och det obetalda arbetet minskar. Därför måste vi fokusera insatserna på att föröka minska dessa skillnader.

Alliansen har sedan sitt tillträde 2006 genomfört flera viktiga reformer för att möjliggöra en god ekonomi när man får barn och också uppmuntra ett mer jämlikt uttag. En mycket viktig reform är att vi har höjt inkomsttak för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst, SGI, från 7,5 till 10 basbelopp. Tack vare den höjningen ligger taket i föräldraförsäkringen i dag på drygt 37 000 kronor per månad. Detta betyder att 90 procent av alla kvinnor och 75 procent av alla män under 45 år omfattas. Vi har också infört en jämställdhetsbonus på 13 500 kronor.

Tillsammans har det gjort att barnfamiljer har bra ekonomiska förutsättningar. Möjligheten att dela mer jämnt på föräldraledigheten utan att det behöver påverka familjekonomin har klart förbättrats.

Ytterligare en viktig reform som kommer att minska löneskillnaderna är att 80 procent av dagarna i föräldraförsäkringen ska tas ut innan barnen fyller fyra år. Jag återkommer snart till varför.

Flexibiliteten ökar genom detta, eftersom övriga 20 procent, 96 dagar, får användas tills barnet fyllt tolv år. Det är för att föräldrarna ska kunna vara lediga från arbetet även för äldre barn, exempelvis under lov och studiedagar eller för att delta i skolans verksamhet.

Att föräldraförsäkringen är flexibel är positivt på många sätt, men den är i huvudsak avsedd för att man ska kunna ta hand om små barn. Genom att begränsa tiden så att man använder huvuddelen av dagarna innan barnet är fyra år kommer vi att minska effekterna av kvinnors långa frånvaro från arbetsmarknaden. Det var det jag syftade på tidigare. Det kommer att ha en positiv påverkan på löneskillnader och arbetsgivarens förväntningar på den kvinnliga arbetskraften.

Folkpartiet är stolt över att vara del i en regering som genomfört dessa viktiga reformer. Vi ser dock att vi skulle behöva gå längre för att nå regeringens mål om ekonomisk jämställdhet mellan män och kvinnor.

Det är viktigt att föräldrar kan vara föräldrar på samma villkor. Resultatet av utvärderingen av jämställdhetsbonusen är att den har haft begränsad effekt.

Statistiken visar tydligt att när barnen kommer börjar kvinnor tappa i löneutveckling och sjuktagen går upp. Detta får enorma konsekvenser för

kvinnors inkomster under ett yrkesliv, och de tjänar i genomsnitt 3,6 miljoner mindre än männen.

Eftersom huvudansvaret för barnen hamnar på kvinnan är det vanligare att kvinnor arbetar deltid, vilket gör att hälften av alla kvinnor kommer att bli fattigpensionärer med en beräknad pension under 8 000 kronor i månaden.

Men det handlar också om männens rätt till sitt föräldraskap!

Normer och förväntningar är många gånger det som styr hur ledigheten delas mellan föräldrar. Män som vill ta ut en större andel och vara mer med sina barn upplever att de blir motarbetade, och förväntningarna att snabbt vara tillbaka på jobbet är starka. De män som vill dela föräldradigheten mer jämlikt med sina partner får ofta se konsekvenser där karriär och löneutveckling försämras drastiskt.

Detta är inte rimligt. Barn har rätt till båda sina föräldrar. Männen måste få vara med sina barn också. Vi skulle ha ett mycket bättre samhälle om både män och kvinnor kunde vara med sina barn under småbarnsåren på lika villkor. Arbetsgivarna skulle inte längre kunna utgå från det normativa att kvinnor är föräldralediga längre. Löneutvecklingen för kvinnor skulle komma i kapp männens löneutveckling. Männen skulle må bättre.

Forskning från Island visar att män som är mer med sina barn blir mindre riskbenägna, mindre våldsbenägna och intar mindre alkohol.

Folkpartiet vill därför gå vidare med en tredje öronmärkt månad eftersom vi tycker att det är en rimlig balans mellan målen om jämställdhet och valfrihet för familjerna.

Alliansen höjer det särskilda bidraget i bostadsbidraget med 200 kronor till 1 500 kronor för ett barn, med 250 kronor till 2 000 kronor för två barn och med 300 kronor till 2 650 kronor för tre eller fler barn. Bostadsbidraget har stor betydelse för de ekonomiskt svaga grupperna, häribland ensamstående mammor, vilket är angeläget och viktigt att prioritera. Tillsammans med sänkningen av gränsen för att få bidraget har situationen för denna grupp stärkts. Dessutom höjs grundnivån i föräldraförsäkringen från 180 till 225 kronor.

Sammantaget för Alliansen fram ett flertal reformer som syftar till föräldraskap under ekonomiskt rimliga former.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 112 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Vi har kommit till den viktiga delen av betänkandet som handlar om familjepolitiken. Det är viktigt att det finns en ekonomisk trygghet för våra familjer. Vi har ju hört att föräldraförsäkringen är generös i vårt land. Om det bara handlade om den generösa föräldraförsäkringen skulle alla barn i Sverige växa upp under trygga förhållanden. Men det handlar inte bara om ekonomi utan om så mycket mer. Det främsta ämnet i det här betänkandet är ekonomi.

Jag trodde först att det inte var så stora skillnader mellan oss i Alliansen och de rödgröna. Där hade jag fel, herr talman. Det finns stora skillnader. Några av förslagen som jag förundras över kommer från Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Socialdemokraterna föreslår att man ska höja ersättningen för vård av sjukt barn. Jag förmodar att det i sammanhanget handlar om att man vill

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 12

öka jämställdheten. Vi vet att av de 120 dagar som vi har rätt att vara hemma för att vårda sjukt barn tar vi i genomsnitt ut sju dagar per barn. De sju dagarna med högre ersättning kan inte vara livsavgörande för jämställdheten.

I stället måste jag säga att den jämställdhetsbonus som Alliansen och Centerpartiet har genomfört är betydligt bättre när det gäller att uppmuntra jämställdhet. Den kan bli bättre och ska bli bättre. Vi har föreslagit att det ska vara lättare att få ut bonusen i samband med det jämställda uttaget av föräldraförsäkringen. Vi anser att det ännu är för tidigt att se de absoluta effekterna av vad jämställdhetsbonusen ger.

Miljöpartiet föreslår att jämställdhetsbonusen ska styras till företagen. Det förvånar oss i Centerpartiet oerhört. Ska man överlåta till arbetsgivare att bestämma vem som ska vara hemma och ta hand om barnen? Vilka incitament finns då för föräldrarna att dela föräldraledigheten? Ska jämställdhetsbonusen användas för att företagen, arbetsgivarna, ska se till sin personalförsörjning? På det sättet tycker vi i Centerpartiet att det är bättre att göra LAS flexiblere.

Vilken arbetsgivare ska få del av jämställdhetsbonusen? Mammans eller pappans? För vem av parterna i det enkönade föräldraparet? Hur mycket kommer det att kosta om det ska vara intressant för företagen att ta hand om jämställdhetsbonusen? Det är ett konstigt förslag, men vi kan få höra mer om det.

Observera nu från de rödgrönas sida att vi från Centerpartiet vill fördubbla jämställdhetsbonusen. Vi centerpartister vill det. Det är inte något förslag som Alliansen för fram. Nu är jag kristallklar i mina uttalanden om vad Centerpartiet vill.

Barnbidraget debatterade vi i förra veckan. Det ska delas mellan föräldrarna. Det är ett bra sätt att medverka till att det ska framgå att båda föräldrarna är viktiga. I det sammanhanget inser vi från Alliansen att det är viktigt med ett riktat bostadstillägg till familjer med hemmavarande barn. Det om något ger familjer med låga inkomster en bra ekonomisk tillgång. Att få hyran betald när barnen är hemma är viktigt.

Vi har hört tidigare i dag att det framför allt är ensamstående mammor med barn som har de lägsta inkomsterna. Socialdemokraterna vill höja barnbidraget. Det gynnar inte bara låginkomsttagarna. Framför allt är det väl höginkomsttagarna som kan spara mer till sina barn när de sätter undan barnbidraget. Det tänkte sig nog inte Socialdemokraterna.

Det finns faktiskt skäl att vara seriös när det gäller familjer med låga inkomster. Att ha ett arbete är A och O är vi alla överens om, men det finns också andra saker att fundera över, nämligen vilka som ska få underhållsstöd.

Det måste vara så att föräldrarna gemensamt, även om de separerar, ska betala till sina barn. Vi vet i dag att det inte sker. Då vill man i stället höja underhållsbidraget. Men då permanentar man hur det är i dag, nämligen att, oftast, papporna inte betalar efter betalningsförmåga. Ändå vet vi att det skulle ge tusen kronor mer i månaden till de ensamstående mammor med barn som har det allra svårast. Det är mycket pengar, mer än att höja det underhållsbidrag som Försäkringskassan betalar ut.

Det finns mycket mer att göra på föräldraförsäkringens område, inte minst ur jämställdhetssynpunkt. Det gäller också hur vi bättre kan stödja familjer med låga inkomster. Det vill vi jobba vidare med.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Eftersom det här är mitt sista anförande önskar även jag god jul och gott nytt år.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 113 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag som har förmånen att komma upp sist i debatten har inte laddat upp sju timmar i kammaren utan haft mer inspirerande sju timmar tillsammans med Kristdemokraternas partistyreelse. Det var en bra uppladdning för att prata ekonomisk familjepolitik.

Jag vill börja med det som är målet för den ekonomiska familjepolitiken. Familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard, ökad valfrihet och stärkt makt över den egna familjesituationen för alla barnfamiljer.

Det är viktigt att se till att de hushåll med barn som har en sämre ekonomi får en bättre ekonomi. Framför allt vet vi att det är de familjer som är bestående av en vuxen tillsammans med barn, särskilt om det är fler barn, som har de tuffaste ekonomiska förutsättningarna. Men vi vet också att det är unga föräldrar och föräldrar med utländsk bakgrund som lite oftare har det lite tuffare.

Det finns en klar skiljelinje mellan vårt sätt att se på det här och Socialdemokraternas sätt. I sin reservation lyfter Socialdemokraterna fram att det är resultatet som ska vara i fokus när det gäller målet. För oss som strävar efter att utjämna förutsättningar är det att det ska finnas förutsättningar för ett annat resultat. Om man bara snävar in sig på resultatet och utfallet, utan att fundera över vägen dit, riskerar man att trampa på människor på vägen.

I absoluta mått har konsekvensen av vår politik, med målet att förbättra förutsättningarna, blivit att andelen hushåll i ekonomisk utsatthet har minskat från 19 procent till 11 procent under 2012. För ensamhushåll med barn skulle det utan den ekonomiska familjepolitiken ha varit så att nästan vart tredje hushåll hade varit ekonomiskt utsatt. Nu är det i stället knappt vart femte. Det är viktigt att veta var man har sitt fokus så att man inte blir så fokuserad på statistiken och utfallet att man missar vad människor har för makt att göra sina egna val i livet.

En skillnad i den faktiska politiken handlar om hur vi ska stötta ensamstående föräldrar. Många av de ensamstående föräldrarna är två, två föräldrar i var sitt hushåll med gemensamma barn. Vi vill att fler barn ska känna en ekonomisk trygghet i sin vardag, oavsett om de är hos sin mamma eller hos sin pappa. I den utredning som vi tillsatte konstaterar man att om föräldrarna själva reglerade ekonomin sinsemellan skulle i vart fall 40 procent av barnen få en stärkt ekonomi. I stället föreslår väntersidan att vi ska höja nivån i det som Försäkringskassan delar mellan föräldrarna med en hundralapp. Det skulle förbättra förutsättningarna för några hos den ena föräldern, men den andra föräldern skulle bli skyldig att betala tillbaka samma hundralapp. Även den betalande föräldern är många gånger i en ekonomiskt utsatt situation.

Prot. 2013/14:41
6 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 12

Vi vet att hos Kronofogdemyndigheten är en av de absolut största grupperna pappor som inte kan betala underhållet därför att de har fått ändrade ekonomiska förutsättningar sedan man bestämde vilken nivå betalningen skulle ligga på. Vi måste se på hela familjens situation, och vi måste se på förutsättningarna för både mammor och pappor att vara bra föräldrar, att vara närvarande föräldrar och att ha råd att ge sina barn det de behöver.

Vi har redan hört om de viktiga förändringar vi har genomfört. Vi har höjt grundnivån i föräldraförsäkringen från 180 kronor till 225 kronor om dagen. Jag som själv blev förälder när nivån var 60 kronor om dagen och fått leva med de enormt små marginalerna vet hur viktig varje femkrona är. Från 180 till 225 kronor om dagen – det är fortfarande mycket lite pengar att leva på, men det är en enormt viktig förändring för dem som har de absolut minsta marginalerna.

Den 1 januari 2014 höjer vi barndelen i bostadsbidraget. Det är ett sätt att komma åt alla de familjer som har den mest utsatta ekonomiska situationen oavsett hur familjerelationen ser ut. Första barnet, ytterligare 200 kronor; andra barnet, ytterligare 250 kronor; tredje barnet, ytterligare 300 kronor – en åtgärd som inte är stigmatiserande, som inte ger de svåra tröskeleffekterna men som ger stödet direkt där det behövs som mest.

Jag är glad att vi kommer att fortsätta att jobba i den här riktningen och också titta på underhållsstödet: Hur kan vi fortsätta att utveckla det så att det stärker familjerna som är i behov av det och ger förutsättningar för både mammor och pappor att även efter en separation vara lika delaktiga i sina barns liv?

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp några motioner i betänkandet som handlar om förutsättningar för föräldrar att vara tillsammans med sina barn. Det finns förslag om att föräldraledigheten ska kunna ges till någon helt annan, vem som helst. Det finns också förslag om att ett företag ska kunna välja att betala för att någon annan ska ta hand om de anställdas barn när barnen är sjuka.

Jag skulle vilja varna för en sådan utveckling. Jag gör det inte för att jag inte som förälder har känt hur otroligt frustrerande det kan vara när barnen blir sjuka igen när man redan har varit hemma flera gånger, i vårt fall båda föräldrarna, och man känner att det skulle vara så skönt att inte behöva hacka upp arbetsveckan en gång till. Jag förstår absolut de arbetsgivare som skulle tycka att detta var bekvämt. Men någonstans måste vi gå tillbaka till vem föräldraförsäkringen och den tillfälliga föräldraförsäkringen är till för. Om vi skulle acceptera att vem som helst skulle kunna vara hemma med barnen kommer snart kraven från arbetsgivaren som säger: Nej, vill du ha en bra framtid på den här arbetsplatsen förväntar jag mig att du låter någon annan torka den snoriga näsan och trösta det gråtande och febriga barnet.

Föräldrar ska inte behöva känna att de slits itu mellan sitt föräldraskap och sin arbetsgivare. Vi krisdemokrater vill att vi ska fortsätta kämpa för en arbetsmarknad som har utrymme och tolerans för att vi är mer än bara arbetskraft. Föräldraskapet är den viktigaste rollen i vårt liv.

Småbarnsåren är en väldigt intensiv period som aldrig kommer tillbaka och som aldrig får passera obemärkt förbi. Barn är det viktigaste i föräldrars liv och föräldrar är det viktigaste i barns liv. Vi måste låta

barnen ta plats, vi måste låta dem få vår tid. Mammor och pappor är lika viktiga för sina barn.

Jag tyckte mig höra Wiwi-Anne Johansson påstå att det var först vid kvoteringsen som vi fick en utveckling i Sverige där fler pappor tar ut mer av föräldraförsäkringen. Det är i så fall ett helt felaktigt påstående. Senaste gången statistik över det visades vid en offentlig hearing här i riksdagen kunde man se hur uttaget av föräldradagar från pappor har ökat. Från den första dagen med föräldraförsäkringen i den form som fortfarande finns har det ökat steg för steg från, medger jag, en fruktansvärt låg nivå. Men successivt har antalet dagar som pappor tar ut ökat. Det har funnits ett enda hack i den kurvan då pappors totala uttagna dagar minskade, och det var just vid införandet av den första kvoterade månaden. Det var fler pappor som tog ut dagar. Ja, de blev tvungna att ta ut dagar.

Men innan den kvoteringsen kom var det fler pappor som tog ut mer. De var inte styrda att ta ut just 30 dagar eller någon annan mängd dagar, utan de kunde ta ut hälften av dagarna, den halva som vardera föräldern hade rätt till.

Mammor och pappor är viktiga för sina barn. Både mammor och pappor ska ha goda förutsättningar att också vara hemma med sina barn den första tiden. Det är viktigt eftersom vi vet att det är bra för barnen att ha en nära anknytning till båda sina föräldrar.

Men stirrar vi oss återigen blinda på statistiken kan vi se i Inspektionen för socialförsäkringens senaste rapport hur mammor och pappor plockar ut sina dagar. Men det rapporten inte ger svar på är hur mammor och pappor faktiskt tillbringar tid med sina barn.

Det viktiga för att bygga upp en nära relation till barnet är att man är den förälder som också har det fullständiga ansvaret för barnen – att man lägger fram kläder till barnet, ser till att barnet får mat och ger tröst när barnet ramlar och slår sig. Om den ena föräldern bränner ett antal dagar per vecka utan att vara den förälder som tar det största ansvaret, vad har vi då uppnått?

Vi kristdemokrater vill skapa bättre förutsättningar för både mammor och pappor att vara tillsammans med sitt barn, att ta det fulla ansvaret och att framför allt bygga upp en nära relation till barnet. Därför vill vi fortsätta titta på hur vi kan göra föräldraförsäkringen mer flexibel också den tid då pappor vanligtast är hemma – inte bara titta på hur vi kan ändra lite statistik utan att det påverkar barnens vardag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och önskar mina utskottskolleger, kammarkansliet och herr talmannen god jul och gott nytt år.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

Anf. 114 TALMANNEN:

Jag vill för kammarens kännedom meddela att vi i samband med voteringsen på tisdag kl. 13.30 kommer att ha en tyst minut för Nelson Mandela.

Prot. 2013/14:41
6 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

5 § Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

KOM(2013) 813 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om att skydda know-how och företagsinformation (företagshemligheter) som inte har röjts från att olagligen anskaffas, utnyttjas och röjas

Motioner

med anledning av prop. 2013/14:47 Några ändringar på tryck- och yttrandefrihetens område

2013/14:K5 av Björn von Sydow m.fl. (S)

med anledning av skr. 2013/14:45 Riksrevisionens rapport om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd till pensionärer – när förmånerna fram?

2013/14:Sf6 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V)

2013/14:Sf7 av Tomas Eneroth m.fl. (S)

2013/14:Sf8 av David Lång (SD)

Näringsutskottets betänkande

2013/14:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Utbildningsutskottets betänkanden

2013/14:UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

2013/14:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Försvarsutskottets betänkande

2013/14:FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

6 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 december

2013/14:167 De negativa konsekvenserna av att befolkningen äter mindre mängder ost

av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2013/14:168 Valfärdsstatistiken

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:169 Förstatligande av skolan

av *Peter Persson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2013/14:170 Lotteridomstolar i Halland

av *Hans Hoff* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 december.

7 § Kammaren åtskildes kl. 16.32.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 4 §
anf. 29 (delvis),
av talmannen därefter till och med 4 § anf. 72 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 4 § anf. 103 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om faktapromemoria	1
2 § Anmälan om granskningsrapport	1
3 § Ärenden för hänvisning till utskott	1
4 § Socialförsäkringsområdet	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2013/14:SfU1	2
<i>Utgiftsområde 10</i>	2
Anf. 1 TOMAS ENEROTH (S)	2
Anf. 2 GUNVOR G ERICSON (MP)	7
Anf. 3 DAVID LÅNG (SD)	10
Anf. 4 TOMAS ENEROTH (S) replik	12
Anf. 5 DAVID LÅNG (SD) replik	12
Anf. 6 TOMAS ENEROTH (S) replik	13
Anf. 7 DAVID LÅNG (SD) replik	13
Anf. 8 WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	14
Anf. 9 FINN BENGTTSSON (M)	17
Anf. 10 TOMAS ENEROTH (S) replik	21
Anf. 11 FINN BENGTTSSON (M) replik	21
Anf. 12 TOMAS ENEROTH (S) replik	22
Anf. 13 FINN BENGTTSSON (M) replik	23
Anf. 14 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	23
Anf. 15 FINN BENGTTSSON (M) replik	24
Anf. 16 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	25
Anf. 17 FINN BENGTTSSON (M) replik	25
Anf. 18 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	26
Anf. 19 FINN BENGTTSSON (M) replik	26
Anf. 20 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	27
Anf. 21 FINN BENGTTSSON (M) replik	27
Anf. 22 HANS BACKMAN (FP)	28
Anf. 23 TOMAS ENEROTH (S) replik	31
Anf. 24 HANS BACKMAN (FP) replik	31
Anf. 25 TOMAS ENEROTH (S) replik	32
Anf. 26 HANS BACKMAN (FP) replik	32
Anf. 27 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	33
Anf. 28 HANS BACKMAN (FP) replik	33
Anf. 29 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	34
Anf. 30 HANS BACKMAN (FP) replik	35
Anf. 31 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	35
Anf. 32 HANS BACKMAN (FP) replik	36
Anf. 33 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	36
Anf. 34 HANS BACKMAN (FP) replik	37
Anf. 35 SOLVEIG ZANDER (C)	37
Anf. 36 TOMAS ENEROTH (S) replik	40
Anf. 37 SOLVEIG ZANDER (C) replik	41
Anf. 38 TOMAS ENEROTH (S) replik	41
Anf. 39 SOLVEIG ZANDER (C) replik	41
Anf. 40 TALMANNEN	42

Anf. 41	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	42
Anf. 42	SOLVEIG ZANDER (C) replik	42
Anf. 43	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	43
Anf. 44	SOLVEIG ZANDER (C) replik	43
Anf. 45	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	44
Anf. 46	SOLVEIG ZANDER (C) replik	44
Anf. 47	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	45
Anf. 48	SOLVEIG ZANDER (C) replik	45
Anf. 49	LARS GUSTAFSSON (KD).....	46
Anf. 50	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	48
Anf. 51	LARS GUSTAFSSON (KD) replik	49
Anf. 52	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	49
Anf. 53	LARS GUSTAFSSON (KD) replik	50
Anf. 54	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M).....	50
Anf. 55	TOMAS ENEROTH (S) replik	53
Anf. 56	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik.....	53
Anf. 57	TOMAS ENEROTH (S) replik	54
Anf. 58	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik.....	55
Anf. 59	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	55
Anf. 60	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik.....	56
Anf. 61	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	56
Anf. 62	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik.....	57
Anf. 63	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	58
Anf. 64	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik.....	58
Anf. 65	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	59
Anf. 66	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik.....	59
Anf. 67	EVA-LENA JANSSON (S)	60
Anf. 68	SOLVEIG ZANDER (C) replik	63
Anf. 69	EVA-LENA JANSSON (S) replik	63
Anf. 70	SOLVEIG ZANDER (C) replik	64
Anf. 71	EVA-LENA JANSSON (S) replik	64
Anf. 72	GUNILLA NORDGREN (M).....	64
Anf. 73	SHADIYE HEYDARI (S).....	66
Anf. 74	VALTER MUTT (MP)	68
Anf. 75	TOMAS NILSSON (S)	69
Anf. 76	JASENKO OMANOVIC (S)	70
<i>Utgiftsområde 11</i>		71
Anf. 77	KURT KVARNSTRÖM (S)	71
Anf. 78	GUNVOR G ERICSON (MP).....	72
Anf. 79	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	75
Anf. 80	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	75
Anf. 81	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	75
Anf. 82	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	76
Anf. 83	DAVID LÅNG (SD)	76
Anf. 84	WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	77
Anf. 85	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	79
Anf. 86	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	80
Anf. 87	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	80
Anf. 88	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	81

Anf. 89	LARS-ARNE STAXÄNG (M)	81
Anf. 90	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	85
Anf. 91	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	85
Anf. 92	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	86
Anf. 93	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	86
Anf. 94	DAVID LÅNG (SD) replik	87
Anf. 95	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	87
Anf. 96	DAVID LÅNG (SD) replik	88
Anf. 97	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	88
Anf. 98	ULF NILSSON (FP)	89
Anf. 99	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	92
Anf. 100	ULF NILSSON (FP) replik	92
Anf. 101	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	92
Anf. 102	ULF NILSSON (FP) replik	93
Anf. 103	SOLVEIG ZANDER (C)	93
Anf. 104	LARS GUSTAFSSON (KD)	95
Anf. 105	ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	96
<i>Utgiftsområde 12</i>		98
Anf. 106	ANNELIE KARLSSON (S)	98
Anf. 107	MAGNUS EHRENCRONA (MP)	101
Anf. 108	DAVID LÅNG (SD)	103
Anf. 109	WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	105
Anf. 110	GUNILLA NORDGREN (M)	107
Anf. 111	ANNA STEELE (FP)	110
Anf. 112	SOLVEIG ZANDER (C)	111
Anf. 113	EMMA HENRIKSSON (KD)	113
	(Beslut skulle fattas den 10 december.)	115
Anf. 114	TALMANNEN	115
5 §	Bordläggning	116
6 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	116
7 §	Kammaren åtskildes kl. 16.32.	117

